

m a n u s

30

m a n u s

Nylands litteraturförening r.f.

Till läsaren

Nylands litteraturförening grundades den 31 mars 1982, vilket betyder att föreningen fyller 30 år i år. För att fira det utlyste vi i höstas en skrivartävling som var öppen för alla. Temat var Festen och det kom in både prosa- och poesibidrag, inalles ca 20 stycken. Prisutdelningen skedde vid vår jubileumsfest på Villa Kivi vid Tölöviken i Helsingfors den 18 mars.

I detta nummer av Manus ingår samtliga insända bidrag, vilkas skribenter gett sitt samtycke till publicering. Efter de tre pristagarnas bidrag finns juryns utlåtande. Juryn bestod av Henrika Andersson och Peter Mickwitz. Dessutom finns det som vanligt en fri del med både prosa och dikter och en del med recenseradeböcker. Vi hoppas att alla läsare ska hitta något som tilltalar dem.

Detta år har alltså gått och fortsätter ännu i höst i jubilerandets tecken. När Manus kommer ut har vi deltagit i Bokkalaset i Ekenäs med programnumret Jazz & poesi, lördagen den 6 oktober.

I årets bokmässan i Helsingfors kommer fyra

medlemmar Solveig Eriksson, Agneta von Essen, Evelina Knipström och Gerd-Peter Löcke att läsa egna texter på Tottiscenen söndagen den 28 oktober kl. 12.30–13.00.

Vår takorganisation Finlands svenska litteraturföreningar (FSL) ordnar en skrivarkurs den 9–11 november i Helsingfors med rubriken Jaget & obehaget och med Hannele Mikaela Taivassalo och Henrik Jansson som kursledare. Läs mera om kursen och om kulturtidskriften Presens på www.litteraturforeningarna.fi och om oss på nylitt.webbhuset.fi.

Sedan avslutar vi skrivaråret traditionellt med Nyländsk författarmatiné tillsammans med Helsingfors Arbis lördagen den 1 december kl. 14.00–16.00.

Ursula Vuorenlinna

Av medlemmarna under året utkomna böcker:

Elisabeth Sandelin: Svart Zagara. Roman. Eget förlag.

Ursula Vuorenlinna: Det stora rullstolsäventyret /
Suuri pyörätuoliseikkailu.

 Tvåspråkig barnbok. Illustratör Victor Bäck.
Scriptum.

Tävlingsbidrag

Nylands litteraturförening fyller 30 år i år. För att fira det utlyste vi i höstas en skrivartävling som var öppen för alla. I detta nummer av Manus ingår samtliga insända bidrag, vilkas skribenter gett sitt samtycke till publicering.

Eva-Teresia Lundberg

Första pris

Statist

Hon hade gjort det mesta rätt, men festen ville inte lyfta. Ändå var det bara trevliga människor här, gamla och nya bekanta, en bra blandning. Det fanns plockmat i köket och gott om vin. Fast hon hade nog bunkrat upp förmycket, hennes gäster drack inte ordentligt. "Det går väl åt till nyår", intalade hon sig. Någon satte på Spotify, men det var inget riktigt drag på musiken. Vardagsklädda stod de i grupper och pratade. Några hängde vid datorn. Ett par stycken hade redan gått hem fast klockan inte ens var elva. Men de hade ju småbarn. Hon cirkulerade, deltog i samtal, var en trevlig värdinna. Det var lagom mycket folk så hon hann prata med alla. Hon hade bjudit många, man vet ju att de flesta inte kommer. Veckan före jul. En del jobbade också, det var fredag. Några från operan skulle komma efter föreställningen, de borde vara här snart. Då skulle festen komma in i en andra andning. Förutom

nyare kollegor hade en och annan från den gamla tiden i Göteborg dykt upp. Malene, tuba-Per och fiol-Per var här. Och Petter också. Han stod ute på gården, rökare som de flesta sångare. Hon kunde höra hans baryton eka mellan husväggarna där ute.

Många hade flyttat till Stockholm efter examen, det var här jobben fanns. Hon hade gjort likadant, fast för henne var det att flytta hem igen. Nostalgin hade sänkt sig som en dimma över Göteborg sedan dess. Hon mindes korridorfesterna från tiden på musikhögskolan. Fyllorna, utbytesstudenterna, samtal på knagglig engelska. Ouppstyrda knytkalas i minimalakök: några ostar, en baguette, pastasallad. Gott om sprit, dåligt med virke. Ingen is, de drack ljumma Ragnar och GT med för mycket G och för lite T. En vinterkväll efter en fest på skolan hade hon hånglat med Adrián, en spansk violinist. De följdes åt hemåt och vid Korsvägen hade de stannat. Hennes cykel föll omkull i snön och mitt under kysen tändes den stora julgranen på Liseberg. Det var magiskt. När han for tillbaka till Spanien i juni hade han kramat henne och tackat "... for a wonderful kiss I will never forget". Hon log vid minnet.

En annan fylla, på väg hem från Stage Door,

stamkrogen. Minnesluckor efter alltför många shots. Stämningen på topp, de var tre som delade en taxi. Hon hamnade i Högsbo i en studentlya där en av kursarna bodde. Det slutade med en fnittrig trekant, men, alas, de somnade mitt i. Dagen efter garvade de åt alltihop och åkte in till skolan för att öva, trots huvudvärken.

Temafesterna på skolan, alltid succéer. Det var åttiotalstfest, det var "kinky Christmas party". Och det var cowboys och indianer. Killarna sköt med puffror, själv hade hon fjädrar i håret och en lång moccakjol. De dansade square dance. Det var en galet lyckad fest och taxichauffören som körde dem hem den gången visste varför: "När man leker Vilda Västern får kvinnor få vara kvinnor och män vara män."

Waclaw, rocksaxofonisten, träffade hon på en av de där festerna. De möttes vid bankomaten på väg dit, det var hon och bästisen, han och någon av hans polare. Killarna hängde med. Han var snygg och det var hon som fick napp. Hon blev i och för sig bränd där, trillade dit och blev kär. Allt var för bra. En gång träffades de på hans hotell, hon stannade till morgonen och han beställde frukost till rummet. En annan gång hade han fått låna en bekants våning

i Haga. Det imponerade på henne. Hon svepte runt i sekelskifteslägenheten och inspekterade prestigekök med barnteckningar på kylan, designade sovrum, bibliotek. Han hade köpt italienska delikatesser som de åt i matsalen, de drack vin och badade jacuzzi i ett badrum med levande ljus och stjärnor i taket. Öppen spis sen i vardagsrummet, där brann en eld som knastrade förföriskt. Framför den låg de med varandra, på en skinnfäll dessutom. När hon berättade om den natten blev bästisen så avundsjuk att hon reste sig från bordet i kaféet och bara gick. Waclaw var hyperenergisk, säkert ADHD fast så tänkte hon ju inte då. Bra i sängen, men kunde bara komma om de hade analsex, så det hade de varje gång. Det berättade hon inte för sin bästis. Killen var rak, förklarade redan från början att han inte ville vara ihop, men det hjälpte inte. Sårad stolthet, och så hördes de inte mer. Flera år senare såg hon honom igen på en jazzklubb i Stockholm men ignorerade honom.

Och nu denna fest. Hon såg sig omkring. Nästan bara musiker. Hennes vänner var samtidigt hennes kolleger, de lärde känna varandra efter hand när hon vickade i deras orkestrar eller så var de frilansare som hon. Man stötte ihop gång på gång, till slut började man umgås. De flesta på festen var

över trettio. Par mest, nya och gamla, och så några hopplösa fall. De eviga singlarna. Hon tyckte bäst om dem, så länge de var ensamma stod tiden still. Fast vissa av dem hade också hittat någon nu, plötsligt bara haft barn.

Barnen, ständigt närvarande, fler för varje år. De var underbara, hon älskade när kompisarna hade ungarna med sig. Även om hennes väninnor ofta föredrog en vuxenfika, en "barnfri" stund. De kunde kosta på sig att klaga över hur lite tid de hade, hur mycket kraft familjen tog. Hon satt gärna barnvakt. Tyckte om att betrakta barnen och tyckte om deras direkta kontakt med världen. Och de flesta ungar gillade henne. Det var en hemlig glädje. Men det gjorde ont också.

Hon studerade människorna omkring sig. De pratade jobb och musik, de visade bilder av sina ungar på mobiltelefonerna. Och plötsligt föreföll de henne alla så främmande. Hon hade många vänner. "Men vad har jag förroll i deras liv?" tänkte hon. "Den här festen hinner de med mellan jobb och nattning. De har skrivit upp den i kalendern för att inte glömma. De har familjer, jobb. Ett liv." Det var något mycket sorgligt med den tanken. Det var som om de hade svikit henne.

Hon gick varv på varv i lägenheten. Ute i köket stod de flesta, det var där man hamnade. "Hur har du det med jobb?" Hon hörde sig själv yttra samma fraser som många gånger tidigare. "Sådär. Det var ingen vidare säsong." "Nej, jag har hört det från många." Trösten i tonfallen.

Här stod de. De som hängde kvar i frilansandet, ännu några år, inte ge upp! Inte våga skaffa ett extrajobb, alltid stå till förfogande. Gå till arbetsförmedlingen, stämpla, leva på oregelbundna gig och a-kassa. En orkestervecka här, en kyrkkonsert där. Få det att gå ihop. En sommaropera om man hade tur, när andra hade semester. Den kunde man leva på en bra bit in på hösten. Och här stod de som ville ha trygghet, de som skaffade ett lärarjobb, ett kneg, och försökte att hålla igång frilansandet vid sidan av. De som vunnit provspelningar och fått fast jobb. Och de som glidit in på ett bananskal, LAS:arna. Lägre i hierarkin, fast ingen sade det högt.

Hon banade sig vidare genom lägenheten. I hennes sovrum satt tuba-Per och Johan på sängen. De tittade uppfrån sina mobiler. "Kom!" sade Per. "Kolla på det här." Hon satte sig mellan dem, han spelade youtubeklippet från början. Johan gick på

toaletten. Hon tog en klunk vin ur sitt glas och ställde ifrån sig det på nattygsbordet.

”Jag tänkte på temafesterna på skolan”, sade hon. Han log stortmothenne: ”Djungelfesten var bäst!” ”Den minns jag inte. Jag var nog inte där.” ”Jo”, sade han, ”du var ju där. Du var typ nån sorts katt.”

”Konstigt”, svarade hon efter att ha tänkt efter. ”Det kommer jag inte ihåg.” ”Vi dansade en massa”, sade han. ”Minns du inte det?”

Det blev tyst. Hon fundera de på vad hon mer kunde ha glömt. Genom åren hade hon mött en oöverskådlig mängd människor. Musiker, kursare, lärare, kollegor, arrangörer. Ständigt nya orkestrar, nya namn. En vecka här, en där. Kurser, turnéer, projekt. Det hände att någon lade till henne på Facebook, hon tittade på ansiktet och namnet och fick verkligen tänka, länge, innan hon kunde placera personen ifråga. Ibland lyckades hon inte. Det var olustigt. Om folk mindes saker om hennes om hon hade glömt och om hon kunde lägga allt detta till sina egna minnen, skulle livet bli begripligare då? Hon tyckte verkligen att hon saknade en pusselbit för att förstå sitt liv. Jo, det var en klyscha, men det varså

det kändes. Vad ville hon egentligen? Varför stod hon kvar och trampade när andra levde riktiga liv?

”Jag har glömt bort en massa saker”, sade hon.

”Jag var kär i dig”, sade Per. ”Det kan du ju inte ha glömt?” Han var skämtsam och lite berusad, han flirtade med henne. Hon såg på honom och såg ett ansikte hon inte riktigt kände igen. Bestämt, lite trött runt ögonen. Bakom det skymtade ett ansikte hon trodde att hon hade känt. Yngre, mera drömmande. Tio år sedan, och de hade tappat kontakten och sprungit på varandra igen. I ansiktet såg hon hans två barn, ett av dem adopterat. Hon såg hans fru som hon bara träffat en gång, hans musikskolejobb. Sen visste hon inte mycket mera om honom, han befann sig i periferin av hennes liv. Men vad hon nu tyckte sig kunna läsa i hans drag var att det kunde kvitta vad man trodde att man visste om varandra. Man skulle aldrig veta, alltid bara tro. Rödvin och sanningar till trots: främlingskapet mellan människorna var ofrånkomligt.

Men någonting mjukt hos honom fanns trots allt kvar sen den gamla tiden. Det var en tröst och något att klamra sig fast vid. Tanken om gled snabbt förbi. Det hade passerat en hel rad avom genom

hennes liv. Dedök för det mesta upp när det redan var för sent. Det var varma, omtänksamma killar som hon hängde med ett tag innan hon drev vidare. Destillat av deras liv idag: jobb, familjer, fruar, tidsbrist, trygghet och ett litet mått tristess. Vinskämt och trånande blickar på tryggt avstånd. Hoppa över skaklarna gick också bra för vissa. Destillat av hennes liv: alla dörrar öppna, möten, tomhet, vad har jag gjort av mina möjligheter? Leda över gifta män och deras längtan, en egen, odefinierbar längtan. Rädsla. Att ge sig hän gång på gång men aldrig våga stanna. Om, om. Nu hade alla dessa om materialiserats i Per. Där satt de tysta och snurrade på sina glas, sida vid sida med all sin längtan. Och julstjärnan i fönstret tindrade hänfullt mot dem båda.

Gänget från operan dök upp till slut och festen kom igång. De hade tagit med sig en kille från baletten, en armenier. Hon hade aldrig träffat honom innan men han var ett riktigt partydjur. Stämningen höjdes flera snäpp, musiken också. Själv kände hon sig inte trött men oengagerad, det goda humöret ville inte infinna sig trots att gästerna hade kul. Det var inte så många kvar nu, men de gav å andra sidan allt. De sista småbarnsföräldrarna hade gått hem. Per också. Själv gick hon ut i köket och kranade ännu ett glas ur boxen. Hon var smärtsamt

nykter, det var som om alkoholen inte tog ikväll. Hon gjorde en lov förbi sovrummet på väg tillbaka. Stannade i dörren.

Det var väl inte så farligt i och för sig att de knullade i hennes säng. Sånt händer, man är rätt stoff om man hetsar upp sig över en sådan sak. Hon var ju inte prydd, hade gjort ett och annat i den stilen själv. Och att tjejen var gift, det var ju hennes eget problem. Hon lade sig inte i sådant, varför skulle hon? Men det var ändå inte kul. Hon kanske bara inte var på humör, men festen hade börjat äckla henne. Hon kunde inte längre känna någonting för människorna hon bjudit, hon önskade att de skulle gå så att hon fick vara ensam. Hon stängde tyst dörren till sovrummet och satte sig ned på hallgolvet. Någonting drog ihop sig i halsen. Väggarna med sin obestämda färg tycktes närma sig och luften, fuktig av ytterkläder, blev svår att andas. Snön hade smält under ytterskorna så att de stod i grusiga pölar likt små leriga flodhästar. Allt var så fult. Bitar av ett högljutt samtal nådde henne där hon satt. "In Armenia we know how to party!" "... No, listen to this... listen!" Följt av en aria ur La Traviata på hög volym. Sedan barytonens egen stämma. De andra sångarna stämde in. Ljudet var öronbedövande.

Juryns motivering:

”Med träffsäkra bilder och ett nyanserat språk skildrar skribenten i Statist en hemmafest i dagens Stockholm. Huvudpersonen och värdinnan i berättelsen rör sig på hemmaplan – nutid varvas med minnesbilder från studietiden på musikhögskolan, kyssar och kärleksmöten flimrar förbi som en följd av det ständigt flackande livet som musiker. Den växande känslan av utanförskap, att vara ”statist i sina vänners liv” är autentiskt och – paradoxalt nog – med inlevelse skildrat. Ett stilsäkert och välskrivet prosastycke, där det lakoniska tonfallet stämmer med helheten.”

En kvinna i klänning är alltid vacker

Jag heter Sylvia och jag är inte säker på var jag vill vara. Därför sitter jag på en bänk och har en psykisk fest. Bänken är grå. Min mössa är svart och ligger på bänken. Jag missbedömer ofta kyla.

Klockan är tillräckligt mycket för att alla gamlingar har gått hemtill sig och för att poliser och väktare har större problem att tänka på. De är de enda som kan tänkas klaga på mina fötter på bänken. På mig som sitter på ryggstödet med mina låga klackar mot den målade metallen.

Jag blir emellanåt betagen av avstånd. Vad ett hav mellan två människor kan göra och varföravståndet till butiken kan kännas kortare än avståndet till kylskåpet. När jag satte mig på bänken tänkte jag på avståndet som bara bestod av tre kvarter men som jag visste att jag inte skulle gå ikväll. Samtidigt som jag gick över fem kvarter för att komma hit.

Tre kvarter ifrån dom andra. Dom med sin

låtsasgemensamma vilja att spendera lite extra pengar och leverkapacitet på att ha lite extra roligt. Jag var på väg med dem. Deharinteännuringt. Detärintesagtattdeallskommeratt ringa. Jag var på väg med dem men ändrade mig då jag tog den sista klunken halvvarmt kaffe. Då hade jag redan klänningen och skorna på mig. Jag var så- pass mycket på väg att jag bara skulle ta på mig kappan och mössan och för- säkra mig om att jag hade telefonen och nycklarna i fickan. Så jag gick ut och gick fem kvarter bort där jag hittade en grå bänk av målat stål. Stål är bra. Det håller.

Köket i vårt hem är en samlingspunkt. Innan jag gick hemifrån läste min pappa sina favoritdikter av Ekelöf, som han för tillfället plöjde igenom. Medan han läste tittade jag på lapparna som han markerat speciella sidor med. I takt med att hans entusiasm växte föll de ur boken och ner på golvet och i takt med att lapparna föll kände jag ordningen försvinna ur min tillvaro. Den känslan hade förstärkt beslutet att skippa festen. Oordning kan inte lösas med alkohol, inte idag. Jag lät bli att säga till honom att jag skulle ensam ut på gatan i stället för till klubben med dom andra. Visserligen hade han slutat ge summan på ekvationen vacker kvinna i klänning plus fredagskväll minus säkra gator men jag kunde alltid

spara på hans nerver.

Bänken är grå. Hennes klänning är röd. Bänken står på torget på andra sidan gatan och själv står hon vid fönstret i sin etta. Bänken ärtom. Själv är hon inte tillräckligt full föratt passa in. Hon ser en kvinna gå fram till bänken och sätta sig. Hon ser festklädd ut, hon också. Vit klänning och låga klackar. Hon sätter sig på bänkens ryggstöd och hon i fönstret väntar på att cigarettpaketet ska plockas fram men det gör det aldrig.

”Och här står du Moa i din ensamhet. Vad dricker du?”

Onykterhetsgrad sex av tio, kompis som dricker fjortonprocentigt vin och vill dela med sig sin glädje.

Ett gäng festande ungdomar med öl och ciderburkar i händerna. Moa ser på dem. Är jag sådan? Hon försöker skratta, hon skrattar och kiknar då alla andra kiknar. Och hon återvänder snart till fönstret och tittar ut och ser en kvinna i vit klänning sitta på ryggstödet på en bänk, i en egen aura av tomhet och fysisk tystnad.

Någon kommer fram till henne och det är inte en

onykterkompis utan någon annan som hon bryr sig betydligt mera om.

”Du verkar inte så social ikväll?” säger han.
Hon möter av och an hans blick, ler svagt.
Det är ju alltid samma sak.”

Hans hand av och an på hennes rygg.
”Jag kommer strax tillbaka.”

Bara hämta lite öl så man orkar med moloket utdragna ord sedan.

Det ligger en kiosk inom synhåll. Den har fortfarande öppet. I brist på annat att göra tänker jag på vad allt man kan köpa från en kiosk. Främst tobak. Nationellt fasta priser på tobak ökar kioskernas vinst. Chokladen är alltid överprisad. Mjölken också, ifall de säljer mjölk.

Överprisad saft och tidningar.

Jag kommer på mig själv med någon sorts vilja att köpa cigaretter. Femton minuter tills det stänger och jag kunde sitta här och röka och till och med se ut att ha en orsak till att sitta ensam på en bänk en fredagskväll.

Om hon bara rökte hade jag haft en orsak att gå ut till henne, tänker hon. Har du cigg och hon kunde förneka faktumet att hon kom från festen på övervåningen.

Men nu

Han kommer tillbaka till henne. Läger armarna om henne, så beskyddande och tryggande och frihetsberövande som bara en pojkvän kan göra. Moas författarpojkvän. Hon blundar nästan men genom springan mellan ögonlocken skymtar hon den vita klänningen nere på bänken. Så jävla fri.

Hon kan sitta där hur länge hon vill. Hon ser inte ut att ha någon som undrar var hon håller hus. Och ifall hon har det så ser hon inte ut att bry sig. Själv kan hon inte bara gå utan att bli efterfrågad. Inte ens stå för sig själv vid ett fönster utan att bli uppsökt. Jo, en pojkvän som bryr sig, men den där frågan om huruvida det här faktiskt är vad hon vill ha.

Hon kan måla upp sin kväll redan på förhand. Inga överraskningar, inget som skiljer sig ifrån hur det brukar vara. Brukar hon där nere ofta sitta ensam på bänkar om kvällarna? Hör det till hennes vardag?

I alla fall kan Moa anta att hon på bänken inte har en likadan vardag som hon själv. En vardag med enpojkvän som gillar trygghete ni att alldeles tyst stå och hålla om henne. Som utgår ifrån att de inte ska sova innan de haft sex, en fredagskväll som denna.

Det är inget som någondera av dem ifrågasätter. Moa undrar huruvida tjejen nere på gatan skulle ha ifrågasatt en sådan vardag. Såklart hon skulle.

Skulle tjejen nere på gatan rentav ha ifrågasatt henne också?

Det när man står utanför en bar och någon frågar efter eld eller en cigarett. Bara för att. För att sen kunna börja tala. Fråga hur det är och vad man heter och det är självklart att det är endast förnamn som gäller för detta är ett förstadium till förstadiet och det ska stå någon främmande en bit ifrån som också röker och inger trygghet åt situationen.

Ingenderas vän ska komma ut under tiden utan man ska gå in tillsammans och säga hej med ett leende och tala med varandra på nytt innan kvällen är slut. Kan jag kanske få ditt nummer så vi kan gå på kaffe någon dag. Tre dagar senare. Det

klassiska. Kanske redan två.

Jag lyfter handen till munnen, petar på läpparna. Gå ut ensam, komma in tillsammans. In till vad, undrar jag emellanåt.

Det hade inte varit så här mörkt då jag gått hemifrån. Jag försöker att inte se det symboliskt men ord som ensam och alkoholsamhörighet tränger sig på.

Om kvällen är det alltid mörkt och jag skjuter undan tanken på mysiga höstkvällar med ljus och filter och te. När har någon senast spenderat en sådan?

Den största utmaningen är att se det vackra i det man redan har. Jag sitter på en bänk för mig själv en fredagskväll. Och en kvinna i klänning är alltid vacker.

”Tänk att du skriver om någon som ingen ser. Som sitter någonstans för sig själv och tänker och det finns ingen som tittar. Och det blir en paradox för via dig så ser läsaren allting, alla tankar.”

Hans armar fortfarande om henne, hans tystnad

efter hennes ord.

”Vad tänker du på?” viskar han till slut.

Hon behöver inte se något alls just då så hon blundar, i den stunden nöjer hon sig med denna berättare bakom si nrygg och dessa stadiga armar om hennes röda klänning.

”Jag drömde förra natten att jag skulle vara en sjöjungfru i ett improviserat skådespel och att det fanns män och några utklädda kvinnor som skulle spela de blåögda sjömännen. Vi sjöjungfrur skulle förtrolla och förföra dem. Och därfanns en kvinna som gav oss instruktioner och hon sa att vi måste ha gjort ’det’ förut. Och jag var oskuld. Och tänkte att vad fan hade hon med den saken att göra.”

Hon känner hans armar röra sig runt henne och vill inte vänta för länge innan hon fortsätter:

”Sen efteråt minns jag att jag letade upp han jag spelat mot och ville säga det till honom. Och han bara konstaterade ’du hade inte gjort det innan, va?’ innan jag hann säga något.”

Hon hör honom muttra i hennes öra.

”Vacker dröm, va?” säger hon retsamt.

”Vackra du.”

”Nej då.”

”Jo. En kvinna i klänning är alltid vacker.”

Han tycker att det är hennes tur att muttra.

Det var någon singelkompis som någon gång sa att hon inte ides röra sig själv för att de tinte var närapå samma sak som när någon annan gjorde det. Senvar det någon annan som också var singel som sa att självständighet var det bästa vapnet. Att så länge du var tillsammans med dig själv kunde ingen annan såra dig.

Jag själv hade väntat ut tystnaden som följt och sedan sagt att popcornen var klara.

Nu kännerjag ett starkt behovavtobak. Inte avnikotin, utan även cigarett i min hand, en orsak.

Det är ingen där ute som ser på medan jag tar fram mitt pass och tittar på det. (miljöhänvisning: Det är ingen som går förbi.)

Jag tittar på mitt pass och det är ingen som ser vad jag ser.

Jag ser en stirrig blick, hår som är betydligt kortare på bilden än numera. Svart, vitt och grått. Den färgglada tröjan ser död ut. Ser jag själv kanske också död ut?

En rökande person ser aldrig död ut. Man ser luften som åker ut och in, det pulserande livet. Livet som lever oberoende om lungornas tillstånd.

Det är ingen där ute som servad jag tänker. Men jag titta rupp och ser skylten utanför kiosken bäras in till andra sidan fönstret vars gallervägg redan är nerdragen.

Ifall hon kunnat rita hade hon ritat av henne.

”Moa! Det finns shots!”

Kanske av oviljan att fåfrågan ”Vad är det med dig?”, kanske för att passa in bättre, men hon lämnar fönstret och tar emot det lilla glaset.

”Ett, två, tre, kör!”

Tyst tristess, stark alkohol passerar strupen i ett svep. Hon har haft tid att lära sig.

Hon går bara av och an förbi fönstret. Ser personen i den vita klänningen. De låga klackarna

mot bänken av stål. Jag dör inte av det, tänker hon och går mot tamburen.

”Jag går och kollar hur mycket dom fimpat omkring sig där nere. Så länge man ännu orkar bry sig.”

Hon leråt hans ”var försiktig i trapporna” –blick och säger att hon kommer strax. Lampan i trappan blinkar till och hon skyndar sig ner. Har bråttom innan antingen spriten eller osäkerheten griper ett ordentligt tag. Det enda hon hinner känna är den största frihetskänslan hon känt på länge.

Genom glaset på ytterdörren ser hon att bänken är tom.

Jag ser en man på en trappavsats en bit bort. Han röker.

Hon öppnar ändå dörren, betydligt mera tveksam nu. Tittar ut över gatan utan att släppa taget om dörren. Hon ser kvinnan i den vita klänningen gå bortåt i den svaga belysningen. Hon ser hur någon som vågat gå ut ensam nu går hemåt igen.

Jag är ändå på väg förbi, han kommer inte att memorera mig. Några ord bara, har du extra cigg? Han tittar upp, har väl sneplat på den vita klänningen

redan innan för han blir inte överraskad av mig, knappast heller av mina ord. Ordlost plockar han fram asken ur fickan och räcker den öppnad mot mig. Jag tar en cigarett, tack, och går vidare.

Har du eld?

Han rotar igen i fickan, nu med ett nästan leende. Tändaren är blå. Jag misslyckas på första försöket och tar i ordentligt för är rädd för att misslyckas en gång till. Det tar ont i fingret och cigarettändan glöder och jag tackar och går.

Hon, hon i dörren, ser på mannen som ser på henne. Hon undrar vad han ser. Hon ser tjejen som röker försvinna runt nästa hörn och inser att hon själv måste ta steget ut.

Jag drar in genom cigaretten och är inte säker på vad färgen på paketet innebar för nikotinstyrka. Kvävande rök i luftvägarna, något som torkar ut allting. Jag går runt hörnet på huset, hostaren gång till. Håller upp cigaretten en stund och tittar på den. Kastar sedan iväg den mot närmaste avloppsbrunn.

Det är fem kvarter hem, tre till klubben. Jag har alltid blivit betagen av avstånd. Vad ett fönster mellan två människor kan göra och varför avståndet

hem kan kännas kortare än avståndet till tvåsamheten. Till den fysiska festen och det psykiska ljuset.

Juryns motivering:

”Med upprepningar, återkomster spel mellan närhet och avstånd och byte och sammanblandning av berättarperspektiv bygger författaren till En kvinna i klänning är alltid vacker skickligt upp sin text. Stämning och språk stöder varandra på ett lyckat sätt och det är inte svårt att uppskatta både det hantverkskunnande och den begåvning En kvinna i klänning är alltid vacker förmedlar.”

Iris Backlund

Tredje pris

Pläden, kudden

De sitter i mörkret och tittar på teve. I varsin länstol i varsitt hörn, inte i soffan på länge. Han har valt fyrverkeriet på Senatstorget och håller i fjärrkontrollen.

– Vill du ha kaffe, frågar han efter en lång paus.

Hon låtsas inte om honom eller de sprakande färgerna på himlen över Storkyrkan. Tänder läslampan men läser inte sin tidning. Öppnar munnen där ett ja ligger färdigt på tungan, tvekar.

– Jag sa, vill du ha kaffe, höjer han rösten.

Hon hör dova smällar och ser guldregn bakom fönstret. Sedan bara mörker. Bilarna och gatlyktorna ligger långt under deras våning. Det luktar krut.

– Nej tack, säger hon och begraver blicken i en bild på tidningen, en reklam med lyckliga föräldrar och barn som leker i snön. Han tittar trevande på henne. Läkaren och alla andra säger att han behöver en hörapparat men just det hör han inte.

– Kokar du någon gång då, säger han. Hon samlar krafter för att stiga upp, tar i armstöden. Han

har lättare att röra sig, går långa promenader varje dag och stannar över allt för att prata med bekanta. Hon får inte följa med, vad skulle hon göra där, gamla människan?

– Nej.

Hon plockar upp sin tidning. Långsamt vänder han sina gulnade ögon mot henne. En gång var blicken innerligt blå och sjönk ner i henne hela vägen. Läkaren som inte sett honom förut säger att elakheten är en sjukdomsfas.

– Har du något viktigare just nu, frågar hennes man.

Det rycker smått i hennes armar medan hon läser vidare. Han upprepar vad borgmästaren sade på Storkyrkans trappa, om att visa hänsyn för sina medmänniskor.

– Just det. Jag vill ha kaffe, säger han.

Hennes naglar tränger in i stolens sammetstyg. – Femtio år har jag kokt. Nu är det din tur.

Han tittar på henne som om han blivit lurad i femtio år. Stiger upp, han är fortfarande lång fast ryggen blivit krokig. Står med sina stora knöliga fingrar i höjd med hennes ögon. Hon blinkar och hinner ta i armstöden. Innan stolen välter och hon slår huvudet i golvet.

Han ställer sig klumpigt på knä och bearbetar

hennes armar med knytnävarna. Hon skriker inte, har aldrig skrikit för att grannarna inte skulle höra och kanske ringa polisen. I femtio år har hon tagit hand om honom, någon gång dör han också.

– Nu har du tid att koka kaffe, säger han och stiger upp.

Hon säger inget medan hon rullar sig ur stolen. Tiger när hon kryper på händer och knän till sovrummet. Hon ser sig själv i klädskåpets spegeldörr, femtio år av krypande har fått ansiktet att rinna ner. Hon knäböjer vid sängen och lyckas ta sig upp.

– Finns det kvar av den goda dadelkakan, frågar han med vänlig röst.

Pläden hon fått av Anne ligger hopvikt i fotändan. Ljusröd och vit, hennes färger.

– Pepparkakorna blev så möra i år, säger han.

Hon känner något varmt droppa ner i nacken. Går ut i hallen för att ta på sig skorna, kappan och en gammal yllemössa.

– Röda mjölken är slut, säger han.

Hon plockar med sig pläden och i fickan känner hon vantarna som Karin stickat.

– Hemhjälpens flickor kommer med mat, säger hon innan hon går ut.

Han kikar ut genom dörrspringan och blinkar som

ett skrämt barn.

– Mamma, ropar han. Mamma!

Ute på gatan kastar någon en smällare intill hennes fötter. Hon rycker inte till, vänder inte ens på huvudet. Hon promenerar bort genom snön.

Hon svänger in på Fredriksgatan, den långa raksträckan som slutar vid Femkanten. Spridda raketer blommar upp och sprakar på himlen för att snabbt dö bort. Det är knappt över nollstrecket, snön är mjuk, smutsbrun och övergår till slask på körbanan. Fotspåren på trottoaren börjar gå in i varandra. Hon, flickan, kvinnan är ensam på gatan. Det gör ingenting, egentligen är det bättre. Inom sig försöker hon vara tyst och tom men det andra tränger sig på. Filmspolen börjar rulla bakåt och hon kan inte hindradet. Kliver ur sina fotspår bestämt men baklänges, springer med ryggen före uppför den långa dunkla trappan, öppnar dörren med sin vassa armbåge. Med små simrörelser ömsar hon ytterkläderna av sig och backar genom lägenheten, rör på händerna och säger orden som nu går baklänges men inte längre får plats i munnen. Bilden hoppar till vid en grovt avriven och igenklistrad skarv. Kväll, nyårsafton. En kvinna och en man, båda lite på tjugo. De kommer tillsammans in genom dörren, går nu som folk och tar av sig ytterkläderna. Äter av

samma köttbit stående vid kylskåpet, dricker juice ur samma burk. Tittar på en film de har sett förut. Tappar vatten i en hink och smälter tenn i en metallskopa på plattan. Kastar nyårslyckan i hinken och pengarna, resorna exploderar i det kalla vattnet. Man vet inte om taggarna förrän man tar klumpen i handen. Han kastar först, sedan hon. De undersöker lyckorna och äter ost och bröd, dricker resten av vinet och lite öl. De är inte fulla, de har ingen orsak. Deras ord pickar på varandra, först på skoj och av gammal vana, sedan för att de inte kan sluta. Filmen slänger på spolen, deras röster blir högre, gesterna yvigare och mer än gester. Hon vill inte längre. River det mesta av sig och kastar på golvet. Kryper ihop under täcket och när han stått en stund och sett på klär han också av sig och lägger sig bredvid henne. De pratar, ömmande ord som trycker in taggarna i varandra.

En svart prick rundar Femkanten och hon hoppas att den fortsätter rakt över gatan. Det gör den inte. Den kommer att möta henne och hon har ingenstans att ta vägen. Måste gå rakt om hon någonsin vill komma fram. Hon saktar in. De kanske möts vid tantbutiken som visar upp rutsydda väskor med remmar av guldkedja och kjolar i prickigt ylletyg. Blir märket i kinden mer randigt än rutigt? Eller vid affären med

Jamie Oliver-pannor och svart och rosa bergssalt. Skulle man gnida in sår med salt eller var det bara att vrida om kniven? Vid skivaffären som ännu eller igen säljer vinyl blir det inte, för människan är redan där. När det gått förlångt kan man bara gå rakt fram. Hon ser att det är en gammal tant som rör sig långsamt. Har gått vilse? Tankarna kan inte vila någonstans, flyger runt runt som kajorna över gravgården. Det finns gamlingar som stiger ut på gatan och i samma ögonblick glömmer var de bor. Nästa nyhet på tidningen berättar om likhundar som nosar runt på ett ingenmansland bortom järnvägsspåren i hamnen. Hon möter tanten vid måbrabutiken som skyltar med badsalter och eteriska oljor. Alltid salter som om kniven inte vridits om nog. Tantens bär en pläd på armen. Pläd, kudde. Flickan, kvinnan tror att tanten har en blodfläck på kragen.

Hans hand närmar sig, trevar sig mot ett förlåt men hon har redan gått vidare. Hon stänger täcket om sig och blundar bort honom. Något brister, han rycker kudden ifrån henne och kastar ut den genom fönstret. Den landar i den ännu vita snön på innergården. De väser till varandra, hon kurar ihop sig för att hoppa och han sträcker på sig för att klubba. Eller hon är grottkvinna, han sabeltandad tiger. De skriker för att höras över avståndet men

det räcker inte. Han river täcket av henne och sitt eget täcke när hon försöker krypa under det.

Underlakanet är hopskrynklad, de sliter i det tills den tunna mittdelen rivs itu. Han slungar de sista stenarna mot henne: du har aldrig du kan aldrig du vill aldrig du är aldrig. Aldrig. Hon griper blint efter något och ser sin hand flyga genom luften. Svingar hårtorken med alla krafter mot hans huvud.

Tanten frågar var Museigatan finns. Kan man någonsin vara säker? Hon förklarar fast halvvägs undrar hon om hon ändå tänker på Södra Hesperiegatan eller Apollogatan. Hon försöker se förvirring i tantens blick men hon tackar och försäkrar att hon hittar. Flickan, kvinnan känner sig ansvarig och har lust att följa efter på avstånd. De går åt varsitt håll. Vid den lilla parkfläcken vänder hon på huvudet och ser tanten se sig bortåt som om hon hade större orsak att gå vidare. Hon närmar sig huset för andra gången samma natt, långsammare nu. Tills hon står under fönstren och snön håller kvar henne i fotspåren. Bakom glaset skymtar något som kanske är han. Det kan finnas frusna pölar under isen så tanten halkar och slår sig medvetlös. Det är alltid något man inte räknat med. Ingen stannar för att hjälpa, hon borde nog se efter innan det händer. Någon borde alltid se efter, före.

Han tittar ner mot den snöiga gatan som inte längre är vit. Står i mörkret och trycker mot sin kind en påse frysärter för nyårsmiddagen. Föräldrarna är bjudna för första gången. Kvinnan därnere i snön byter, byter fot.

Juryns motivering:

”En stram beskrivning av familjevåld, där nyåret (en slags anti-fest) blir berättelsens startpunkt. Huvudpersonen växlar mellan åldrande hustru till ung och ny-förälskad kvinna, och under handlingens gång slungas vi tillbaka i minnesbilder från tidigare nyår. En prosatext som är stark i såväl språk som konstruktion.”

Agneta von Essen

Festen

Ylva

Hon vaknar strax före fyra och det gör hon ofta numera. Av erfarenhet vet hon att det inte kommer att lyckas att somna om.

Så hon tänder lampan och stiger upp. Lite styv i lederna över hela kroppen trevar hon sig långsamt till kokvrån där hon brygger sig en mugg med pulverkaffe. En skvätt mjölk i för att tona ner den beska smaken och så H-bladet som precis ramlade ner genom brevinkastet. Dagen kommer långsamt i gång trots att det så här på senhösten är alldeles mörkt utanför gatlyktornas ljuskäglor. Det dröjer flera timmar tills himlens kompakta hölje börjar glesna. Men lövträden på bakgården kommer under några få dagar ännu att sända in sin eldflammande färgsymfoni genom fönsterglasen så snart det ljusnar. Tills också den tonar ned och mörkret tar över. Två månvarv i dunkelljus återstår men sen vaknar livet, äntligen.

Måndag alltså. Promenaden med Barbro runt Tölöviken hör till den dagens rutiner. De har aldrig någon brist på samtalsämnen fast de träffas en gång varje vecka, det är faktiskt tionde året redan. De började med måndagsmotionen samma år som de båda blev pensionärer.

Under de tre senaste gångerna har de talat om Barbros Fest, den som äntligen gick av stapeln i lördags. Fast det var nog bara Barbro som talade medan Ylvas korthuggna svar försvann i stadens ljudsus kring viken.

Hur välja rätt kläder? Och vilka skor? Något enstaka smycke kanske, eller både örhängen, halsband och armband?

Borde hon göra något åt sitt hår? Just nu är det platt och glanslöst. Men Barbro tänker då inte falla dit och ta permanent – det är säkert fem år sen senast. För två år sen slutade hon använda schampo. Det är lite genant men hon lyssnade på ett livsstilsprogram i radion en gång medan hon diskade och trots att det vände sig till unga kvinnor blev hon intresserad. Det var många som vittnade om hur bra deras hår blivit sedan de lämnat bort schampot och tvättat håret bara med vatten. Barbro pladdrar på,

bara i den branta uppførsbacken var hon tvungen att dra efter andan.

Alltsammans började med den oväntade inbjudan som Barbro fick till en fest hos en klasskamrat som länge bott utomlands. När de träffades på en vernissage hade de inte setts på 30 år. Men konstigt nog kände de genas tigen varandra.

Barbro var mycket tagen av inbjudan som den forna väninnan hade bubblat fram nästan genast då de stötte ihop.

”Hon är precis som hon var under skoltiden, pratar med hela kroppen och låter orden strömma – impulsiv och glad. Men herregud, vad ska jag ha på mej?”

Och under tre måndagspromenader hade Festen dominerat då de stavgick med raska steg.

Barbro räknade upp vad hon hade för kläder i sin garderob efter ett långt yrkesliv som chefssekreterare inom industrin: dräkter med kjol och byxdräkter, långa och korta klänningar, blusar och jackor av olika slag. Ylva försökte engagera sig fast det inte alls låg för henne att prata om kläder.

Sen ville Barbro få hjälp med att välja skor,

väska, smycken... Det tog aldrig slut! Och håret: skulle hon låta klippa sej, ta ljusa ränder, permanent trots allt? Tänk om det regnar?

Stavgången hade under tre måndagar varit en enda enformig inventering av Barbros garderob och alla hennes accessoarer, bara ibland avbruten av hennes hugskott rörande nyanskaffningar, satsningar på frisyrrer och make up t.ex.

Ylva var innerligt utled på Barbros Fest och bara eftersom den nu äntligen var över lät hon bli att hitta på något svepskäl och backa ut från motionsrundan idag.

Hon tröstade sig med att Festen knappast skulle kunna dominera nu längre. I stället började hon fundera på vad de sen skulle kunna prata om. Var det läge att ta upp Barbros rökande på nytt? Det har säkert gått fem år sen sist. Själv hade Ylva slutat röka utan svårighet, redan långt före pensioneringen. Men Barbro blaffade fortfarande på och det kunde vara nog så irriterande för dem som hon umgicks med. Att människan inte kunde sluta– det gjorde Ylva förbaskad.

Hur kom det sig egentligen att deras måndagsträffar bara fortsatte, år efter år? Ylva

kände plötsligt att det var en helt utsliten rutin – något att ifrågasätta och kanske ompröva. Gav de här morgnarna tillsammans med Barbro någonting alls numera? Fanns det ett mervärde i att inleda varje ny vecka med att knega sig runt Tölöviken i ur och skur tillsammans med en så alltigenom förutsägbar och ganska tråkig person? Det är möjligen tid att bryta ner mönstret och komma på ett sätt att förnya innehållet i deras måndagssamtal. Kanske de kunde ta upp det som de började med då för tio år sen? De brukade prata om böcker de läst eller filmer de sett och ansträngde sig verkligen att lyssna och ge sina egna synpunkter.

Ylva kände på sig att just den här måndagsmorgonen kunde bli en ny början – om bara Barbro skulle gå med på att försöka.

Barbro

Hon vaknar efter åtta som vanligt och inrättar sig långsamt för den nya dagen. Måndag igen och stavgång med Ylva. Det kändes inte så bra den här morgonen. De föregående måndagarna hade hon sett fram emot. Att prata om kläderna och allt annat, planera för Festen, det hade ju varit så roligt! Och att få stöd och hjälp vid de svåra valen – det hade

hon behövt.

Men Ylva varnu inte så värst meddelsam. I själva verket hade hon inte haft särskilt mycket att komma med, egentligen. Svarta skor efter klockan 18, festliga långbyxor i stället för att lyfta kjolfällar till strax ovan/under knäna enligt dagens mode, absolut inte hatt... Det var ungefär vad hon sagt. Ändå var frågorna och de olika förslagen många och besvärliga, Ylva kunde gärna ha hjälpt henne mer.

Men nej, hon var lika fjär som alltid och höll sig oengagerat på avstånd. Barbro måste lugna sig med en extra ciggis till morgonkaffet. Var Ylva verkligen så ointresserad av finkläder?

Kanske hon inte hade nån erfarenhet av att klä upp sig för fest. Det var säkert inte så ofta som hon varit bortbjuden. Ylva var pensionerad från en lektorstjänst och hon hade aldrig talat om att gå på bjudningar, eller?

Idag skulle de som varje måndag träffas kl. 10 vid det anskrämliga monumentet över Kekkonen. Men egentligen är den tårformade bassängen och stenen med inskriptioner vackra. Det är de "välsignande" händerna på sina höga stolpar som skämmer hela tilltaget. De brukar alltid kasta en ilsken blick uppåt

mot händerna och skaka på huvudet när de går förbi. Fy fasen.

Måndagsmotionen idag skulle hon helst hoppa över. Kan hon knipa ihop näsborrarna och ringa upp Ylva, skylla på förkylning och stanna hemma den här gången? Fast då frågar hon säkert hur det var på Festen.

Sjutton också att hon berättade om den och om sina förberedelser. Hon märker hur hon skäms, gamla människan, över allt det som hon hävt ur sig under de tre senaste motionsturerna. Varför kunde hon inte hålla inne med hela grejen? Hade hon gjort det så skulle hon kunna träffa Ylva utan problem idag.

Om Ylva inte vetat om att hon blev bjuden på fest till en klasskamrat från way back så skulle hon inte tvingas att berätta om sin "måka", sin "fiba" i lördags. Det hettar i kinderna och långt ner på halsen bränner rodnaden fast hon är alldeles ensam. Hur ska hon kunna få ur sig hela skammen?

Fasen också – de här måndagsmorgnarna börjar vara ganska meningslösa. De borde kanske sluta med dem. I början för sådär tio år sen hade det ju varit roligt! De hade alltid något nytt att prata om och

Ylva var mycket trevligare då. Inte så ointresserad som hon varit under de tre senaste gångerna då de talat om den kommande festen.

Och nu skulle hon strax dra på sig träningsdräkten, ta stavarna och vandra iväg till det stora avslöjandet. Till dunderfiaskot som hon måste tvinga sig att kräkas upp.

I tankarna snuddar hon motvilligt vid lördagens febrila aktiviteter: frissan (det var jobbigt att hitta en som tog emot kunder på lördag), ansiktsmasken, det flytande pudret, det första paret florstunna strumpbyxor som gick sönder, klänningsbytena (4 ggr), den lånade axelremsväska...

Men så ser hon sig där, vid värdinnans ytterdörr. När taxin kört bort kollar hon klockan på mobilen. Alltför tidigt, tjugominuter kvar tills hon kan trycka på summern. Ett gathörn längre bort ser hon en upplyst affär, en av det slaget som håller öppet till elva och som nyligen börjat sälja blombuketter också. Varför inte gå efter en till värdinnan när hon nu hade gott om tid?

Det hade hon inte alls tänkt på innan, att hon borde ha något med sej på den här första visiten.

Prick klockan åtta pressar hon in knappen med vännens namn. Det knastrar till i högtalaren: "Jaa?" Röstén låter frågande.

"Hej! Det är Barbro".

"Jasså – ja det är väl bäst att du kommer upp."

Märklig hälsning, tänker hon och stiger in i trappuppgången, tar hissen upp till fjärde våningen enligt namnlistan på väggen.

När hon stiger u turhissen står värdinnan i den öppna dörren, klädd i morgonrock och med sockor på fötterna.

"Hej Barbro, jag undrade då du inte kom igår. Tänkte ringa dej idag och fråga men så glömde jag det."

Minkki Huldén

Festen

Det finns fester och fester, sa moster Lol bestämt till sin systerdotter Lisen. Roliga, glada, stora och intima, där alla trivs för att de känner varann. Och så Formella Fester, där man vet vad som händer enligt ett visst protokoll. Och så finns de sällsynta festerna, de som får en att tro på livet, vänskapen och äng- larna. Men för alla lyckade och misslyckade fester gäller att man ska tacka för senast, och det ska ske inom två veckor!

Lisen sattesig litebättre till rättai fönstersmygen. Hon anade på någotsätt att det här skulle bli en lång historia. Det brukade vara så med moster Lol och hennes idéer om Sedelärande Berättelser.

– Jo, så här var det...

Moster Lol förlorade sig i minnena, började trevande berätta om förberedelserna, hoppade hit och dit i berättelsen. Kanske var det så allt hade gått till?

– När min moster fyllde sextio, då var jag väl ungefär dubbelt äldre än du är nu. Hon var ensam,

hade varit det i tio år. Och det var råddiga år, ska du veta. Allsköns elände drabbade henne när morbror Felix dog. Hon såg nog för jämnan livet i svart och ännu lite svartare än det faktiskt var. Hon som varit en glad och aktiv människa orkade inte busa och ha roligt som förr. Det var som om hon var en stor ballong som luften gått ur. Fast egentligen var det så att hon som varit mager som en höstack efter stormen Katrina stadigt svälde till och blev rund som en ballong. Hon hade ingen vidare bra koll på nånting på den tiden. Varken räkningar eller att räkna kalorier. Ja, ibland blir det så med oss människor. Vi går lite sönder, liksom.

– Ja, alltså. När man mår så där, fortsatte hon, då brukar folk ju ställa upp och ge en handräckning ibland. Och det var många som ställde upp, verkligen många vänner och bekanta. Och det var massor med handräckningar hon fick för att klara vardagen. Men efter tio kaotiska år tänkte hon väl att allt har sin tid – att det hade varit tio dåliga år och nu kommer tio goda. Så där som i faraos dröm i Egypten. Fast det var visst tvärtom.

Lisen drog upp knäna på det djupa fönsterbrädet och lutade huvudet mot fönsterrutan. Det här verkade bli en lång sittning på uppfostrans altare.

– Ja, du förstår, alltså. Moster tyckte det var dags att tacka av alla som hjälpt henne. Och det skulle hon göra genom att ställa till med ett kalas. Det var ju många om och men – var skulle hon hitta en lämplig lokal som hon hade råd med? Hur skulle hon skicka inbjudningarna och till vem? Frågorna staplade sig som veden i ryska kloster, de blev liksom som höga torn som närsomhelst kunde rasa ihop över henne. Men där satt hon som inte orkade med någonting alls, knappt ens stiga upp ur sängen, – där satt hon, alltså, och letade upp namn och adresser till dem hon ville tacka. Och det var inte bara för de tio senaste åren hon ville tacka, ska du veta. Nej, hon ville liksom ha vänner från alla grupper hon tillhört i sitt liv. Barndomskompisar, klasskamrater från folkskolan och läroverket, vänner från studietiden, jobben, hobbyerna. Hon hade haft en himla massa intressen och ganska många olika jobb, så det blev ett tjugotal grupper hon ville bjuda in. Och så förstås släkten. Den var inte liten, den heller. Det var nog ett lite vansinnigt projekt, eller vad tycker du, Lisen?

– Mm, grymtade Lisen från fönstersmygen, med ett lagom intresserat tonfall för att moster Lol inte skulle märka att hon räknade prickarna och benen på en nyckelpiga som landat på hennes skosnöre.

– Ja, alltså, sa moster Lol efter att ha dragit andan. Hur många gästerna skulle bli, det berodde på hur stor lokalen var. Och det löste sig på bästa sätt. Jag tror nog att änglarna fick jobba i skytteltrafik och avlösa varandra efter hand som de blev utmattade. Först fixade de liksom en stor sal helt gratis, för att Moster hade stickat sockor åt dem som ägde stället. Och så fixade de adresserna, nästan alla, nästan tvåhundra, ska du veta! Sånt kräver tid och sätes- muskler, sisu! Inte vet jag var Moster tog den sisun, det måste ha varit änglar i farten. Så var det nog!

– Ja, och när adresserna och antalet gäster var klara, då måste ju inbjudningskortet tryckas – och de kom i present av en yngre släkting som var fena på att trycka kort. Tala om änglar... Nå, så fick då Moster skriva adresser – det ska vara handskrivna kuvert om det är en riktigt fin fest! – och klistra frimärken och vänta på svar. Det hade hon kommit ihåg – att skriva O.S.A. på kortet. Vet du vad det betyder, Lisen?

– O S A? Lisen grimaserade som om hon fått något beskt i munnen.

– Vad lär ni er i skolan idag om du inte vet vad

O.S.A. betyder? "Om Svar Anhålles" – så man ska veta hur många som kommer, om man ska planera för två hundra eller femtio personer. Det är vänligt mot en själv, så man inte tappar nerverna i bestyren. Tid och plats och O.S.A. ska det stå på inbjudan, annars är det en dålig inbjudan, utan stil. Och Välkommen, det ska det alltid stå på kortet.

Moster Lols förvåning inför Lisens okunskap var total, men fick vika inför ordflödet om hur det gick sedan.

– Ja, och sen blev det fart på påkarna, när svaren började komma. Vad skulle hon servera, vem skulle servera, hur mycket behövdes av det ena eller andra? Det var mycket att hålla i, både på pappret och i huvudet, det var det. Folk har ju all världens allergier och intoleranser, specialdieter. Men änglarna löste också det. Alla ingredienser i skilda skålar – sallad, fetaostkuber, tärnad gurka, kluvna körsbärstomater direkt från torget, oliver, vinlövsdolmar, rubbet alltså. Och det var bara den salta plockmaten.

– Så skulle det ju välkomstskålas – med Mosters dåliga ölsinne... Men hon fattade ju ändå att servera flädersaft medbubblor från vichyvatten åt allihopa, både åt de alkoholfria bilisterna och åt resten av

gänget. Det var ganska smart, tycker jag. Många uppfattade inte ens att det var en alkoholfri saftdebjödspå, de trodde det var en särskilt god champagne.

Moster Lol ångade på, med berättelser om vännerna som änglade i köket, öste upp, fyllde på kärnen, trollade fram tallrikar, bestick, servetter, ljus på bordet, kokade kaffe och körde diskmaskinen i omgång efter omgång. Om sångarvännen som bakat åtta tårter till sent på morgonen och som stod i köket genom hela festen. Om barndomsvännen som inte kunde komma på festen för att ryggen strejkade – men som bakade en underbar glutenfri pavlovatårta till kalaset.

– Och det utan att ha en aning om Pavlovas betydelse i vår familj, fortsatte moster Lol, kan du begripa det! Änglavingars sus, precis som i Luciasången. Det var det. Sanna mina ord! Kan du tänka dig att pavlovatårtan faktiskt fick göra sällskap med de åtta andra tårtorna, i samma transport till festen. Jag vet inte hur änglarna lyckades fixa den saken, att de två bagarna var nästintill grannar med varann. Inte dörrgrannar, men husen de bodde i var grannar, förstår du. Två bagare som inte kände varann, men de var Mosters vänner.

Lisen ruskade på huvudet så att det långa raka håret föll framåt och skymde hennes ansikte för moster Lols blickar. Änglar, tjohej. Allt också!

– Moster – hon var nog egentligen en verklig pedant, fortsatte moster Lol. Allt planerades in i minsta detalj, det skulle bli en historisk kavalkad. Hon hade ett skolhäfte från första klassen, och en gammal tvåögd spegelreflexkamera, Tove Janssons Jag-bok, en pimpsten från Kos, Gershwins Rhapsody in Blue, det var en EP-skiva med en kvinna i långt blont hår och lång, himmelsblå aftonklänning som låg på en svart flygel på konvolutet – vet du, Lisen, vad en EP-skiva är för nåt? – och en del annan rekvisita som belyste några höjdpunkter i hennes liv, allt samlat till en liten utställning i en hörna.

– Och Alexanders bakelserna hörde till hennes barndom, så de bara måste finnas på kaffebordet. Men inte i originalstorlek, nej minsann, det skulle vara i mumsbitsstorlek, som på ett äkta Wienerkafé... Så var det. Änglar, änglar... Jo det kom en ängel, en vän som uppvaktade med sång. Hon satt och skar Alexanderbakelserna i tre delar och Moster krönte det kulinariska konstverket genom att trycka in en fransk pastill i den rosafärgade

glasyren.

– Ja men, sa Lisen med en välreglerad liten suck, själva festen då? Skulle du inte berätta om festen?

– Jag kommer just till den, svarade moster Lol. För nu började gästerna strömma in. Var och en fick ett glas flädersaft i champagneglas, jag tror många inte ens förstod att det var alkoholfritt. Moster var klädd i en mörkröd stass med vita blommor, riktigt nätt. Och så kom tantklubben med en fin blomsterkrans strax före de övriga gästerna, så visst var Moster fin som bru- den i en visa av Taube.

– Och så satte sig folk vid borden och alla väntade på Något, men ingen visste vad. Utom Moster, som väntade på att prästen skulle komma och väl- signa bordets håvor. Till slut kom han faktiskt, jag tror han kom i taxi, och sen blev det liksom mera fart på alltsammans. Det är bra att välsigna maten, Lisen!

– Det var ju meningen att ingen skulle hämta andra presenter än en enda dikt så att allt skulle rymmas i en skolåda, men så gick det nu inte. Hon fick hela böcker, och det var förstås ännu roligare. Folk trivdes och kören sjöng och så sjöng

sångarvännen, hon som skurit Alexanderbakelserna. Hennes mamma ackompanjerade på flygeln, och vips blev vännen den finaste tänkbara Carmen, som sjöng några underbara arior i en härligt personlig tolkning. Folk stimmade, satt och pratade vid borden, upptäckte till sin förvåning egna vänner bland Mosters vänner.

– Det var festligt och glatt och ingen ville gå hem enligt den rullande plan som Moster och hennes medhjälpare hade föreställt sig. Moster var väldigt dålig på det där med tid, hon hade räknat ut hur länge hon skulle hinna prata med var och en av gästerna, men det var nu sådär. Alltså, helt orealistiskt. Och ganska typiskt för Moster. Men det viktiga var ju ändå att gästerna trivde smed varann och att stämningen var god.

– En diskret musik ackompanjerade stemmet i salen, det var Mosters älsklingskivor som spelades. Och Carmen sjöng en beställningssång på beställd melodi, men dessutom hade hon letat fram också en annan komposition till sångtexten. Och någon läste dikter och någon berättade historier och allt var ganska otvunget och fint, för alla kände ju Moster i grunden och förstod att de måste sköta om sig själva – gå fram till buffet- och kaffebordet och förse

sig utan att vänta på att Moster skulle truga.

– Moster visste att barn tycker att vuxnas fester är läskiga, så det fanns lite barnrekvisita också. Salen var stor, med gott om plats för barn att stiga upp och röra på sig i den, så där som barn vill och brukar. Fast föräldrarna försöker ju uppfostra dem till att sitta tyst och snällt vid bordet medan de vuxna pratar så gomseglan fladdrar. Varje barn fick sedan ta en pikuliten leksak med sig hem som minne från festen. Det lilla formatet i allt, det var väldigt viktigt för Moster, som hade ett trångbott hem. Därför var det ju faktiskt märkligt att festen var rena rama motsatsen till hennes minimalistiska liv. Det var en typisk en-gång-i-livet-fest, man orkar knappast ställa till med flera. För fast fester är roliga, så är det mycket jobb med dem. Roligt jobb, men också oro och spänning. Sånt orkar man inte med när man blir gammal. Och änglafester som den här ger mycket jobb också åt ens vänner, sade Moster Lol eftersinnande.

– Och så fick de gästande änglarna i köket komma fram och bli avtackade inför alla de andra gästerna. Fattas bara annat, att någon skulle ta dem för an- ställd personal, någon catering business! Jag menar, de jobbade ju så himla proffsigt och bra

tillsammans i ett främmande kök. Allt gjorde de frivilligt och av gott och varmt hjärta. Också efterstädningen. Gud, vad de måtte ha varit trötta när de kom hem efter festen! Moster hade förstås beräknat tiden och jobbet helt fel, så Maten som Mosters vän ängslades att inte skulle räcka till, den var som de fem fiskarna och de två bröden i bibelberättelsen – den räckte inte bara till, det blev massor över som bars iväg till ett nyöppnat litet musikaliskt matställe i grannkvarteret sedan köksänglarna först fått förse sig med vad de ville ha.

– Aj jo, en rolig sak var att en av Mosters vänner tog ett foto av henne, hastigt och lustigt i slutet av festen. Och när Moster ett år senare besökte vännen fick hon fotot i förnämaste tänkbara form – som ett porträtt målat i olja. Det är det du har sett hänga på väggen hemma hos mig, i en smal vit ram. Tänk vilken fantastisk idé och present!

Lisen lyfte på huvudet och nickade stumt instämmande mot moster Lol.

– Blomsterbuketterna och presenterna plus rekvisitan forslades sedan i en fullpackad taxi hem till Moster, och sedan tror jag nog att både hon och alla änglar behövde ett riktigt fint fotbad. För enligt

etiketten och regeln om två veckorvardet snart dags för alla att skriva tackkort. Eller bara för Moster. Men varför skulle hon tacka – festen varju redan i sig ett tackkalas? Och gästerna – skulle de tacka för att de blev avtackade? Vad säger du, Lisen?

– Alltså, jojo, instämde Lisen lätt omtumlad av ordflödet och de svajiga beskrivningarna, svängde sig ner från fönsterbrädet, kastade en sista blick genom fönstret ner mot gatan där kompisen Pia redan stod och vinkade ett ivrigt ”kom ut!”.

– Det var nog en lite råddig historia, fast det låter ju som en typ ganska rolig fest, det där. Tänk att hon var sån, din Moster! Så gammal! Var jag med på festen eller var jag inte född då ännu? Skicka tackkort – det låter stenålders. De tackade väl när de gick från festen? Och så finns ju alltid Internet och Facebook, mycket enklare... Men säg mig, moster Lol, vad är en EP-skiva?

Majsi Åhman

En dikt

Marie ska fylla 80 år
och hon tänker bjuda släkt och vänner
på en festmiddag på havsrestaurangen.

Alla förberedelser är under kontroll.
Hälsningstalet på vers har hon skrivit,
maten och dryckerna är fastslagna,
snapsen inte att förglömma.
Cd:n med ”Jag vill tacka livet” är inköpt,
den ska hon spela efter sitt tal.

Bordsplaceringen är också klar
men vännen Karin hade berett henne huvudbry.
Skulle det inte förstöra feststämningen för alla
att se Karin sitta och mumla för sig själv
och kanske rent av spilla på sig?
Och vem hade man kunnat placera bredvid henne?
Det var nog ett klokt beslut att inte bjuda henne.

Den långa dagens väntan på kväll har kommit.
Marie ligger festklädd på sängen
när sonen kommer för att hämta henne.

Ögonen utstrålar en skräck
som hennes förvridna mun inte kan uttrycka.

Det blir inget ”Jag vill tacka livet”,
i stället sonens rapport från sjukhuset: stroke.
Omöjligt att veta om hon kommer att överleva.
Men hon gör det.

När det värsta är över
flyttas hon från intensivens till ett tvåpersoners rum.
Sköterskan drar åt sidan förhänget till sängen bredvid
och presenterar Marias rumskamrat:
”Här är Karin. Jag hoppas ni ska trivas tillsammans.”

Lars Christer Johans

Festen

Eller kvädet till festprissen som super upp sin förmögenhet.

Hej! Ett glas, fyll på, och säg att vin de e
Aldrig dricker jag i smyg, nej, låt alla se!
Grå och bannad är var timme nykter jag måst gå
Men rik, då drucken där jag raglar på
Säg ut, din lustas namn, ej skäms, den aldrig döljs
Intet gott det finns i nöjen som av slöja höljs

Se! Den som, aldrig vin i glas åt gäst vill ge
honom heller hem till dig – nej – ej honom be!
Tråkig blir den stund där allvar tiden åt sig tar
och ingen lättsamt skämt för vänner drar
Så här, en tråkig måns, sin fest, för dig förstör
Intet gott det finns i nöjen som din värd förgör

Hej! En gäst, bjud in, och säg att fest här är
Ett glas i handen genast sätt! Skål! De e trevligt här
Härlig blir var timme jag har sällskap i mitt rus
är nöjd, bland vänners glam, i sus och dus
Njut ut! En rolig fest, med stim, mot högsta höjd

Enbart gott det finns i nöjet fullt av sorgfri fröjd

Nu! Ett vin, drick ur! Ge tungan lösa band
All din blyghet svinner bort – Vänner – tag i hand
Sorlet ökar, alla pratar. Mingla! Ge en kyss!
Må gott, i sällskap där bland vänners hyss
En fest, var dag för dig, ett liv, för varje stund
Mycket gott det finns i nöjen, du som Bacchus kund

Hej! Ett glas, fyll på, och säg att vin de e
Aldrig dricker jag i smyg, nej, låt alla se!
Grå och bannad är var timme nykter jag måst gå
Men rik, då drucken där jag raglar på
Säg ut, din lustas namn, ej skäms, den aldrig döljs
Intet gott det finns i nöjen som av slöja höljs

Christine Grandell

Festen

Jag skjuter upp den tunga glas dörren och stiger ut på trottoaren. Himlen ligger som ett utspänt grått vad malstyg över stan. En isande vind drar mellan husen, sopar till några vissna löv och sänder iväg dem längs gatan. Flaggorna utanför varuhuset fladdrar hysteriskt och väsnas i blåsten. Papperskassen med min nyss inköpta klänning virvlar runt som en vindflöjel i min hand. Jag borrar huvudet djupare i kappkragen, tränger in i folkmassan, korsar gångbanan och ställer mig vid skyddsvägen. Trafikljuset lyser ilsket rött. Jag höjer blicken och stirrar på den röda rundeln.

Röda jordgubbar. Jag blundar, känner doften och smaken.

Ett fat med svällande röda bär, en skål med fint socker och en annan fylld med vispad grädde står på bordet i tant Elnas syrenberså. Jag är sex år gammal. Klädd i blommig kjol och vit blus står jag en bit ute i havet. Jag har vadat ut i vattnet, borrar ner mina tår i sanden och väntar på att löjorna, som jag sett vid bryggan, skall komma och smaka på mina ben. Tant Elna ropar på mig. Hon har dukat i

bersån och jag kan se jordgubbsfatet. Jag rusar upp för trapporna och sätter mig vid bordet. Jag vickar på tårna. Vi sitter tysta och väntar på att mamma skall komma så att jordgubbskalaset kan börja. Jag ser på tant Elna och slickar mig om munnen. Hon ler och nickar.

Jag sträcker ut handen för att ta en jordgubbe då jag får en knuff i ryggen.

– Grönare än så här blir det inte.

Jag öppnar ögonen, trycker klänningskassen mot bröstet och följer med strömmen över gatan. Jag rodnar av skam. Mannen som väckt mig ur jordgubbsdrömmarna går bredvid mig. Han ser på mig och småler. Jag sneglar på mannen. Hans blick möter min och leendet blir bredare.

Jag ökar på takten, viker av mot Alexandersgatan och fortsätter gatan fram. Egentligen skulle jag gå till järnvägsstationen och ta tåget, men nu går jag åt motsatt håll. Jag har ingen aning om vart jag är på väg, går bara framåt med raska steg. Jag vänder mig aldrig om men jag har på känn att mannen följer efter mig. Blåsten sticker i ansiktet, tränger in på bara kroppen och jag inser att jag inte är klädd för en långpromenad. Jag ser en caféskylt och stiger in. Vid disken tar jag en bricka, slår upp en kopp kaffe och ser på smörgåsarna i glasmontern, får syn på jordgubbsbakelserna och väljer ut den med de största

bären. Jag betalar och ställer brickan på ett bord vid fönstret, hänger upp min kappa och sätter mig. Med kaffeskeden skalar jag av den största jordgubben, sticker den i munnen och låter den långsamt mosas sönder. Jag sluter ögonen. Inga visioner av sommar och syrenbersåer kommer framför mig. Det smakar vatten och växthus.

Sommardoften förvandlas. Jag rynkar pannan.

Mamma sätter sig vid bordet. Hennes läppar är böjda i en avig båge och med ena handen stryker hon ideligen bort en osynlig hårslinga från ansiktet. Hon ser på mig, låter blicken vandra och stanna vid mina bara fötter.

– Var är dina nya skor och strumporna? frågar hon med isig röst.

Jag vänder på huvudet. På stranden ligger mina nya lackskor och de vita knästrumporna. Jag har vadat ut i vattnet utan lov och smutsat ner mig och gjort mamma ledsen, mamma som redan har så många problem att tampas med. Jag vet att jag nu skall få mitt straff.

– Fö-för-lå-låt, stammar jag, ja-jag...

– Talas om folk, säger mamma, gå in på rummet och skäms. Tänk på vad du gjort.

Jag ser på tant Elna. Hon ler inte nu, nickar bara. Inne i huset är det svalt, gardinerna är fördragna i rummet där mamma och jag bor. Vi är här på semester. Pappa har rest

bort och ingen har berättat för mig vart han tagit vägen. Jag sätter mig på en stol vid fönstret och tänker på festen som jag nu går miste om. Festen var tant Elnas idé. Jag hörde henne tala med mamma, hon ville ställa till med en fest för mig och bjuda in barn från byn. Men mamma sa att hon inte orkar med barn just nu, hon har alldeles tillräckligt med mig. Jag öppnar mammas kappsäck, gräver bland blusar och under kläder och hittar flaskorna. Jag tömmer innehållet i kökets slasktratt och spolar vatten på. De tomma flaskorna lägger jag tillbaka i kappsäcken. Jag gläntar på gardinen och ser att mamma gråter. Jordgubbsfatet står kvar, skålarna med grädde och socker likaså. Jag går ut ur huset och sätter mig i bersån mitt emot mamma. Hon stirrar ut över havet och märker inte att jag stoppar en jordgubbe i min mun. Nästa jordgubbe doppar jag i socker och grädde.

En kall vindpust drar förbi varje gång dörren öppnas.

Jag skjuter jordgubbsbakelsen åt sidan och dricker ur mitt kaffe. Utanför tänds gatubelysningen. Skenet bildar ljusringar på gatan. Vinden leker med lamporna, svänger dem av och an och cirklarna följer efter. Jag ser på klockan. I kväll är jag bjuden på fest. Jag blir avhämtad klockan sju. Jag känner inte mannen som bjudit mig, jag vet inte ens hur han ser ut. Vi har träffats på nätet. Han är änkring med samma intressen som jag. Min son skulle

aldrig godkänna det jag gör. Han skulle hindra mig om han visste. Min dotter säger att hon inte förstår vad jag håller på med. Hon tycker att jag tar stora risker och undrar hur jag kan veta att jag kan lita på mannen. Och hon har rätt, jag kan inte veta. Det ska jag ta reda på i kväll.

Min klänning går i himmelsblått. En färg som alltid klätt mig. Jag nynnar på en melodi när jag klär om mig. En speciell sång har klistrat sig fast i min hjärna. Om och om igen tränger den fram och snurrar på som en grammofonplatta. ”Sakta gå de två i solen, smekta utav vårens vind”. Violer till mor.

Violblått var mammas favoritfärg.

Mamma ställde till fest. Hon lät sy en lång klänning i violblå taft. Hon dukade bordet med bästa servisen och kristallglasen. Beställde middagsmat för tolv personer från en restaurang och skrev inbjudningskort till sina gamla vänner. Allting var planerat i detalj. Välkomstdrinken, snapsen, matdryckerna och efterrättsvinet. Flaskorna stod uppradade på klaffen till spritskåpet färdiga för servering. Jag fick order om att inte störa. Mamma sa att vi kunde leka det osynliga barnet och bad mig stanna i mitt rum i övre våningen. Men jag hade långtråkigt. Jag smög ut i trappan, satt i mörkret och såg mamma ta en dry martini medan hon väntade på gästerna.

Hon tog en gintonic då första samtalet kom. För varje samtal fyllde hon sitt glas. Hon smakade på middagsmaten, tog en bit av efterrätten och drack upp likören. Hon dansade till tonerna av gamla evergreens och grät sig igenom Satumaa. Följande morgon stod maten orörd i köket och flaskorna tomma i vardagsrummet. Själv låg mamma i sin säng. Hon hade somnat in iklädd sin blåa långklänning.

Hennes hud var vackert vit mot det violblå. Det var hennes sista fest.

Mobiltelefonen ringer i min handväska. För ett ögonblick tror jag att hjärtat ska stanna men efter ett litet mellanslag klappar det på med ökad takt. Jag är säker på att det är han som ringer återbud. Men det är det inte. Fel nummer, säger en främmande röst när jag svarar.

En timme senare har ännu ingen avhämtat mig. Det måste vara trafiken, tänker jag. Omöjligt att få taxi, det är ju fredagskväll. Efter ytterligare en timme blir jag arg. Går omkring i huset och småsvär, smäller näven i köksbordet och förbannar min egen dumhet. Klockan tio sitter jag framför tv:n i min gamla frottébadrock och ser på Tians nyheter. Inga trafikstockningar eller översvämningar rapporteras, bara en liten olycka på Västerleden. Innan de hunnit till vädret ringer det på dörren. Jag stänger tv:n.

Genom tithålet ser jag en ung man. Jag sätter på säkerhetskedan och öppnar dörren på glänt.

– Vad vill du, väser jag, vet du inte vad klockan är?

– Ursäkta, jag har förstått att min far bjudit dig på fest ikväll. Men han ligger nu på sjukhuset. Festen är inhiberad om du förstår vad jag menar.

Han flinar till, gör ett uppehåll och väntar på att jag ska säga något men jag nickar otåligt. Han sätter ansiktet i dörrspringan. Lukten som strömmar ur hans mun då han talar får mig att rysa.

– Det blev för mycket med spänningen och festarrangemangen för pappa, han tittade litet för djupt i konjaksflaskan. Han steg fel i trappan och föll handlöst, knäckte en arm, slog huvudet i väggen och skakade om innehållet i hjärnan. Alltså, han fick hjärnskakning, om du förstår vad jag menar. Men han lever och blir säkert glad över ett besök.

Lukten, den sötsura spylukten. Illamåenden stiger upp som en raket. Nya, svarta lackskor och vita knästrumpor med spetsmönster skvalpar i vattenbrynet. Gömda flaskor, fördragna gardiner och mamma vit och stel bland jordgubbar och violer. Nej! Aldrig mer! Jag tar ett stadigt grepp i dörrhandtaget.

– Du har kommit till fel adress jag har inte varit på väg

till någon fest, säger jag och drar igen dörren med en smäll.

Gerd-Peter Löcke

Dags för kalas

nu festar kungen igen
flyttar menyn åt höger
flyttar menyn åt vänster
medan prinsen festar utan vigselring

det behövs alltid mer kalas i livet

Vilken härlig helg

vilken helg
vilken fest
jag njuter
rättvis helg

kram på er

Årets sista kalas

kenza hänger i köpenhamn
festar med bruno

johnny med bisexuella skådespelerskan
gävleborna frossar i nejonögon
medan politikens dödsgravare
frossar i retoriskt spektakel

Gerd-Peter Löcke

Det förlorade inlägget

En vecka kvar till jul. Den tid undervilken en högtid firas. Årets nästsista men mysigaste kalas! Den tid under vilken hela familjen brukar umgås i gott sällskap med god mat och dryck, underhållande gyckel, öppen bar och en glad och varm atmosfär som håller natten lång. När helgen närmar sig börjar de flesta efter mycket vånda och småstress att längta till förutom ett par dagars ledighet det sociala familjelivet. Jag jobbar själv ganska mycket periodvis med en jobbvecka som består mest av möten, möten och möten. Men nu har det faktiskt öppnat sig en ledig helg framför mig. Jag fick inbjudan till familjhelgen och blev väldigt glad över att kunna delta i den. Jag börjar redan bli så festsugen och det är tur att det bara är några dagar kvar innan jag får festa med mina kära släktingar.

Inbjudan som för första gången spridits på Facebook lockade nästan hela familjen: Liz, ambassadör för Sveriges femte Hus, Joachim, sportchef på Dövidrottsförbundet, Malmökonstnären Rudolf, den konservativa parlamentsledamoten Aidan, Johnny med sin bisexuella skådespelerska, Bob som plötsligt blev poppis med ett nytt nummer, Viktor som vill göra comeback på scenen, Diddy som aldrig tycks ha en lugn stund, Alex som

nyligen blivit muslim, Britney som håller koll på kalorierna under alla fester, Maya och hennes fina familj, Jennifer som lever livet efter skilsmässan, Will och hustrun Jada som sover i skilda sovrum och knappt talar med varandra, hipstergänget som tillhör ett slags kulturell överklass och brukar infinna sig alltid en timme innan ordinarierid för att i ordningställa allt som ska förberedas, Anton och Amanda som bor i Gävle samt Jan och Martina från Jakobstad.

Wonho som är född och uppvuxen i Jordanien och talar flytande arabiska kommer med Hanna som brukar vistas dagen innan på Grönan med Bella för att svira hela natten. Anton och Amanda, upprorsmakare och besserwisser, som egentligen inte ville vara med alls och gärna talarom för alla andra varför deras familj är dömd att misslyckas. Och Leila förstås som bakar och lagar sina favoriträtter på både gamla och nya sätt. Med Nile, bandleadare och grundare av The Rodgers, i spetsen kan det inte bli något annat än årets mest minnesvärda fest. Endast Bruno hänger i Köpenhamn och festar med Kenza. När hustrun åkte utomlands passade han på.

I år ska vi vara hemma hos Maya och hennes fina familj. Hennes kalas brukar alltid vara av hög kvalitet och hennes korta ledtider är välkända. Förra året vann hon en tävling som CCC instiftade 2003 som ett initiativ för att få bättre och roligare fester i byggveckan.

Bland de första sysslor hon tog sig för efter segern

fanns en stor och mycket uppskattad bal på Grand Hôtel, där hon satsade på en gedigen kombination av mytomspunna salar och vällagad modern mat. Expressen hade genast bett några skribenter ta upp fenomenet.

Huset, Maya och hennes fina familj bor i, ligger på en mycket romantisk ö med hav och kuststräckor, mäktiga raukar och pittoreska fiskelägen byggt i mitten av 1600-talet och var från början ett bryggeri. Stugan tvärs över gården är hennes egen lilla ”kvarterskrog”, en rå men lämplig lokal för fest och event med en helt unik atmosfär. På webben finns en fin sajt om krogen med bilder ritade av Liz.

Hemma hos Maya kommer vi utan tvivel att få uppleva två fantastiska dagar för ingen av hennes fester har nånsin slutat med annat än att vi ser solen gå upp över, tja, vart vi nu hamnat vid det laget.

Idag blir det mer än bara klädbyten för Maya: släkten, barn och familjesmycken i äkta guld och silver. Hon duschar, sover i en timme för att sedan lägga på ögongel som suddar ut linjer och påsar under ögonen och tar bort rynkor på två minuter och håller upp till 10 timmar. Klänningen, skor, väskan och accessoarer har hon köpt online i Sveriges bästa klädbutik på nätet. Frakt 239 kronor med leverans 1–3 dagar.

Maya fixar hemmet medan barnen pysslar var för sig. Hon har redan skrivit utinbjudningskort, placeringskort med mera. Hon har alltid varit full av idéer och

inspiration. Inför familjens största högtid har hon skaffat stora famnar spets och dukat runda bord med massor av rosor och kärlek. Så här ska ett kalas se ut, tycker hon, som på Gustav Vasas tid.

Men nu, när helgen står för dörren blir det dags att lägga lite extra tid på maten. Till helgen såsom vid andra festliga tillfällen vore det perfekt med lite lyxiga rerecept. Där står hon nu, den solklare vinnaren i tävlingen som CCC instiftade, med familjesmycken i äkta guld och silver och njuter. Vilken härlig helg! Vilken fest! Årets nästsista men mysigaste kalas! Tyvärr blev menyn en tuff fråga. Det skulle vara annat än julgodis som lockar, framförallt barnen. Maya flyttar menyn åt höger, flyttar den åt vänster och återigen åt höger. Fram och tillbaka. Om och om igen. Till sist blir placeringen precis så man önskar sig att en härlig fest ska vara.

Men det är Leila som tar sig uppgiften att baka och laga sina favoriträtter på både gamla och nya sätt. Oavsett om det ska vara en stor eller liten fest så har hon alltid rätta recepten på lättlagade och uppskattade maträtter. Idag blir det fräsch räksallad, nejonögon, bläckfisk och lammfärsbiffar med tsatsiki. För småbarn serveras även pizza i olika former och färger.

Festen börjar med att värdinnan tar emot gästerna. Hipstergänget infann sig förstås en timme innan ordinarie tid för att kunna granska allt som skulle förberedas. Trots att festen inte har startat ännu, har de tidiga besökarna

redan frossat i näselfrossa. Sedan kommer Jennifer, dock utan sin son som till min stora förvåning är hos sin pappa. När alla har infunnit sig inleder fyra kanonskott vid de fem mäktiga raukarna nära de pittoreska fiskelägena julen.

Inne i stugan inleder vi kvällen med en fördrink. Jan och Martina tar sedan hand om barnen under hela kalaset. Gävleborna börjar frossa i nejonögon medan hipstergänget fortsätter med näselfrossa, Will och hustrun Jada frossar i lammfärsbiffar med tsatsiki. Politikens dödgravare Aidan frossar i retoriskt spektakel medan slaskpressens skribenter, som oväntat finns på plats, frossar i Sossarnas kräftgång. Anton och Amanda däremot kämpar mot bläckfiskens tentakler.

Till Rudolfs stora förtjusning bjöds det även på choklادتårta. Att svenskarna är ett chokladälskande folk märks inte minst nu under julen och det visste förstås också Maya och Leila.

På scenen försöker Viktor göra comeback- och krossar allt motstånd. Speciellt Diddy som sällan har en lugn stund och Hanna, familjens unga partyprinsessa är i full kraft hela kvällen. De gillar discokalas som alla tjejer och killar i deras ålder. Hanna börjar dock tappa humöret när hon inte får stanna kvar på festen some nligt Maya och Liz skulle vara ett mera högtidligt socialt evenemang. Det lär vara första gången i den 17-åriga flickans livs om hon dricker sig berusad. Klockan tjugotre stängshela baren, in kommer bara de som fått specialtillstånd. Hanna skulle

strax åka iväg. Bella och de andra tjejerna från klubben festar loss i Riga. Själv längtar hon närmast till Köpenhamn där Kenza hänger och festar med Bruno. Vilken värdelös helg!

Politikens dödgrävare, upprorsmakare och besserwisser lika Anton och Amanda börjar gräla med ambassadören för Sveriges femte Hus om deras familj som är dömd att misslyckas. Ambassadören däremot förstår inte varför ledamoten, Anton och Amanda ställer upp på kalaset när de onekligen inte ville vara med alls.

Gävleborna fortsätter frossa i nejonögon. Will och hustrun Jada frossar i lammfärsbiffar med tsatsiki utan att knappt tala med varandra medan barnen fortsätter äta pizza och American food i olika former och färger. Nymuslimen Alex har fått nog av Viktors comebackförsök och börjar i stället prata om en unik villa i 50-talsmiljö som han kanske skulle köpa, med vägg och takmålningar utförda av Malmökonstnären. Jag tror jag tar bort hans namn från laguppställningen och påbörjar en omstrukturering av befintliga grupper på Facebook. Så blir det dags för nya krigsrubriker i Sveriges slaskpress igen.

Jag har just ingen julstämning alls när det är plusgrader och fult ute. I stället frossar jag i mig som om jag aldrig mer skulle få äta något. Undrar hur det skulle kännas att vara helt nykter på alla högtidliga sociala och kulturella evenemang? Jag passar på att fråga om Alex festar nykter. Huvudsaken att alla andra har det trevligt,

tänker jag för mig själv.

Nu är jag hemma igen och vilar i nya soffan, lagom trött och sliten efter en mysko fest hemma hos Maya tillsammans med vår fina familj som inte blev som den skulle. Men gott sällskap, god mat och dryck, underhållande gyckel och en glad och varm atmosfär höll natten lång tills gästerna såg solen gå upp över, tja, vart de nu hamnade vid detlaget. Bra att allav ideosnuttar som gjorts under festen finns på YouTube. Jag kände mig nog piggare dagen efter än vad jag ser ut på videon.

I år försöker vår familj köra festen i åtta bitar. Men av olika anledningar kommer anmälningarna nog att vara allt för få för att vi skulle kunna genomföra kalaset. Det gjordes fyra polisanmälningar om misshandel under helgen och elva personer omhändertogs för fylleri på ön med mäktiga raukar och pittoreska fiskelägen byggt i mitten av 1600-talet. På samma ö under samma natt våldtogs Hanna vid två tillfällen. Den konservative parlamentsledamoten sparkades från sitt jobb när han fortsatt frossa i retoriskt spektakel och talade om envanlig lugn helg. Också ambassadören för Sveriges femte Husfick sparken när hon började bjuda ut den bisexuella skådespelerskan samtidigt som Will började festa utan vigselring. Malmökonstnären Rudolf söp ihjäl sig, Nile lämnade The Rodgers och Viktor misslyckades trots allt med sin comeback.

Bara Bob fortsätter vara poppis liksom Joachim,

som på årsmöte blev återvald till Dövidrottsförbundets sportchef. Wonho som är född och uppvuxen i Jordanien åkte tillbaka till Mellanöstern medan Anton och Amanda samt Jan och Martina fortsätter med sina meningslösa liv i Gävle respektive Jakobstad.

Vi suddar bort den här dagen. Vi suddar och suddar tills inget finns kvar. Bara vi kommer överens om dag och tid.

Tiina Borgstén

Fem rätters liv

Vårsolen dansar
i gräset med barnsligheters
barnslighet och vaniljglass
i ”Äkta Woffels vals”,
och en kavaljer i Smurfande
blåbärshatt, med ett hallon på.

Alla inbjudna och oväntade
gäster i sina unika dräkter
har kommit, flygande
krypande och springande.

Denna jublande stund
barfota
som ett barn,
går före allting
just nu.

Livet är som det är,
men här försvinner
alla bekymmer
med luftballongerna, i den friska luften...

Andas in och ut, utan en
mage i randig för kort
T-blus och Sensuella
Isabella Jeans medan
festen pågår med
”jag vill ha dej”!
på Mormors terrass ute
på ön, med fiskmåsarna.

Mormors sillfrukost med
svartlimpa, gör oss galna
på ett så oerhört fint sätt.

Ingen vill strida mer,
inte ens jag, som bara
vill vara ifred med mitt
alldeles första glas av
champagne Louis Massing.

Det känns stort att få
ett glas med champagne
i stället för Pomac.

Det känns som om jag fått
sand mellan tårna och det bubblar också
i magen, när jag tänker på sommaren som står framför mej.

Så som midsommaren, surrande
som gul-svarta bina i de vita
doftande rosenbuskarna,
vill jag minnas denna kärleksfulla
fest, och Er alla bakom kulisserna,
som en av mina höjdpunkter
i mitt liv.

Låt kärleken brinna och
tangon flöda, men bli inte
rädda för att slåss om det
som är viktigt för Er.

De orden passade med oxköttet och vinet perfekt
före Pistageglassen, med
skrattande färska rödvinbär
i kinuskisås.

På natten bjöds live jazz
under bar himmel,
som gjorde att alla
var som vackrast när de
dansade.

Sådana stunder kommer inte ofta, som sitter lika hårt fast i
hjärtat.

När jag ser på inbjudan
som kommit med höstvinden,
skulle jag ha lust att bli
förkyld.

Det är som alltid, när hösten
kommer att jag tappar bort
viktiga saker, och ord.

Som en råtta sitter jag
i min lilla håla, och funderar
hur livet är så oerhört kort.

Ingenting doftar och smakar
som förr, utom kaffet.

Fastän jag hur försöker
hitta det galna glada i
vardagen, så blir det allt
svårare dag för dag.

Inga riktiga fester att festa.

Jag har blivit en citron!

Hjärtat slår som alltid,

och minnen bär, men
i min ensamhet stormar
det ibland, så att jag får hålla i hatten
ordentligt.

Så kom de vita snöflingorna
glidande mjukt, ner från himlen.
Samma oändliga himmel.

Stormandet i min själ slutade.

Jag knäböjde framför
ett vitt altare.

Alla små krypen,
Mormor
och alla inbjudna gäster
var också där.

Det var en söndag, en helt
vanlig söndag med några
djupare ord, bröd och vin.

Många fick tårar i sina ögon
och några grät, salta tårar.

Själv satt jag tyst,

och såg på alla
ner från himlen.

Så lyfte jag mitt sista glas
med dyr Konjak i och sade: För livet mina
vänner, för livet!

Så lyfte jag mitt sista glas
med dyr Konjak i och sade: För livet mina
vänner, för livet! Så lyfte jag mitt sista glas
med dyr Konjak i och sade: För livet mina
vänner, för livet!

Tiina Borgstén

Den tidlösa festen

På en strand skulle det absolut få ske. En havsutsikt, med smekande vindar, snäckor och sand att få mellan tårna. En varm kväll men ändå mer mot hösten, så att jag kunde lägga alla mina lyktor, som jag samlat på i årtal, på bergskanterna. Ett långt bord, för tolv personer vore ju perfekt, med lika många orimliga gamla trästolar. Lång, vitbordsduk avtyg och tre glasvaser med både blommande och knoppiga pioner i. Helst i vitt, rosa och rött. Ett harmoniskt tak av siden som skulle andas med vinden och som skulle påminna mina kommande gäster om att vi har samlats för första gången under samma tak.

Med hela mitt hjärta, klädd i en enkel vit sommarklänning och sandaler, skulle jag vänta på gästerna i ändan av stigen, som sedan går mot stranden. Pappa skulle få komma först för han är alltid sen. Dessutom är han den som spänner sig mest, även om han aldrig medger det. Med ett glas champagne skulle han få söka sig till bordet före de andra. Troligen skulle mina tre hundarkyssa honom välkommen även om han bara träffat en av dem. Mamma skulle få komma sist, för hon kan ibland hämta med sig problem, som inte har plats just där hon vill sätta ner dem. Lillbrorsan skulle säkert tycka om att

komma med sina bre barn och sin egen hund. Så vår söta halvsyster som mamma aldrig velat träffa. Ja, nu skulle vi äntligen få sitta med varandra mamma, pappa, brorsan, syrran, jag och mina barn för första gången, utan några svepskäl. Och hundarna, ja hundarna skulle ju vara i full fart redan av glädje.

Ibland kan det vara klokt att bygga broar mellan människor genom musik. Så efter att vi höjt glaset för kvällen skulle musikerna få sätta igång sina första toner och melodier. Mamma och lillbrorsan gillar jazzmusik så det kunde passa in bra. Förrätten skulle bestå av självgjord sallad med tomatringar, oliver, söta lökringar, melonbitar, färsk sallad, vindruvshalvor och ostbitar av Feta. Glaskannor med både vatten och vin skulle bära sut med förrätten. Jag tror att mamma skulle ha det svårast att släppa gamla vanor och benrangel. Munnen skulle gå på henne jämt, för det är hennes sätt att styra. Pappa skulle aldrig få muntur. Systemen skulle se lika vackert ut som alltid och hon skulle försöka hitta svaren på alla utkastade frågor, utan att vi sa sina inre tankar och känslor. Brorsan är skicklig på att bygga broar mellan människor, så bra att han alltid kommer då man vill ha honom i kretsarna. Jag skulle sitta och njuta, och ärligt sagt skulle jag nog också vara redo att hindra en katastrof mellan dessa människor. För så bra känner jag alla att den kan komma just då man minst förväntar sig en.

Efter förrätten skulle de fyra kvarstående gästerna få

komma till bords. Med var sitt glas av champagne skulle jag varmt ta emot både pappas och mammas sambon, brorsans fru och min egen älskling. Undrar hur han skulle klara av kvällen? Han är ju den enda som inte träffat någon annan än mina barn, fastän vi har älskat varandra hemligt redan i fem år. Det skulle bli mycket att prata om även efteråt. Men att äntligen få en chans att sitta med dessa människor, sida vid sida, är nog en dröm. En verklig dröm. Egentligen har det aldrig funnits riktiga skäl att inte sitta så, förutom onödiga rädslor som stått som hinder för att riktigt få leva våra liv som det kunde.

Min syster jobbar inom teaterbranschen i Amerika. Jag har aldrig sett henne på scenen, men vi har sjungit tillsammans, så jag vet hur bra hon sjunger. Så det vore härligt om hon kunde sjunga någonting för oss före supén, samtidigt som jag ser att solen har börjat färglägga himlen med de underbaraste pastellfärger, och det är dags för mig att tända ljus i lyktorna. Och just där från bergsslutningen skulle jag få höra det första stora gemensamma skrattet från det långa vitdukade bordet. Det skulle låta oerhört fint i mina öron, och kännas varmt, djupt nere i mitt hjärta.

Så skulle festen få fortsätta med god mat, äkta vänlighet och nyfikenhet för varandra, och avslappnande musik i bakgrunden. Före efterrätten skulle det bli några häftigare låtar, som vi alla skulle dansa till. Samtidigt som bordet skulle dukas med skålar med bär i vaniljsås och maräng. Och för att efterrätten skulle bli perfekt, skulle en

kopp kaffe och en bit mörk choklad också serveras. Mer än till detta räcker inte min fantasi, för att förbereda en gemensam kväll för mina närmaste medmänniskor för att för en gångs skull försöka sitta med varandra utan att se bakåt i tiden. Utan framåt.

Vi alla har möjligheter att välja, hur vi vill leva våra liv. Det går att stänga många dörrar, men lika många dörrar går även att öppna på nytt. Vi ska inte låta alla drömmar förbli enbart drömmar. Det går att förverkliga många, även om man inte har en strand. Denna dröm har jag skrivit ner för att själv inse hur viktigt det skulle vara att förverkliga den. Också om det var enbart hemma hos mig, i stället för på stranden. Nu är det din tur att skriva ner vad du drömmer om, för jag tror att när man skriver ner sina drömmar kommer man närmare lösningarna att även förverkliga dem.

Tor Essén

Det gamla, fria
och fjällhöga
landets ostar
är fina

Det är inte så lätt
alla gånger

och inte varannan
gång heller

Blue notes

Hur finner man dem?
Var finner man dem?

De finns

Några har funnit dem
Andra söker fortfarande

Haldans brudmarsch

Brudar skockas

Vill byta stånd

Vill leva i alla sina dagar och lyckliga

Vill finna de rätta

To kråna å he bråna,
knika, knaka, pama å
braka.

Va sko to tiid å kråna!

Petra Österman

Festen

Vi trodde vi var eviga
plötsligt rullar de in
en kollega i rullstol
det hålls festtal
och du får medalj
unga flickor skrattar
de är de andra
de vackra de utvalda
de som en gång var vit.

Ann-Sofie Selin

Edwards dag

Edvard sitter hopsjunken i sin fåtölj i köket. Han blickar ut över bärbuskarna, genom ekens lövverk. Virtanen har lämnat den stora porten öppen. Måste säga till. Det finns gångport för folk. Då häst och kärra passerat ska porten stängas. Ovanom porten himlen. Där högt uppe. Högt uppe ovanom stenhuset som tornar upp mitt emot 41an. Bakom huskolossens stenvägg ligger Sandviksdockan. Kanske Capella liggervid kajen. Edvard ska ta en promenad efter kaffet och se efter, ut på Andrégatan och runt hörnet nerför Repslagaregatan. Men först ska han vila.

Gårdsägaren slumrar till. I morse väcktes han till Wasa marsch. Sonen Elis kom från Hitis igår. Han steg upp halv fem, reste över havet till Hangö och vidare till Bjärnä och med tåg över Karis till Helsingfors. Det är en lång dagsresa. Det hör till att Elis kommer hem till fars födelsedag.

Edvard vaknade tidigt. Han sover lätt. Det ska gårdsägare göra. Han hör Isak låsa upp i bageriet. Hästhovar mot stenbeläggningen. Liv och rörelse på brandgatan nedan om salsfönstret. Staden vaknar, människorna tar itu med dagen. Irma i köket. Ekki bäddar kökssoffan. Tissel i salen. Ina och Elis, Edwards äldsta

och yngsta. Och så harklar sig Elis. Edvard hör pianostolen knarra. Salsdörren slås upp och där står Elis med felan mot hakan. Den vita linneduken mot axeln fladdrar då han stämmer upp till hyllningsmarschen. En vers på violin och så klämmer Ekki till på pianot och den lilla skaran sjunger ”I högan nord vår vagga stod vid stormigt hav och skummig flod”. Gratulerar kära Far!

Edvard myser. Det stora leendet, det guppande täcket. Han kränger sig upp på sängkanten och sticker fötterna i tofflorna. Kaffebrickan står på salsbordet. Javisst, vi ska dricka kaffe i salen säger födelsedagsbarnet. Irma placerar koppar och fat, hämtar kaffe pannan från köket och häller i. Kaffe på bit, ”funtabulla” med smör. Hufvudstadsbladet slås upp. Där har vi annonsen. En gammal sjöbjörn, gårdsägaren som föddes på 41an för 85 år sedan och fortfarande bor kvar. Elis har skrivit en välformulerad notis. Utmärkt.

Efter morgontvagningen klär Edvard sig i kragskjorta och rosett, väst och de bästa byxorna. Kavajen i beredskap då gästerna anländer. Han sträcker på sig framför det öppna fönstret. Andas in både luften och åsynen av sin gård. Eken är redan 45 år gammal. Riktigt ståtlig där den står mitt på gården. Eken som Edvard planterade då Elis föddes. Edvard vänder sig mot byrån och sin spegelbild. Häller ut lite socker i handflatan och spottar på. Borstar håret rakt överhjässan med den mjukaborsten, dopparfingrarna i sockerlösningen och stryker över

huvudet. Där sitterd e. Sju strån i elva rader. Edvard skrattar åt sin bild. Håret må vara tunt, men skägget är fortfarande yvigt.

Ina har stannat hemma hos far idag. Damhattaffären får klara sig utan direktrisen. Hennes modist Elin har visat riktiga tag. Ina är nöjd med henne och kan anförtro affären i hennes händer vid behov. Edvard kan kvinnor. Han ser Elins ögon och han ser Elis, hör hans röst då han nämner henne. Elis har nog ett gott öga till Elin. Men han är så viktig i sitt värv, måste tänka på sin position. Far Edvard gitter inte bråka med honom. Sonen tål inte att man skrattar åt honom.

Men Ina har stannat hemma och styr och ställer, övervakar Irma. Glasen är avtorkade och uppställda på brickorna. Flaskorna plockar 85-åringen fram på eftermiddagen. Kaffekoppar och assietter, silvret, servietter. Ljus i stakarna. Damerna plockar undan. Plockar fram. Bagarfrun Hanna kommer med nybaktbröd och småbröd av många sorter. ”Funtabullan” kostar inget i dag. Gratulerar på födelsedagen, niger Hanna.

Efter frukosten sjunker Edvard ner i fåtöljen. Och slumrar till. Srrr, sirrar moraklockan. I drömmen hör han Bröderman klirra i glaset. Ett, två slag. Det är kaffe gårdsägaren! bjuder Irma.

Sedan blir det promenad. Edvard drar på sig paletån, handskarna och hatten på sned, på bidevind. Spatserkäppen i högra handen, den vänstra stödd mot

räcket tar han sig ner för den branta trappan. Barn på gården, arbetets ljud från skomakaren, några hyresgäster kommer, andra går. De niger och bugar sig med mössan i handen. God dag Gårdsägaren, har den äran att gratulera. På husgaveln hänger flaggan, Finlands flagga dagen till ära. Edvard höjer blicken. Det blåa krysset på den vita botten. Det är annat än den ryska "trasmattan"! Edvard minns hur han och den unga studenten Elis var tvungna att hissa flagg då tsaren var på sitt enda besök i storfurstendömet's huvudstad. Polisen utfärdade ukaser, alla beordrades hissa flagg. Inte kom Nikolaj farandes till Sandviken och Edvards gård men där hängde "trasmattan" till flagga för säkerhets skull hela dagen.

Edvard svänger ner mot Sandviksdockan. Han har tur. Där ligger Capella som för att förgylla Edvards dag. Min Capella, mina maskiner, suckar övermaskinmästaren. Den har lossats i Sumparn och fortsatt till Sandviken. Det blir Köpenhamn och Hull härnäst med både styckegods och passagerare. Manskaper känner igen Edvards respektingivande figur. Han förhör sig om kylaggregatet och motorerna och undrar om London förfarande är för dyrt att angöra. Manskaper lyssnar till den gamle och kastar fram korta repliker medan de fortsätter med sitt arbete. Edvard fortsätter upp till Andrégatan via Sandvikstorget. Virtanen har stängt körporten, Edvard pustar upp för den branta trappan till sin bostad längst inne på gården. Ina, Irma, än seglar

Capella! förkunnar han medan han svänger upp hatten på hyllan. Far ska ta en tupplur! De första gästerna anländer om en timme.

Edvard tar helst sin eftermiddagslur i den stora fåtöljen i köket. Men inte i dag. Dottern Elna har anlät. Ljudnivån stiger och hennes bestämda fötter stegar fram mellan rummen. Edvard drar sig tillbaka till sitt rum. Kavajen på stolskarmen, skorna får sitta på. Han sätter sig på sängkanten och faller sign er på bolstret med en djup suck. Drar filten över sig och sover ögonblickligen. I drömmen kommer mor och far för att gratulera och hushållerskan Johanna. Glada Johanna som gav honom Ina. Johanna vänder sig bort från Edvard och där står Anna. Hans Anna står brud. Sedan alla barnen. Bruno, som bara var till låns, Einar, Elna och Elis. Och Ina, glada Ina som kom först. I drömmen ser han Annas besvikna ögon, i drömmen ligger Anna i kistan, i drömmen står han vid hennes grav. Vid Annas grav och sonen Brunos grav. Edvard har köpt en stor grav. Hela hans familj ryms i den. En stor hög svart sten som anstår en gårdsägare har rests. På var sida om stenen finns plats för flera släktled. Drömmen fylls av dova slag från Sanduddskapellet, fyra slag. Salsdörren öppnas försiktigt och Elis stiger in. Det var salsklockan som slog och nu hörs mora klockans srrr och fyra lättas lag från köket. Elis hjälper far att sättas i gupp. Är Far beredd på invasionen? undrar Elis. Javisst! farsgubben har samlat krafter för den stora drabbningen.

Irma har brett en smörgås och ställt den och ett glas mjölk på nattygsbordet. Ät och drick nu Far, uppmanar Elna som äntrar rummet. Jaja, jaja. Ina står leende i dörröppningen. Elis barn Ekki och Ebba dyker upp, och lilla Ingrid tillsammans med Elis hustru Adèle. Elnas döttrar Anne-Marie och Brita och Peppeli. Einars son Harry och fru Tops kommer senare.

Nu ska Far ta fram dryckerna. Bröderman är här vilken sekund som helst. Edvard fiskar upp nyckeln till brännvinsskåpet ur västfickan och flaskorna plockas fram. Allt är klart i salen, i köket står fyllda brickor och fat. Det knackar på dörren och en lång rad herrar tågar in. Det är sjökaptenen och hattmakaren. Kusinerna och svärsonen Ossian. Har Far blivit väckt med Wasa marsch i dag? Javisst! Handlanden, magistern och Löf stiger på. Så kommer Bröderman och hustrun Mathilda samt dottern Svea. Hon har målat en tavla av 41an. En tavla i olja som Elis låtit rama in. Den ska far få, men först är det Brödermans tur. Han klämmer i redan i farstun: ”Si go’dag och go’kväll... min utvaldaste vän... hurleverbäl världen med dig? Har du nöjet att må bra, har du hälsan och mår bra, visst roar det mig...” Barnbarnet Ebba brukar ta sig an farfars stora grammofon med den stora tratten och spela alla gamla stenkakor. Men i dag blirdet varken av att veva Konvaljens avsked eller Ach du lieber Augustin.

I dag får hon lyssna till Bellman och gluntarna. Piano, fiol och sång. Kusinerna inklämnda i kökssoffan.

Ebba ryser då farbröderna klämmer i med: "Lyft ditt välförsedda glas, se döden på dig väntar". Bröderman och Löf, operasångaren och hovmålaren, framför gluntarna, Elis ackompanjerar "Vad det är skönt ändå" och "Här är gudagott att vara". Blomqvist visar sig inte. Det har blivit tunnsått med hans besök sedan Elis blev präst, sedan teologin steg in på 41an. Nå, torra gnatiga gubbar saknar man inte.

Huset är fullt. Thorild, greken, violinisten, jubilarer och Ossian och Paularna. Tjocka cigarrer och glasklirr. "Alla så dricka vi nu Edvard till!" Men Edvard smuttar bara. Han höjer glaset och skrattar så att magen hoppar. Och bjuder andra till. Då Irma dukar fram ett tredje varv anländer bankdirektören Thorén med hustru. Raka spåret från Karis. Det är dags för kvinnor och barn att ta farväl.

Kusin Viola följer med Elna och barnen med hyrkus till järnvägsstationen och vidare till Fredriksberg och Hoplax. Adèle och flickorna går till skolkvarteret på Mechelingatan. Fru Tops och Harry hem till sig. Fru och dotter Bröderman vandrar hem längs Boulevardsgatan. Kvar stannar Bröderman, Löf, greken och Elis. Samt Ina och Irma. Festen tar ny fart och fortsätter över mid-natt. Det är tjockt av rök i salen. Irma och Ina plockar fram salt nattmat ur skafferiet. Och snapsglasen. Bröderman lägger Caruso på skivtallriken. Herrarna njuter av välljudet medan sillen och snapsen slinker ner. Tack kära vän och många lyckliga år! sammanfattar Bröderman. Han anför

reträten och lämnar födelsedagsbarnet i Elis, Inas och Irmas händer.

God natt far, god natt gårdsägaren. Edvard lägger sig ner, Elis stänger dörren. I salen slår pendylen ett dovt slag, från köket hörs srrr, och et tlätt klirr. Edvard somnar leende med Wasa marsch ringande i öronen.

Sarah Hemgård

Festen

Hösten 1941 återvände jag till hembyn i Lappland efter en avslutad kurs i Högvalla husmodersskola. Det var en annorlunda by jag nu återsåg. Min hemby var helt bemannad av tyska trupper och ryska krigsfångar. Det tog sin tid innan jag vande mig vid allt detta främmande. Mitt rum på andra våningen i karaktärshuset fann jag lyckligtvis beboeligt efter evakueringen året innan. Då var vi tvungna att lämna huset när finska trupper befolkade tunet medan de byggde upp en försvarslinje rakt genom byn. Det blev avbrott i verksamheten i snickeriet och sågen eftersom det inte fanns arbetskraft under kriget. Sedan kommenderades de finska trupperna vidare till olika frontavsnitt i det nya påtvungna försvarskriget. Nu var det alltså de tyska truppernas tur. Trappan delade jag med truppens kommandant och hans adjutant. Fars familj bodde som tidigare i en egen lägenhet på nedre våningen. Mina halvbröder hade vuxit i både duktighet och påhitt. Allt kändes därmed väl och hemvant inomhus. Men ute ekade tyska kommandorop och taktfasta marschsteg.

Det här var alltså omständigheterna vi levde i. Mitt i den vardagenv ille tyskarna ordna en fest. Far hade lovat alpjägarna det tomma snickeriet till festsal eftersom

verksamheten ännu var nedlagd. Förberedelserna inför festen kom i gång. Tillgång fanns både till aktörer och dräkter, bord och bänkar, samt dansutrymme på det med stearinljus nyss bonade golvet. Det rådde heller ingen brist på förmågor. Tyrolarna är ju vida kända för sin uppfinningsriktighet, humor, sång och jodding.

Eftersom festen inföll samtidigt med kommendantens födelsedag behövdes det en kaka – och dessutom en stor en. Frågan blev varifrån man skulle kunna trola fram ingredienser till en sådan mitt i ödemarken. Kommendantens adjutant fick till uppgift att be någon ortsbo om hjälp. Milda makter! var min första tanke, då han försynt vände sig till mig med sitt kakbekymmer.

Vi hade hunnit bli bekanta eftersom vi träffades dagligen i trappuppgången om morgnarna då vi städade upp våra rum. Vi var alltså pigor på var sitt håll, men trappan var gemensam. Jag delade rum med min lillebror, som jag skulle vakta. Vilkendera av oss som satts som vakt var lättgissat. Min far hade gjort det klart för mig, att tyskar skulle jag inte börja umgås med. Hur som helst tog vi vår morgonceremoni med humor och hälsade på varandra glatt.

Den stora utmaningen blev nu födelsedagstårtan. I hela byn fanns det inte en enda värpande höna och denna årstid fanns det inte heller hopp om att hitta sjöfågelägg. Men då nöden är störst är hjälpen nära, brukar vi tänka och fru Johansson visste nog på råd: Tyskarna får stå för

socker och smör och resten bör vi nog kunna fixa till. Mjölet stod vi alltså själva för. Vetemjölet drygades ut med rågmjöl och roliga historier. Feststämningen började stiga redan nu för både oss och adjutanten. Han hade visserligen svårt att hänga med i det muntra samtalet på vår hembygdsdialekt. Men tårtdegen kavlade han behändigt ut till tre lika stora skivor. Torkad blandfrukt kokades till fyllning och smaksattes med hjortronlikör, medan tårtbotten gräddades och svalnade. Gräddskummet ersattes med vaniljkräm av burkmilk, och kinusk i kokades av den enorma sockermängd som vår tjänstvilliga adjutant hämtat ur tyskarnas rikliga lager. Lyckligtvis var kakan så enorm att vi kunde unna oss en smakbit innan kinuskitäcket lades ovanpå. Den var så god att både fru Johansson och jag blev omkramade av vår tacksamma uppdragsgivare.

Följande dag, då vår egen familj satt kring middagsbordet, knackade det på dörren. In steg en officer, som efter den obligatoriska hitlerhälsningen, riktade sig till min far för att be om tillåtelse att få föra mig som sin dam till kvällens fest. Min vilja frågades det inte efter, jag var helt utanför samtalet. Jag hade aldrig sett honom tidigare och var absolut inte imponerad av inviten. Lyckligtvis förstod pappa min ordlösa ovilja och gav honom ett nekande svar med förklaringen ”Sheistooyoung!” Officieren fanns sig genast i situationen och med en artig bugning inbjöd han oss alla – hela

familjen – till festen.

Festen mitt i kamosmörkret blev en rolig överraskning och ett välkommet avbrott i vardagen för oss i ödemarken. Även byborna var inbjudna. Det bjöds på riktigt kaffe, stora brickor med färdiga smörgåsar och alla möjliga godsaker. Publiken roades med underhållande sång, jodding och folkliga sketcher. Vardagliga saker kunde de få till otrolig humor och konst. De hade verkligen gjort sig besvär med klädsel och maskering. Då deras egen orkester stämde upp med wienervals tog jag min lillebror i famnen och svängde ut på golvet. Längre dröjde det ej innan han övertogs av starkare armar. Golvet fylldes snart av alpjägare med andra barnvärdar på sina armar. Musiken byttes ut till kända ringdansmelodier vars nostalgiska toner ljud över salen tills även de blygaste barnen var med i den mångdubbla ringdansen. Den förenande glädjen och också saknaden kunde man känna, då en och annan tår blänktes till och gömdes i upprymdheten. Alpjägarna blev berörda av barnens glädje. Även de var pappor, bröder eller kusiner till någon där hemma. Alla kunde tadel i dansen. Orkestern gav takt både åt lapptossor och militärens järnförstärkta kängor.

Jubilaren, kommendanten, vars födelsedag nu firades, var själv frånvarande. Han hade redan tagit ut sin våta festnatten innan med enbart officerare. Det ledde till att adjutanten fick lov att sköta följderna dvs. skura upp efter grisarna, innan han själv fick delta i den gemensamma

festen i snickeriet. Glada i hågen vandrade vi alla efter festen tillsammans hem i kamosmörkret, som endast lystes upp av snön. Dagen därpå reste adjutanten på permission till hembyn i Alperna, där han var väntad av sin fästmö och sina anhöriga. Stolt visade han mig bilder av dem och den kommande livskamraten. Jag gladde mig för hans del och önskade honom en lycklig resa och ett snart bröllop.

Kriget och också livet gick vidare i Lappland. Man brevväxlade rätt flitigt den tiden och jag fick också brev med fotografier och en alpros som hälsning. Man minns människor som trots krig, språksvårigheter och kulturskillnader visar öppenhet, förståelse och vänlighet. Vänskap behöver inget mer för att födas.

Långt senare när jag redan hade familj och vuxna barn besökte min man och jag vår dotter i Tyskland. Vi gjorde en längre undtur med bil och med min dotter som guide sökte vi upp byn Walding, där vi tog in på ett Gasthaus. Valet var noga genomtänkt från min sida. Det var adjutantens vackra hemby, men det höll jag för mig själv. Då vi steg in i huset och välkomnades av värdinnan, kände jag genast igen henne som adjutantens tvillingsyster trots att vi aldrig tidigare träffats. I all tysthet beslöt jag att först följande dag låta min dotter föra fram alla mina frågor till värdinnan. Det var som jag befarat. Både hennes man och tvillingbrodern – adjutanten – hade stupat under det sista krigsåret. Däremot lever både hans änka och deras tvillingbarn, vilka med sina

familjer numera var värdinnans enda släktingar.

Mina egna såg förundrat på mig – hur känner du till dessa saker? Har du ett sjätte sinne? Jag svarade med att ta fram det brev jag sparat och hade med mig. Det var ett brev som adjutanten hade sänt år 1941. Avsändaradressen var textad på parets bröllopsfotografi och hade undgått krigscensuren. Tvillingsystemen fanns med på fotografiet.

På kvällen råkade det vara fest i byn. Programnummer följde på varandra och en grupp uppträdde med vedhuggning i takt med musiken. Vi imponerades av det lyckade samarbetet mellan orkestern, dirigenten och i synnerhet arrangemanget med taktfasta och ljudliga yxhugg och spånornas stiliga flykt över estraden.

Alldagliga vardagsgöror kan med enkla medel göras festliga.

Elisabeth Morand

Gravöl* med förhinder

A la Gogolj

Många anser att livet är ödesbundet. Det kallas för fatalism. I en gammal film av Arthur Rank berättas det om en pilot som var utsatt för en flygolycka och som av allt att döma borde ha dött, som väntades till den Andra Världen, men som av misstag blev vid liv.

Mycket tyder på att ödet ville åt mig i Ekenäs en gång för länge sedan. Så här hände det sig:

Nu var Ekenäs sedan gammalt en stad där livet gick enligt en regelbunden rytm utan att ta sig några som helst friheter. Sådana städer fanns det av i Finland förr i tiden. Tänk bara på Nykarleby, som varen sådan och därden fantasifulla gossen Zacharias hittade på historien om en hiskelig drake som kom flygande och satte sig på stadens kyrktorn. Man kan såväl förstå hur en sådan fantasi visade sig nödvändig för att pigga upp den alltför rofyllda stadsbilden.

I så hög grad följde Ekenäs i tiderna en taktfast stil att en eljest from prästson från trakten vid minnet därav tog sig för huvudet och jämrande sade:

”De där svartklädda kärringarna, som gick till kyrkan på söndagsmorgnarna, var det värsta av allt!”

Alla känner historierna om den gemytliga ”Dido”, som trots att han (en tid) var poliskonstapel i staden inte kunde föreställa sig kriminalitet. När han på sitt pass en vinterkväll upptäckte ljus i ett butiksfönster, knackade han som ett skämt på rutan och då det uppstod liv och rörelse inom lokaliteten, lugnade han dem med ett: ”Va’ int’ rädda, det är bara jag.” Följande morgon visade det sig att det varit tjuvar i butiken.

En av de händelser som kommenterades av den posterande polisen var att en hund som vanligen låg på ena sidan av gatan lötsligt en dag hade flyttat på sig och låg på andra sidan och vad det hade för orsak och betydelse. Ett moraliskt tvisteämne av stort mått avhandlades en gång på torget. En hund hade bitit ihjäl en kanin. Då man som bäst grälade om saken sprang en parvel ivrigt fram och sade:

”Det var inte hunn’s fel att han bet, det var kaninens. Kaninen retade hunn, den gjorde så här...”

Och så härmade han kaninens vippande på nosen.

Så litet hände alltså i Ekenäs, allt förlöpte, till synes åtminstone, i den strikta borgerlighetens tecken. Men som André Breton och andra surrealisterna påstår händer i det undermedvetna annat. Där reagerar själslivet mot den sociala kutymens bojar. Och det sker våldsamt. Eller som man säger: ”I de lugnaste vattnen simmar de glupskaste fiskarna”.

Pappa skickade mig i ungdomen till Ekenäs till vår

gamla finska trotjänarinna Anna, som dåmera var i Församlingens tjänst och bodde i Församlingenshus. Pappa hade avsett att jag skulle lära mig att ”bruka det finskas pråket”. Hon var ursprungligen från Jvääskylätrakten med dess genuina finska oberörd av den depraverade köksfinskan. Pappa hade som barn lärt sig tala det på det sättet medan han bar in ved till Anna i köket.

När jag anlände bemödade jag mig att anlägga ett serent uttryck som det anstod den fridsammastämningen i staden. Andra kunde kanske kalla det för Ekenässlöheten.

Jag kom till Ekenäs en vinterdag vid sakta snöfall. Uppfostrad som jag var av hem och skola enligt principen ”Auf den Willen kommt es an”, allt beror på viljan, stramade jag upp mig och uttalade mina första finska ord i livet: ”Sataa lunta.”

Snart visade det sig att mina ledsagar i nnor(Anna var med en släkting) fullständigt behärskade svenska och en avspänning kom till stånd från min sida.

Ett steg mot rätt Ekenäsanda.

I fortsättningen kom ingen hiskelig drake flygande – till det saknade jag talang och dristighet – och studiet av Iliaden fick ersätta drakflykt för mig. Vilket ju ofta är fallet att kammarlärddhet får träda till i brist på flykt och lyftning.

”Sjung, o gudinna, om vreden som brann hos Peliden Achilleus,

olycksdiger till tusende kval för ackajernas söner... ”

Läsningen fortskred med den vintriga solen vid fönsterrutan med iskristaller.

Jag fick övernatta i ett rum vägg i vägg med Församlingssalen, ett varmt och ombonat rum. Alltnog, något mycket överraskande hände i fortsättningen: När jag följande morgon steg ut från mitt rum möttes jag till min stora förvåning av åsynen av en öppen likkista som låg framför mig.

”Sakta i backarna”, tänkte jag. ”Vi är väl knappast där än”, tänkte jag.

”Not yet, not yet”, för att citera Dickens. Hos Dickens är det fråga om en mycket sjuk person, som, då han hör sina anförvanter i ett angränsande rum gräla om arvet, rusar till med dessa ord.

Då kistan nu där i Församlingssalen var öppen och jag hade kunnat snava över den kunde jag ha dött och det hade då inte behövts någon begravningsentreprenör utan jag hade varit där direkt. (Tänk så praktiskt!) Sanningen kom snart i dagen. Man hade inte vågat tala om för mig att rummet invid var en likkistaffär.

Vår trotjänarinna, som sett mycket av världen och livets skiften, var inte särskilt berörd av grannskapet. När hon hjälpte till att bära ut kistor, kunde hon kanske någon gång sucka:

”Dessa likkistor blir nog min död...”

Men för mig var det mera sensationsmässigt. På kvällarna när affären var stängd och jag fick ringa hem (man hade inte mobiler på den tiden) satt jag inne i det mörka likkistlagerrummet och det var bara konst att inte ränna huvudet i kistorna som stod prydligt radade hyllvis upp till taket (de var tomma).

Förskräckligheterna fortsatte ännu. Anna tog mig med till bastun och där skulle jag ta mig upp på bastulaven. Då jag väl var uppe kastade en äldre tant av den gamla sorten så mycket bad att jag till min förskräckelse föll ned och blev svart på kroppen för ett halv år framöver. Att tänka sig, kristna människor! När också äldre Ekenäsbor i sitt undermedvetna mordiska tankar?

Historien skulle egentligen ha slutat här. Men den fick en komplettering. Ödet är mycket konsekvent och lämnar ingenting åt slumpen.

Jag hade farit hem och om en tid kom min mor till Ekenäs i något ärende. Hon träffade personer där som hade känt mig och som frågade henne om min hälsa.

”Hon är död”, svarade min mor med sorgsen stämma.

Det blev stor förvåning för jag var en ung person på den tiden. Det visade sig att hon hade tänkt på en äldre släkting med samma namn som nyligen hade avlidit. Men hur som helst var jag nu dödförklarad.

Personligen kom jag ifrån vistelsen med blotta förskräckelsen och invånarna blev lurade på gravölet.

=====

* Gravöl = begravningsmåltid, öl, fornsv. måltid; ty.
Todenfest, eng. funeral feast

Teresia Kevin

Singapore Sling

”Essay” av Cecilie Manz. Enligt Fritz Hansen Republic ett bord som kännetecknas av sin robusta men samtidigt gracila form. Enkla linjer och återhållsam design. Den perfektasamlingspunkten för familj, vänner och gäster. Kort sagt, ett bord som gjort för att leva vid. Att dinera vid, inspireras vid, umgås vid, bli upp över öronen förälskad vid, dricka mimosa vid och skapa århundradets, nej, årtusendets konstverk vid. Eller, som det så elegant står i Fritz Hansen Republics reklambroschyr ”Distilled to a minimum to allow for everything.” Malena festar vid det. Det var i går. Och kvällarna före det. I dag sover hon vid det. På, över det. Bordet är hennes länk till det enkla skandinaviska, det klassiskt rena. Det som hemma känns självklart och tidlöst rätt har här fått tumma på reglerna för god estetik. Bordet lever nu i harmoni med ett antal Buddhor, en dansande Shiva och, för bästa möjliga feng shui, lucky bamboos vid dörren. Eller är harmonin chimär? Lika flyktig, lika icke-bestående och lättantändlig som samexistensen mellan olika folkslag, religioner och raser på gatan utanför.

Utanför ja. Ute skiner solen, klockan visar middag men inne regerar sömnen. Huvudet tungt på den vackra

ekskivan. Ena armen på väg att glida ner, bort från bordets stöttande, trygga bas. Många tunga partynätter i följd kräver sin återhämtning. Med både Patricia och Natalia på besök, influgna straight från glittriga Puerto Banus till sultry, hot Singapore, kan det inte bli annat än Jimmy Choo svängom på dansgolv efter dansgolv. När de den sista partynatten kom hem vinglande på sina 14 cm höga klackar och klockan visade mer söndag än lördag välkomnades de av grannens papegoja som härmade en väckarklocka. Ibland när Malena kommer ut på terrassen invirad i bara handduk för att hänga upp sin bikini busvisslar aran. Gud vad hon avskyr det kräket. Måtte de halvvida katterna få sig ett skrovmål endera dagen.

Patricia och Nataliaja. Hennes i princip bästa gamla väninnor. Alla tre mer eller mindre finlandssvenskar. Någonstans. Ändå. Trots allt. Men så jätte mycket kontakt till Svenskfinland har nog ingen av dem längre. Patricia och Natalia bor båda i Puerto Banus sedan 10 år tillbaka. Där har de familj och jobb och har inga som helst planer på att återvända till den blåsiga ankdammen i Helsingfors. Malena bor sedan länge i Singapore, numera ensam sedan Claude stack. Ja eller sedan han valde att ”omprioritera sitt liv”, som han så elegant uttryckte saken. Malena var inte längre prioritet nummer ett. Nej, för där hamnade, förutom hans älskade karriär, även de små söta tjejerna i Jakarta. Dit Claudes jobb lämpligt förde honom med jämna mellanrum. En gång kom Malena hem en dag för

tidigt från en jobbresa. Hon ville överraska Claude, hade köpt med sig en flaska Sancerre från Changi och i taxin på ECP ringde hon och bokade bord på Senso, en av deras favoritrestauranger. Dyr italienare som aldrig gjorde en besviken. Överraskningarnas kväll minsann. Malena hittade Claude i full action, med en liten, näpen indonesiska, tydligen assistent på deras dotterbolag i Jakarta, i sovrummet. På Malena snyligen införskaffade Gant-lakan.

Det här var för två månader sedan. Malena kommer alltför väl ihåg deras telefonsamtal i julas några veckor efter incidenten. Hon var hemma i Helsingfors hos föräldrarna. Såg liksom ingen poäng med att försöka fundera ut ett fungerande julfirarkoncept för henne och Claude. Inte då de var inne i en fas där de nätt och jämt kunde vara hövliga mot varandra. Så hade han ringt henne, på julaftonsdagen. Från Jakarta. I stället för god jul hade Malena fått höra att han just låg bredvid den f.d. assistenten, numera hans nya flickvän, och att han var så jävla glad att Malena befann sig på ett ställe som var lika kallt som hon. Trots att det var väntat bröt Malena ihop mitt i julsinka, tomtgröt och pappersprassel.

Som tur har Patricia och Natalia flugit ned för att agera officiella trösterskor och partyfixers. Bägge delarna behövs. Natalia är mer eller mindre i lika risig situation som Malena, om inte ännu värre. Hennes man, eller numera kanske ex-man, träffade en modell från Venezuela

med ben som Gisele Bündchen och heta dar på playan skrivet över hela kroppen. Då betydde Natalia, tre barn och ett 12 år långt förhållande inte mer än jordnötterna de serverar med Singapore Slingen på Raffles Hotel. Bara Natalia skulle ta och dissa honom en gång för alla och inte gå omkring och hoppas att han ska återvända. Malena hade nog inte litat på sin egen förmåga att låta bli att ha ihjäl en man som gjort henne så illa som hon vet Per gjort Natalia. Men kanske det är annorlunda när det är barn med i bilden. Kanske man då, för barnens skull, bara hoppas, önskar och ber att allt ska bli som det var förr.

Patricia och Mark, pappan till Patricias underbara dotter Carmen, är numera goda vänner och kan otvunget umgås på födelsedagskalas och skolfester. Och Patricia lyckas med att ha de mest charmiga, intelligenta och spännande killar i sitt liv sin singelmamma tillvaro till trots. Det som för de flesta tycks bli Hindret med stort H för att träffa en ny man. Men inte för Patricia. Coola, självsäkra, konstnärliga och samtidigt över businessmarta Patricia, tjejen med den omtalade glansiga hårmanen och de största rådjursögonen av dem alla tre, har alltid en beau vid sin sida. För tillfället heter han Rainer.

Men nu är det tjejvecka så det förslår. Järngänget, tjejerna som inte bangar en helkväll i skyhöga klackar bara champagnen, helst vintage Veuve Clicquot flödar, är redo för Singapores natt. För fest hemma hos Malena: bordet den perfekta bardisken där glassiga Absolut flaskor trängs

med iskalla Tiger öl. Så kalla att glasunderlagen hotar glida iväg under all kondensvätska. En Magnum Veuve och lägenhetens alla speglar utsläpade för maxad speglingseffekt då stylingtrion går lös på plattjärn, locktänger och falska ögonfransar. Luftkonditioneringen på behagliga 18 grader, i skarp kontrast mot utomhustempen på 30 grader och med en luftfuktighet på 84 procent. I bakgrunden en blandning av svensk schlager och listettor – oslagbar kombo i detta sällskap. U2s "Pride" och Gyllene Tidens "Sommartider" utlöser allsångshysteri.

Kvällens segertåg inleds med middag på Rochester One. Gammalt, kolonialt Black-and-White-hus med anor, numera omgjort till mondän restaurang. Perfekt Setting: som att dinera mitt i Regnskogen med en meny från en fransk Michelinkrog. Genast den skrattande trion gör entré märker Malena hur en gentleman av obestämbar härkomst noterar dem. Efter fördrinken kommer han över med sin kompis för lite kallprat, men då tjejerna inte visar sig så lättflirtade ursäktar han och sitt sällskap sig och drar sig tillbaka. Tre rätter och lika många vinflaskor senare meddelar servitören att gentlemannen vid bordet till höger tar hand om deras nota. Den flotta gesten blir belönad med en kindkyss: hela gänget glider upp till mannen påv äg ut och han får de bredaste leenden och de sötaste franska kindkyssarna som tack. Det visar sig att gentlemannen i fråga är en prins. En tvättäkta sådan. Det här kan Annie, en flyktig bekant till Malena som råkar vara med sin man den

kvällen på Rochester One, upplysa dem om. Visserligen en av de yngre prinsarna, så chansen att Malena, Patricia eller Natalia skulle ha fått prinsen och halva kungariket var minimal. Men det oaktat har de nu kysst en riktig prins. Som till all tur inte förvandlades till en groda. Prinsen sätter stämningen för kvällen och de rockar taxin hela vägen in till Chijmes.

Efter ett par glas champagne på Insomnia vill de alla vila fötterna och styr kosan tvärs över gatan till Loof, där de med varsin iskall Carlsberg i handen sjunker ner i pösiga soffor på takterrassen. Men chill i soffan är inget de tänker ägna stora delar av kvällen åt, så när klackarna åter är redo för dansgolvet bär de ta vi enklassisk gammaldagsgul taxi. Ner överfloden, till Altitude One. En utomhusbar på 71sta våningen med dansgolv i två våningar. Vid fyratiden, när de har dansat bort all make up och stället börjar tömmas på folk, har de ett gäng nya prinsar, kanske rentav barernas kungar, med sig för en sista runda via Orchard Towers. Slikskället som stänger när sista gästen går och där prostituerade och skolflickor trängs med svettiga, dåligt klädda turister på dansgolvet. Egentligen så sunkigt det bara kan bli och ändå är det här alla hamnar när de stora klubbarna stänger.

Inne på Orchard Towers börjar Malenas så kallade prins anta allt mindre prinslik skepnad. Edward, som han heter, är britt och första gångens besökare i detta lilla puttedöme. Han tycks övertygad om att hon jobbar för ett

flygbolag. Upprepade gånger frågar han henne vilket flygbolag det rör sig om och Malenas svar att hon varken nu eller någonsin tidigare jobbat för något flygbolag bemöter han med en fnysning. Myndigt frågar han en sista gång: ”Är du helt säker att du inte jobbar för ett flygbolag?” ”Senast jag kollade gjorde jag det inte”, svarar Malena. Edward är tyst några sekunder, begrundar detta faktum och replikerar sedan ”Med det där leendet borde du absolut göra det. Du skulle göra succé.” När Edward sedan påstår i sten att Singapore drabbas av monsun varje dag, året runt, flippar Malena. ”Jaså”, svarar Malena syrligt ”det har jag under alla mina år här aldrig märkt. Däremot kan dess läge vid ekvatorn ha något att göra med nederbörds mängden.” När de kommer ut från Orchard Towers vräker det ner. Och åskan går. Edward skiner som den frånvarande solen då han påpekar detta naturens fenomen för Malena. ”Idiot”, tänker Malena tyst, ”lika mycket som det regnar nu, lika mycket kommer solen att skina i morgon.” Mer sådana monsuner, tack. Och mer abrupta avsked i hållregn – i hållande skyfall blir utbyte av telefonnummer eller inviter till efter fest lätta att ignorera. Malena drar Patricia och Natalia, som frustar av skratt över Edwards besserwiserattityd, med sig in i första lediga taxi hon skymtar genom regnridån.

Busnummer 32 kommer rullande och Malena kliver på. Ett tårfyllt adjö på Changi till Natalia och Patricia tär på krafterna. En partyfylld vecka är över och Malenas

humör är väl inte helt på topp men bra mycket bättre än innan hennes änglar damp ner. I väntan på bussen känner Malena intensivt av att det är sex timmar sedan den senaste duschen, i den här luftfuktigheten en evighet sedan. Egentligen hade hon tänkt sig en taxi men fick tänka om då hon såg kön. Buss nummer 32 känns helt okej i jämförelse med en kö som sträcker sig nästan till checkindiskarna.

Medan Malena kliver på bussen känner hon redan duschens kalla vatten skölja över sig. Ett glatt rop och en stor famn avbryter hennes tankar. Där, på första bänkraden, sitter han. Eller rättare sagt satt, för nu är han uppe och Malena tappar bort sig i hans famn. Tanken ”inte nu, inte här, inte med smutsigt hår, inte trött och bakis och eländig, fan, fan, fan” hinner knappt vidröra hennes yra hjärna. Hon vet att det är för sent. I stället uppslukas hon av hans prat, skratt, charm och någonstans, som i förbifarten, en mening om en ex-tjej i Sydney. Som inte mera är något ex. Han tycks ha firat jul nere i OZ. Nu har han precis landat, kommer direkt från flygplatsen. Malena känner att bussen blir en båt som sjunker. Den sjunker allt snabbare, hon kan knappt andas, slut på syret – typiskt – och botten verkar aldrig komma. Fel. Botten kommer och hon kastas upp igen, upp mot ytan. Bussen kränger till: Bugis och Raffles Hospital tornar upp sig. Dags att kliva av. Pojken hänger på – första kvälle ni en ny stad, i desperat behov av frukostmat och wc-papper.

Fyra år tidigare, före Claude, på en bar i Paris nere vid

Seine, sade pojken att Malena var finast i världen. Medan storbildsskärmen visade ishockey och Kanada och Sverige slogs om en medalj på isen glittrade Malena. Hon dansade fram i metropolens underjord, med honom tätt efter. Luften tung av förväntan; den metalliska doften från tågskenorna blandades med tobak, parfym, vitlök, nygräddad baguette och majkyssar. Malena brann i parisisk natt och missade nästan planet vidare till Singapore.

Nu går Malena och pojken in i det nya shoppingcentret. Luftkonditioneringen omsluter dem och flickan får leka lokal guide: hon visar, berättar och tar pojken till matbutiken. Snart sitter de på en restaurang. Med wcpapper, flingor, mjölk och apelsinjuice i plastpåsen vid fötterna. Malenas hjärta försöker berätta om en stor sorg, men hon ler sitt mest oskyldiga leende och beställer in en papaya juice. Utan is, tack.

Inte förrän ”den blåa timmen” infaller känner Malena att hon landat. Mentalt. Hon lösgör sig sakta från Essay bordets släta yta. Gäspar. Sträcker på sig. Och går, totalt emot alla sina principer och sin karaktär, fram till mixern. Hon kör en massa mogna mangoer till puré. Häller upp allt i ett martiniglas och toppar med ren Absolut. Inte alls Malena. Egentligen. Ju större hjärtesorg, desto flitigare tureri gymmet och yogastudion. Att byta ut det gröna teet mot en mango martini är inte vardagsmat för henne. Men så är det inte vardag att dels komma över Claude idioten,

dels springa in i pojken mjuka famn. För Malena är han alltid pojken, trots att han är äldre än hon och ansedd fondförvaltare. Men han är och förblir nog alltid Malenas mest speciella känslomässiga och erotiska upplevelse. En upplevelse som tog slut alldeles för fort.

Dröjande låter hon handen smeka bordet medan hon dricker sin mango martini. Blicken letar sig ut genom fönstret, upp mot himlen. Den intensiva klarblåa ton som hör ihop med den tryckande hettan håller på att förändras. Tiden efter klockan sex på kvällen och fram till solnedgång får en att dra efter andan. Och andas ut. Staden visar upp sin mjuka sida. Solen lyser, men inte brännande het. Skuggorna blir längre, stegen långsammare. Man stannar upp och vågar sig på ett leende mot sin omgivning. Man dricker thetarek på tamcaféet och glömmer att gömma sig för solen i skuggan när man väntar på grönt ljus. På gatan ser hon en expatkille svinga sig upp på cykeln med sikte på hemmet på East Coast och över allting svävar en obestämd doft. Är det avgaser blandat med frangipani? Är det curry och kokossmaks att med avtagande hetta? Malena tror hon vet, det är doften av tropikerna. Kort och gott. Med betoning på gott.

Christine Grandell

Den eviga festen

Festen var i full gång då jag anlände. Vid dörren stod en man klädd i röda kläder, framför ansiktet hade han en vit ansiktsmask. Hans ögon stirrade på mig genom två hål i masken, han såg min nedsölade panna, vände sig om och studerade ansiktsmaskerna som i långa rader hängde på väggen bakom honom. Han tog ett kattansikte och placerade det framför mitt ansikte. Gummibandet som höll masken på plats trädde han över min hjässa. Han bugade och öppnade dörren till festsalen. Jag steg över tröskeln. Framför mig såg jag ett hav av människor vagga fram och tillbaka till en sövande musik som tycktes strömma fram ur ingenstans. Plötsligt ökade takten bland de dansande, och musiken ljud allt högre. Jag hittade ett ledigt bord och satte mig. Bordet var dukat med vinglas och en kanna röttvin. Hettan var olidlig, svetten rann nedförhalsen och gummibanden spände. Jag drog av mig kattansiktet och slog upp ett glas vin. En man kom fram till mig. Han såg hålet i min panna frågade varifrån jag kommit. Jag sa att det var en lång historia, en historia som började för länge sen och knappast kunde intressera någon. Men han var envis. Ingen annan hade någonsin förut varit intresserad av att lyssna på mig, så varför inte. Jag bad

honom sätta sig, tog en klunk av vinet började berätta.

– I begynnelsen liten, obetydlig, namnlös och könlös var denna min osynliga följeslagare, som tydligen föddes samma dag som jag. När jag växte upp fick jag då och då göra bekantskap med varelsen i form av ett höjt pekfinger, en varning, ajabaja. Så kan du inte göra. Så får du inte säga. Med tiden förändrades pekfingret till kroppsaga och muntvagning med tallsåpa, allt efter behov. Så kom katekesen in i mitt liv med sina tio budord. Och samvetet vaknade. Detta obestämda begrepp som hade till uppgift att få mig att må illa. Jag lärde mig ganska snart att samvetet var som tuggummi. Det töjde och gav efter. Man kunde tugga och tugga, blåsa bubblor som sprack och försvann. Och därmed glömma. Längre lyckades jag leva i den tron.

Så vaknade min osynliga följeslagare, växte, blev viljestark och intog sin plats på minaxel. Det var i tonåren då den största synden var att ljuga. Man hedrade mor och far och de döda. Småbarn som mådde dåligt fick skylla sig själva. Allt medan åren gick blev min axel tyngre. Min kritiklusta vaknade, jag såg sådant jag inte kunde godkänna. Ganska snart insåg jag att vad jag än gjorde och sade var det min plikt att had åligt samvete. Den lilla namnlösa hade vuxit till ett monster som inkräktade på mitt liv. Jag vågade inte mera säga, göra, uppleva. Ändå ville jag. Skammen lade sig som ett lager av damm över min rädsla. Jag släpade på detta bihang i många år och

kokade inombords av ilska över min feghet. Mordlusten vaknade. Du skall icke dräpa rabblade mitt samvete. Jag tystade ner alla förmanande röster, rätade på ryggen och fattade ett beslut.

Bära eller brista. Han, hon, den, vem än det var som satte munkavle påmig, skulle bort. Jag gav detta monster namnet Derdiedas och började planera mordet.

Jag köpte papper och penna. Skrev med stora bokstäver, hundra gånger, du ska dö. En berättelse blev nästa steg. Om äktenskapsbrott och horeri. Min gamla faster var chockerad. Snälla vän har du levt ett sådant liv? Jag packade ner min snälla roman i en kartong och slängde den under bastugrytan. Jag brände mina dagböcker och mina brev. Otaliga gånger rev jag de försök till erotiska dikter jag skrivit. Jag skrev nya, mera färgstarka och utmanande. Jag beställde tid hos en manlig gynekolog. Jag ville lära mig att tala om mitt underliv med de rätta benämningarna.

Återstod att skriva om döden. Att skymfa och förnedra. Tabu! Jag led alla helvetes kval. Försökte gömma mig bakom fiktionens täckmantel. Sned i kroppen släpade jag mig till kyrkan för att be om nåd. Jag hade gjort något oförlåtligt. Talat illa om en död, om en mor. Jag låg sömnlös om nätterna. Skulle jag nu få mitt straff? Derdiedas verkade vara odödlig. Måste jag sjunka ännu lägre ned i dyn för att lyckas mörda denna mäktiga motståndare? Jag studerade mitt ansikte i spegeln, såg

skammen flacka kring i mina ögon, som en orm slingraden in sig i min hjärna, tuggade och slet i mina tankar. Rummet fylldes av viskningar. Där, väste det ur väggarna, där ser du din värsta fiende. Jag svettades och vändades. Nu skulle jag göra slut på denna vidriga varelse. Denna Dervedas som hånlog mot mig i spegeln. Äntligen skulle jag få ro. Ett iskallt lugn spred sig i min kropp.

Jag höjde pistolen, placerade mynningen mellan ögonen och sköt.

Mitt vinglas var tomt och mannen hade gått sin väg. Munnen var torr, jag fyllde glaset och svepte det i mig i ett enda drag. Dunket från musiken intog min kropp. På knäande ben trängde jag in i det böljande mänskohavet. Jag lät musiken föra mig, jag dansade på festen som aldrig tog slut. Fram och tillbaka, runt, runt.

Maja Groundstroem

Bastu

Det var lite som i ett romerskt bad
kvinnor som rörde sig sakta
och obesvärat, trots att de var nakna,
en del, många, hade ljusblå handdukar runt sig
en del vill skyla sig
andra struntar i det.

Vi är ju alla skapta olika
men kan acceptera det!
Tjocka, magra, rynkiga, slappa, fasta, ärriga, gamla, unga.

En sitter i den bleka oktobersolen för sig själv, ute i en stol.

Många sitter i den bleka oktobersolen och diskuterar ivrigt.

Ett hurtigt plask från ändan på bryggan
Strömmen dit är ständig!

Ett vänligt leende,
en vänlig blick.
En värld för sig själv!
En vänligare värld.

Maja, gäst hos Bastusällskapet

”Smörgåsbord à la Manus”

Barbro Österman

20.5 - 1.7

20.5

En fågel
sitter
på balkongräcket
kvittrar
sjunger för mej
Min mormor sa
att döda människor
blir fåglar
Kanske
den är du?
kvittra mera
sjung mera
för mej
kanske
tänk om
den är du

Nu gömmer sej solen
bakom ett tunt moln

21.5

Försommarnattens
tunna skymning
väntar
på gryningen
tunna molnslingor
pryder himlen
jag har slumrat
vinden smeker
efter dagens hetta
skatan skrattar
bland björkens slöja

häggen lockar
med vit skrud

allt, allt
vad jag har
längtat
under mörkrets kyla

dröj länge
länge
ljumma vind

jag längtar torpet
länge sen

fågelsången
har jag kvar

24.5

Jag längtar torpet
vi en gång hyrde
längtar myllans
varma doft
mellan händerna
att se
knoppar spricka
att plantera
glada blommor
att skura
gammalt trägolv
som knarrar
under fotsulan
stentrappans värme
under bara lår
bruna av solen

25.5

Varje sommar
då vi kom
till torpet
kramade jag björken
vid verandatrappan
lade kinden
mot solvarm stam

lät plikterna
vänta
du sa
att jag var barnslig

men jag
kramade björken
var lycklig

en stund
var jag lycklig
glömde kylan
som varit

varje sommar
bara

björken och jag
och solvarm stam

26.5

Nu smyger nattens
varma tysta mörker
söker sömn
som dröjer

vakendrömmar
flimrar
letar ord
mellan
bokens pärmar

någon annans
vilda tankar
söker sej
till mej
talar stumt

ännu dagens värme
i min kropp
i mina
trötta axlar

och sömn som dröjer

mitt lilla vita piller

30.6

Vet inte så noga
men norrut
ligger någonstans
i himlen
och söder
i helvetet
öster
i min soluppgång
och väster
i tiden för sängdags
det som
ligger däremellan
är faktiskt
inte så viktigt
för mej – gamla

men kanske ändå
är jag
lite nyfiken

så
bortom någonting
finns det

jag ännu inte känner

1.7

min sena kväll
teven har tystnat
månskäran lyser
ser ner på mej
näktergalens
kännspaka låt
alltid omkring kl. 23
stormen har mojnat
ännu
brusar trafiken
på väg
mot någonting
vet inte mot vad
behöver inte veta
söker
sömnens drömrike
länge, länge
nuddar nästan

når nästan
tills ingenting
stör mej

är framme
når
det jag letat

Minkki Huldén

När nordan spänner musklerna

huttrande av välbehag
sitter i solen, jag, idag,

lyssnar till fåglars läten
upptäcker trädens beläten

havsvikens blå rids av vita gäss
skänker i stunden skön eustress

vitsippor och blåaste scilla
bjuder sinnet små ögonblick stilla

grässtrån och nunneört vajar i höjden
svalörten hukar i lä under fröjden

en humlas surr intill hundens nos
medan fjärilar gula fladdrar sin kos

det är vår, det är solblomst
det är maj, det är hemkomst

den första dagen vid havet i Kallvik

natursceneriet har mig som publik

medan nordan spänner musklerna

Min fågel sjunger igen...

Det hade regnat hela dagen, från tidigaste gryning hade det strilat, strittat, runnit, strömmat, forsat, skvimpat, skvättat det våtaste vatten man fått uppleva på länge.

Söndagspromenaden blev lätt annorlunda än hon tänkt sig. Regnrocken gav upp redan i ett tidigt skede, också det enkla fodret i ärmarna måste ge sig, den tjocka t-shirten inunder blev plaskvåt och själv blev hon luck lungande våt in på bara skinnet. Men skorna höll, och det var inte illa. Man klarar det mesta om man har torra fötter...

Luften blev rentvättad på pollen och damm. Den kändes lätt och schön att andas. Bara syrenerna orkade sprida en tung doft av fuktiga lila klasar. Resten av sommarkdofterna var kvästa. Så oändligt skönt för en känslig näsa.

Väl hemma igen hängde hon upp allt på tork, försvann in i en bok och lyssnade förstrött på vinden och regnet som levde om på balkongen och snurrade på det uppspända parasollet. Tystnaden som inträtt uppfattade hon inte förrän trastens mörka vackra ton trängde in genom det öppna fönstret. En blick genom rutan bekräftade stillheten. Hon

insåg att regnet var över för dagen. Min fågel sjunger igen, tänkte hon, kanske borde jag skriva några rader?

Hon valde att koka kvällste och sätta sig på balkongen, lyssna och mysa. Min fågel. Min fröjd.

Storyville 11.6.2012

Claes Andersson & Pentti Mutikainen

Mjuk afton...

i en sommarstad som min,
med måndagskvällar som denna
med mjuka belysningar,
mjuk vind,
mjuk bakgrundstrafik,
mjuka kontraster mellan växterna
som klättrar upp för en bergvägg
där en mjukt plaskande liten
vattenström rinner ner

och en uteservering utan skråniga röster
– för hit kommer man för musiken,
för att trivas
och lyssna till skickliga händer
vid ett eller fler glas av vad-man-vill-ha -
allt detta och himlen därtill:

tre timmar av härlig musik i skymningen

kan man önska sig en bättre semester,
en mer inspirerande början på en arbetsvecka?

Haiku...

ett ensamt segel
på vårhavets blå yta
glider ur bilden

Gunnar Hilén

mot en hållbar fred...

*det kommer att komma en slags tid
då*

*män och kvinnor
talar med varandra
utan att det händer något*

*det är
så spännande
redan nu föds
det tredje könet*

*det rent intelligenta
det som kan para sig själv
lämna
andra i fred*

gruvdrift

*gruvdriften
hade pågått i trettio*

år
två överlevande
räddats till livet
då raset kom
stenblocken
över bröstet
dammet i ögonen
mörkret i sinnet
lyckan
i
lustgasen
klappandet i hjärtat en arla morgonstund

du kom flygande med sån fart
att när
du kraschlandade i mitt bröst
slogs en vinge av och fastnade i
köttet

i morse kom du för att hämta den tillbaka
du oväsnades i
grannens björk
med en kötttyxa i munnen

jag är sjuk... jag behöver
dig
men hugg dig in du... hacka... bit... ät

*ta den... jag överlever med ärret
skrivandets jävla beteende*

*skrivandet
har ingen plats i
utvecklingen*

först sparkar du det i arslet

*sen tränger det sig
före*

*fy fan vilket sätt!
vadå utveckling !
alltid rebell*

*äggets begynnande
rodnad... under
efternatten
tingens skörhet är obetydlig*

*det är skalan som
mäter
som själv
faller
djupast*

*en skam
söker vila*

*inte
min psykiatri... existens*

*snart
har psykologerna
ingen
själ
att jobba med
vi blir mer bi*

*det hade börjat slå ut
brännblåsor
över huden
när han rörde henne*

*hon blev uppmanad
av en
charkuterist
att röntga hela baletten*

*det var som att se
genom
glaset i ett akvarium
en slaktad kropp av mamma*

*i simtagen
i sista
stund
strävandes efter sanning*

Till Aki Kaurismäki

*Du kommer gående
på en gata som
blåser*

*du har en lugn otämjd
vemodig blick*

*såsom kläderna du
bär
så röker du*

*vi hälsa på varandra
och presenterar oss*

*vi
viker in på närmaste bar
jag bjuder dig på calvados*

*vi slår oss ner
vid ett bord
med
en smutsgrå, smulig duk*

*vi smuttar, ser på varann
tittar runt lite
grann*

*jag säger ingenting
medan du är helt tyst*

*jag ritar
nånting på ett papper
tar en klunk och räcker över*

*du betraktar
bilden
och dricker lite till*

*gäster kommer och går
liksom bandet
som ska spela*

*jag öppnar munnen
för att du ska börja tala*

*så
berättar du i två timmar
om hur du försvarar den lilla människan
om
hur samhället dödar oss
om den stilla varma kärleken*

*om musiken som
tystnat
om körsbärsträd och trohet*

*du balanserar allt i mig
jag
lyssnar till varenda kommatering*

*det händer egentligen ingenting
det
är en kväll som ingen annan*

*och den svarta pojken i filmen
vår inre
främling vi borde älska*

Elisabeth Sandelin

Samira

I solnedgången då decemberkvällen är kall uppenbarar sig två män vid min tiggarpplats i Paris. Den ena är Karel. Jag hatar Karel som bara ett barn kan hata någon som nekar henne bröd. Jag hatar alla av hans sort som andas tungt och låter blicken flacka.

Jag har suttit och tiggat på många platser och i många länder. I tjugofem års åldern flydde jag eländet i Rumänien.

Rom var min första tiggarpplats. När blek decembersol lyst över den eviga staden satt jag vid jultider utanför kyrkorna. Mitt tysta kroppsspråk och min ynkliga uppsyn tiggade nedanför kyrkans kupoler.

En bedjande Jungfru Maria som i barockmålningarna inne i den härliga kyrksalen. Men över min kind löper ett ärr.

Kyrkans dörr var vidöppen och orgelbruset tonade ut över torget, men turisterna sprang som galningar mellan konstsamlingar och palats. Ibland körde de bort mig från min tiggarpplats.

Ibland blev jag bortkörd också från Rom och reste norrut över gränsen. Men jag tiggarkvinnan Samira kom tillbaka.

En tid placerade min hallick ett sovande barn i min

famn. Hon var drogad redan på morgonen. Det sovande barnet skulle vädjat ill folkskänslor. Jag protesterade vagt men hans order måste efterföljas.

Den lilla flickan sov i min famn i Roms ljumma höstsol. Min plats var då gatans släta gångbana och jag tittade på hennes mörka ögonfransar och vackert tecknade mun och tänkte på henne. Var det ett hittebarn? Hade någon bara lagt henne utanför en dörr insvept i en smutsig filt?

Kanske ett barn som smugglats ut från ett barnhem i Rumänien. Men barnets kropp kändes varm, fast livlös.

Folk som gick förbi skakade fördömande på huvudet. De rördes djupt av barnets sorgsna uppenbarelse och förbarmade sig över mig ibland. De tyckte väl at tvi romska tiggare var en mörk skuggbild som föll på de vackra konstverken i Rom. Men vi romer utövade ett yrke.

Att tigga var som ett slags fiskafänge. Vanan att tigga förtoget förnedringen och här sörjde solen för att vi inte behövde lida av utelivet på gator och torg. Om kvällen räknade vi vår lilla förtjänst och gav en stor del åt vår hallick.

Att tigga utan barnet i min famn var lättare. Lättare att se ut som en tiggarkrympling och sitta med foten i en onaturlig ställning i många veckor. Somliga nickade åter ogillande men de gav i alla fall en slant. Andra gick förbi som tysta statyer.

Men för mig spelade fontänerna av alla krafter. När höstsolen ännu värmdde och luften var ljum gav svala

arkader skugga. I fontänernas klara vatten sköljde jag ansiktet och händerna. Duvorna slog sig ner på torgen och kuttrade och hoppade och pickade i marken.

Att gå upp på Roms kullar blev mitt tidsfördriv. Gjorde mig mödan att gå högt upp för en brant stentrappa. Där bredde staden ut sig i ett fågelperspektiv.

Rosorna blommade. Himmelen var hög. Där fanns inget marknadsvimmel. Mot en fond av mjuka, rundade kullar avtecknade sig otaliga kupoler, kyrkor och hus som glittrade. I fjärran växte pinjeträd som gröna mossiga tuvor och bergen blånade.

Alla människor nedanför var små myror. Inte större än tiggarna.

Nu sitter jag i Paris. Som vanligt vid en av de vita marmorstatyerna i trädgården med de evigt grönskande klippta träden. Var och en har sin post och sin plats och anropar där de förbigående. Detta är mitt revir.

Här kryper jag ihop och drar benen under mig när jag fryser. Min kjol är lång och skorna slitna. Har svårt att sitta stilla för det kliar under blusen.

Det är råkallt för att vara Paris. Snöflingor börjar falla på min vadderade jacka. Mina stackars ben är alldeles stela.

På Louvrengård är isen blå. Pyramidentrén är som en gnistrande snökristall i bergen.

Idag ligger bara få slantar i min mugg och mina nariga händer är stela av köld. Jag leker med mina kort ibland för

att hålla dem varma. Skenet av lyktorna faller redan på husväggarna. Karel kommer alltså fram till mig. Han är omkring femtio år, litet äldre än jag själv. Här regerar han. Han är liten till växten och ser ganska välmående ut fast han börjat tappa tänderna. Han är iförd samma slarviga kläder som han brukar. Han behöver ju aldrig sitta och tugga i smutsiga, rivna kläder som vi kvinnor som tvingas tugga och bo i hans barackby utanför Paris. Där är det kallt. I baracken finns bara ett yttertak av glesplåt och genom den visslar alltid vinden fastän jag försöker stoppa tidningspapper och trasor i de största springorna.

Den andra är en bredaxlad mörklockig ung man. Han kramar ett kuvert och hans välrakade ansikte pryds av hornbågade glasögon sådana som vårt folk aldrig skulle ha råd att köpa. Han måste ha kontakter i höga kretsar. Han är ingen mindre än Jean Loire, vår talesman vid invandrarverket.

Väl inne i en brokigt utstyrd kiosk dit de ber mig komma, störtar de båda fram till mig.

Här syns inte en enda människa.

Nu tar Karel till orda. Han gör som han brukar, slickar sig först över läpparna.

– Du får 300 euro om du lämnar Frankrike, Samira. Tiggare skall ut ur landet. En stor summa pengar för var och en. Inom de närmaste dagarna kommer vårt läger att monteras ned. Jag har lyft pengarna för dig, med fullmakt. Att jag förfalskade ditt namn har ju egentligen ingen

betydelse.

– Du skall fara tillbaka till Rumänien, men jag behåller 50 euro. Det är jag värd. Det är min lilla kommission, säger han.

– Jag måste ju spara till en jacketkrona. Se hur mina tänder ser ut, säger han och grinar med en illaluktande andedräkt.

Tittar på hans mun och funderar en stund. Tillbaka till Rumänien. En egendomlig omständighet denna decemberkväll. Hittar inte på att säga något alls.

Plötsligt frågar Monsieur Loire: – Får jag bjuda Madame på ett glas mineralvatten? och placerar kuvertet han kramat in under kavajen.

Han kallar mig Madame. Det gör ingen.

Och han bjuder på friskt mineralvatten, sådant jag aldrig har råd att dricka. De båda männen dricker också långsamt i små klunkar som om de väntade på mitt svar.

Känner mig skräckslagen.

Karel hickar till och torkar sig i pannan med en sjaskig näsduk. Hans andetag blir mera påtagliga.

En stark oro kommer över mig. Pulsen pumpar. Blodet rusar i ådrorna. Det är som om luften skulle tättna framför mig och jag får svårt att andas.

Visst längtar jag dit till Transsylvaniens mörka berg. Till vår by där bergen blånar.

Hotar de mig kanske. Ska den där Karel alltid bestämma över mitt liv?

Måste jag avstå från mitt revir, resa bort igen? Den värsta olycka i minsituation är att återvända till sjabbiga ruckel med löss och annan ohyra utanför Bukarest.

Jag kan ju knappast minna hur livligt det var hemma. Mittlivsom tiggare har satt djupa spår.

Jag är tiggare.

– Fan ta dem alla. Har ännu tid att tänka ut en plan i natt. Varför krypa efter andras vilja?

Gömmet ansiktet i sjaletten och borrar naglarna hårt in i handflatorna och säger tyst Ja, tack. Vad annat kan jag göra?

– När ska jag resa?

– Imorgon från Gare du Nord. Du har endag på dig att samla dina tillhörigheter. Sedan förstörs lägret. Det kommer en buss och hämtar er från stationen. Du får med dig 250 euro när du stiger på flyget hemåt, säger Karel med spända käkar och ett hårt drag kring munnen.

De lämnar mig och jag gömmer glaset i min ficka. Deras hånfulla röster dör bort när de går uppåt mot Avenue des Champs-Élysées och försvinner bakom Triumfbågen med sina gyllene statyer.

Jag gillar Paris. När parken är tom på folk är det min tid att beundra de guldbelagda statyerna. Obelisker och de guldskimrande lyktstolparna ger kunglig glans.

Nu har julstånd byggts till julmarknaden och karusellerna är färggranna. Vid gathörnen äter folk rostad kastanj och på marknaden en het löksoppa.

Karel glömde att fråga om min förtjänst idag. Kanske jag kan unna mig en löksoppa. Men till Rumänien får jag inte.

Ger blanka fan i nigande längre.

Det snöar kraftigare nu och mörkret lägger sig.

Häller ut de få slantarna och kopparslantarna ur muggen som legat bredvid mig och lyfter på kjolfällan och går till julstånden. Köper en het löksoppa och sörplar i mig soppan likt varje välklädd turist omkring mig. Men det är ingen som ser mig i ögonen. De ser bara tiggaren.

Om någon nästa morgon hade sagt till Monsieur Jean Loire när han vaknade av att kyrkklockan i Notre Dame klämtade att Samira aldrig kom med på flyget skulle han ha svarat resignerat

– Ja, då är det lika bra att hon kastarsig i från någon av broarna neri floden Seine.

Men han hade mycket annat att tänka på hemma medan han gäspade i sin lilla vindsvåning. Utanför hade snön fallit hela natten och fönstret gick inte att öppna.

Denna helgdag håller på att ljusna. Skenet från gatlyktorna har ännu inte släckts. Dagsljuset silar in genom en liten springa i taket. På en stol finns en Mariabild med eterneller i plast täckta av ett lager av damm.

Jag placerar mina kläder och ett fotografi i en enkel kappsäck från en loppmarknad. Kackerlackan som nästan blivit min vän står stilla en stund framför springan i väggen och stirrar på mig. Vips slinker den in i springan igen.

Lägger ner min ikon och min slitna kortlek i kappsäcken och tar metron till stationen. Lyckas slinka igenom spärrarna tillsammans med en annan rom och åker gratis.

Mitt folk står utanför stationen i tysta klungor. De som får nöja sig med livets smulor. Några män röker.

Chauffören kommer sent. Han är arg på grund av sin förlorade nattsömn och det hala väglaget.

Sjabbiga kvinnor med bylten och gråtande barn som hänger runt halsen på dem stiger på. I bussen är det skumt, chaufförens orakade haka skymtar ovanför hans hårburr. Han kör så fort han kan och bussen slirar i gathörnen. Paris försvinner någonstans i bakgrunden och vi korsar Seines broar några gånger. Floden flyter stilla och bilderna växlar ideligen utanför. Hus, graffiti, ghetton och hyreskaserner. Om också jag fått bo i någon av dem.

En halvtimme senare är vi framme på flygplatsen. Med hög röst kommenderar Karel oss alla ut och viftar med pengarna. De är insatta i små kuvert.

Vi skyfflas fram till incheckningen. Att flyga är intet nytt för mig. Min kappsäck går som handbagage. Ställer mig alldeles sist i kön. Karel står nästsist vid mina landsmän. De sticker ut som grupp, slår det mig. Alla är så sjabbiga och smutsiga. Barne är snoriga och bleka. Kvinnornas ögon mörka och uttryckslösa. De är som en grupp ohyra eller stirrande kackerlackor.

En oro griper tag i mig och jag gör det som jag alltid

brukar när jag blir rädd.

Jag koncentrerar mina blickar och tankar på något annat. Fäster blicken på min kjolfäll. Koncentrerar mig på en liten fläck bara, på en fläck i den rispade fällen. Som om det var torkat spott. Har någon spottat på mig?

Kön rör sig långsamt framåt. Nu ska min plan förverkligas. Torkar mig i mungipan. Säger åt Karel att jag är törstig och måste ha något att dricka.

– Ska gå på toaletten.

– Gå bara, Samira. Vi har gott om tid. Han ler med fuktiga läppar och sträcker fram det bruna kuvertet med sedlarna, checkar in och går igenom säkerhetskontrollen.

– Jag är fri, din dumskalle till Karel. Jag lyckades lura dig. Har mina pengar och till denna sida kan du inte mera ta dig.

Mitt namn kallas på i högtalare.

– Fan vet var Samira är. Hon har inte checkat in förstår ni alla, kvider Karel och slår ut med armarna och vrider sina händer. Han är i upplösningstillstånd men lugnar sig igen. Det är hennes sak. Han har fått sina 50 euro.

Jag gömmer mig på toaletten, låser in mig i båset och väntar i kisslukten tills städerskan knackar på och kör ut mig. Många av flygen är försenade på grund av det stormiga vädret och häftiga snöfallet. Väntesalarna är proppfulla av människor och jag leker med min kortlek.

Ligger sedan länge och funderar på en bänk. Tittar på monitorn. Namn på städer och flygplatser flimrar förbi.

Stockholm står det ibland. Stockholm. Innan jag somnar är min plan utarbetad. Jag ska till Helsinki. En okänd plats för mig. Långt uppe någonstans i norr. Men där har jag en kusin som tigger.

Den natten drömmer jag. På den hårda flygplatsbänken ligger min kappsäck med klisterbilder från olika länder och jag stavar mig igenom namnen. Så lägger jag kappsäcken som huvudkudde och somnar.

I drömmen finns en främmande plats som ligger dyster och ogästvänlig under en blygrå vinterhimmel. Träden är kala och sorgsna. Mot himlen avtecknar sig luddiga skyar och ljudlösa svarta kråkor glider ner mot gråkall is och pickar i sig något. Kråkorna flyger upp skrämde av en rörelse. En blek och medtagen kvinna står på en bro som kröker sig över en frusen vik. Hon böjer sig över broräcket som om hon stod i beråd att hoppa ner.

Det har redan gått många timmar när något väcker mig. Jag minns den obehagliga drömmen. Platsen ja drömde om var inte för en levande människa, men sämre än i Rumänien kan inget vara.

Jag börjar inte gråta som jag kanske gjort tidigare, när allt förefallit hopplöst. Idag ska det hända något. Den aningen bevarar jag i mitt sinne ända till den stund jag kliver ombord på planet till Stockholm.

Folk börjar röra på sig fast det är tidigt på morgonen och ställer sig vid infotavlan för att kontrollera när flygen skall avgå. I avgångshallen står flera hundra personer i

dubbla led. Går in på toaletten, tar av mig min fotsida klänning och klär om mig till en kortare kjol.

Bedjarblicken har jag lämnat kvar på tiggarplassen.

Med huvudet stelt upprätt lyckas jag köpa en biljett trots att flickan vid disken ser misstänksam ut.

En hel dag av väntan följer. Äter av matrester som finns kvar på borden i barerna, dricker lavoarernas ljumma vatten.

Solen sjunker långsamt bakom glasfönstren och horisonten. Räcker fram mitt landstigningskort och går ombord. Min plats är längst bak i planet. Mitt mögelfärgade hår faller fritt över axlarna och den blommiga sjaletten glider ner på golvet och jag sparkar den under sitsen. En ung man vars hår glittrar sätter sig bredvid mig men byter hastigt plats. Är det för att jag luktar svett eller illa? Nu finns det mera plats att sträcka på benen.

Motorerna accelererar och flyget lyfter och gör en sväng över Paris. Staden glittrar nedanför mig och polstjärnan tänds.

Jag är på väg.

Ann-Marie Forsberg

En tillfällighet eller...?

Det var en dag då allting kändes rätt. Vi hade byggt huset färdigt och börjat jobba med trädgården. I ett anfall av inspiration hade jag slängt ut vallmofrön på en torr, mager sluttning och resultatet översteg min fantasi. Hela sluttningen prunkade i en otrolig, sinoberröd färg. Sådana vallmohav förväntade jag mig att hitta i Danmark eller Frankrike. Jag bara gick där och njöt av det granna och sköna.

Som så ofta förr i liknande situationer med starka sinnesförnimmelser ville jag återskapa synintrycket på duk med färger och pensel.

Jag plockade fram det bärbara staffliet, oljefärgerna och penslarna och placerade mig på ett lämpligt ställe för att kunna föreviga det vackra motivet. Jag ville måla den varma stämningen, solens lek bland gräset och de majestätiska björkarna i fonden. I bakgrunden skymtade grannens något skamfilade, brunmurriga husvägg. Den utgjorde ett störande element i den sommarljuva kompositionen. Jag funderade ett tag och bestämde mig för att utelämna huset helt och hållet. Med en konstnärs rätt, som jag tyckte. I stället för det något dystra huset målade jag en blå sommarhimmel med

vita skyar. Rätt nöjd blev jag med resultatet och när målningen torkat snickrade min man en lämplig ram till. Tavlan hängdes sedan upp.

Den här händelsen kommer jag att tänka på nu tjugo år senare när stora grävskoppor arbetar med att riva just detta gamla hus. Det dånar, brakar och skrapar. Massvis av bräder, tegel och fyllning förs bort. För tillfället står bara en del avgrunden kvar. Men allt ska jämnas med marken. De jättelika stenblocken som gömt sig i jorden ska också bort. Utsikten bakom vallmobacken blir just så fin och öppen som jag i min fantasi då såg den.

Tankarna går till grannarna som bodde i huset, ett äldre par. Frun dog för kanske fem år sedan och mannen några år senare. Sönerna har egna hus och brydde sig inte om att renovera sitt barndomshem. Tomten med huset såldes ganska fort och den nya ägaren ordnade i rask takt en rivning av den slitna fastigheten. Han vill bygga nytt och modernt. Det blir en stilig villa litet längre bort än det förra huset.

Själva huset kommer jag inte att sakna. Det var verkligen nedgången. Men det hade sina poänger. Det fanns stora springor mellan taket och väggen där ekorrarna kunde kila in. En gång kunde jag följa med hur en stackars ekormamma försökte lyfta in sin unge genom springan. Ungen hade väl lyckats ta sig ur boet och fallit till marken. Det såg så jobbigt ut att jag inte kunde förmå mig att titta hur alltsammans slutligen avlöpte. En annan gång stack en

hiller ut sitt huvud genom springan. Jag hoppas att boet den gången var tomt.

Huset hade också lidigt av stormar och regn. Jag tänker på en stora, tunga björkgrenen som föll på altantaket och genomborrade det så att svårt läckage uppstod. En annan gång började hustaket läcka så att ägaren måste ställa en hink i vardagsrummet för att uppsamla regnvattnet. När grannen diskuterade problemet med min man och bad om råd, uttryckte han sig ungefär så här: ”Jag hade hoppats att huset skulle hålla så länge som jag lever, men tydligen måste taket repareras. ” Så skedde och grannen levde ännu några år under torrt tak. Medan frun levde var hon den som skötte om det praktiska. Hon jobbade i trädgården och tog ansvaret för själva byggnaden. Mannen gillade den klassiska kulturen. Han älskade film, litteratur och musik. Efter pensioneringen kunde han lyssna på musik eller läsa hela natten. Ofta lyste lampan i vardagsrummet dygnet runt. När frun dog blev skötseln av huset en börda för honom.

De nya ägarna hugger också ner en del gamla träd, bl.a. en stor och yvig gran. I den brukade ekorrhungarna leka tafatt och springa runt stammen och glatt hoppa frång ren till gren. Den väldiga granen hade nog sett sina bästa dagar, föroreningarna hade börjat tära på tätheten, men den passade så väl ihop med det gamla huset. Dessutom hade kråkorna ett bo i granen och de nyfikna kråkungarna med sina klumpiga spratt roade mig. Under den täta

hasselbusken bodde kanske en hare, för om vintern korsade harspåren vår snöiga trädgård.

De nya ägarna hugger också ner en del gamla träd, bl.a. en stor och yvig gran. I den brukade ekorrhingarna leka tafatt och springa runt stammen och glatt hoppa från gren till gren. Den väldiga granen hade nog sett sina bästa dagar, föroreningarna hade börjat tära på tätheten, men den passade så väl ihop med det gamla huset. Dessutom hade kråkorna ett bo i granen och de nyfikna kråkungarna med sina klumpiga spratt roade mig. Under den täta hasselbusken bodde kanske en hare, för om vintern korsade harspåren vår snöiga trädgård.

Rivningen av ett gammalt hus kan kanske av de flesta ses som någonting oundvikligt och helt naturligt. Så är det säkert vanligtvis. För mig fick saken ändå en litet annorlunda invinkling. Hade jag bara önskat att huset inte skulle finnas där på grund av sitt sjaskiga utseende? Eller hade jag någonstans i det omedvetna djupet anat att det skulle försvinna? Ett svar på de frågorna får jag säkert aldrig och det är säkert lika så bra. Framtiden blir som den blir, jag är bäst betjänt av att leva i nuet. De nya grannarna är säkert också trevliga.

Monika Riihelä

Tre haikun

DU eller JAG

din doftande kind
våra värmande händer
jag hör smekningen

jag minns hela dig
du, din själ omfamnar mig
allt saknar till dig

till dig där du var
när solen sjönk i nedan
alltför länge sen

du och jag inflätade
i vår värld

Minnen

grönande granbarr
gyllene novembersol

vit isande snö

året har lidit
suckar den gamla token
spår över vägen

Året i vitt

Vitt under vårsol
vid björkarna i dungen
vitsippor blommar

Vitt till sommaren
i äppellunden
astrakan i ljus

Vitt i skuggig höst
i den gamla trädgården
bambugren prunkar

Vitt på julen
på röda stugans balkong
snöflingor dalar

Ann-Mari Lindberg

Sommarhuset

Det är sällan mina vägar går förbi barndomens sommarhus. Det är gulmålat med rött tegeltak och ligger vackert på en kulle med björkar, tallar och böljande sädesfält. Sommar följer på sommar, år läggs till år– vi ungar flyger ur boet och skingras för världens vindar. Mamma och pappa går ur tiden. En av bröderna övertar sommarhuset. Efter ett häftigt åskväder blir det eldsvåda och övre våningen brinner. Huset får ett nytt plåttak, det glänser som silver i solen. Ett par år senare målas det rött. Jag tycker att sommarhuset förlorar sin själ. Det går trettio år och brorsonen med familj flyttar in. Han renoverar huset och sätter ett nytt tak av röd, vågformad plåt som liknar det ursprungliga tegeltaket,

Jag lämnar bilen vid porten till trädgården. Långsamt närmar jag mig huset. Det finns ingen bil framför kökstrappan och dörrarna är stängda. Här är ingen hemma. Jag går nästan på tå, rädd för att bli ertappad. Jag är tillbaka i barndomslandet. Vägen kantades av rosor som jag planterar med pappa, nu är här anlagda gräsmattor och inga sandgångar som vi barn höll fria från ogräs. Av de många äppelträden återstår ett par stycken. Deras knotiga grenar dignar av små kartiga äppel.

Vid kökstrappan står den stora gamla granen kvar men björkarna närmast huset är borta. Under balkongen till flickrummet finns inga hagtornsbuskar. Vid paradingången hänger den gamla smidda lyktan som min bror fått på femtioårsdagen av syskonen.

På södra sidan, solsidan, är den stora glasverandan. Förr var där långa rader av röda pelargoner men nu ser jag slöjgardiner, souvenirer på fönsterbräden, granna trasmattor på golvet och bekväma sommarmöbler. Syrenbuskarna överlever, säkert nedsågade otaliga gånger. Den lilla eken som pappa planterat är nu ett ståtligt träd. På det gamla växthusets plats växer rabarber och bär buskar. Det är inte modernt med granna flox och perenner. Tiderna förändras och vi med dem.

Med vemod i hjärtat kör jag hemåt och tänker på mamma, hon sade att livet är kort.

Beatrice Johansson

Storsvingen 12.03.2012

Hej Beata!

Jag har tänkt så mycket på dig och Lilleman den senaste tiden. Hur klarar ni er ekonomiskt? Jag förstår inte vad Harry tänkte på då han åkte iväg till andra sidan av jordklotet. För att "förverkliga sig själv" som han så vackert uttryckte sig i telefonen, då han berättade att han skulle åka iväg till Australien följande morgon. Min kära lillebror har aldrig varit bra på att ta ansvar och det är nog våra föräldrars fel. Då Pojken anlände, efter mig och fyra missfall, visste deras lycka inga gränser. Jag är fem år äldre och har fått finna mig i att komma i andra hand sedan brorsan kom till världen.

På torsdag i nästa vecka blir Lilleman ett år och eftersom jag inte kan lämna mamma ensam och inte heller ta henne med, skickar jag några sedlar till dig, så får du köpa något som han behöver.

Det är faktiskt ganska jobbigt att vara mamma åt sin egen mamma. Hon har blivit otroligt dement och rätt ilsken av sig på senaste tiden. I går kissade hon på min antika länstol, den som jag fått ärva av min mormor. Och min fina Arabiaservis för tolv personer, en gåva av moster

Sofia, har jag fått gömma undan så mamma inte ska ha sönder något, då hon får för sig att diska allt som finns i kärlskåpet.

Pappa var så mycket enklare att sköta. Han låg helst på sängen och tänkte på gamla tider. Bara han fick mat och torra blöjor så var han nöjd och ställde inte till något extra besvär. Det är så ansträngande det här med mamma. Jag har försökt få in henne på något hem för att äntligen få ett eget liv, men nej, det är köer till alla anstalter.

Jag har lekt med tanken att du kunde ta hand om henne när du ändå är hemma med Lilleman. Du har ju rätt till vårdledighet tills han är tre år och du har inga antika möbler eller dyrbart porslin som hon kan förstöra. Jag kan delta med en liten slant per månad och mat och annat som behövs kan du köpa med mammas pengar. Hon har stor änkepension efter pappa, han knusslade inte med pensionssparandet han inte.

Du vet säkert inte om att jag är nyförälskad i min tonårskärlek. Vi krockade med varan i Stockmanns när jag var och inhandlade en ny klänning till en femtioårsfest. Jag hade bråttom hem eftersom flickan som vaktade mamma skulle och skriva en tentamen. Det glömde jag då jag mötte blicken i Bertils bruna ögon och mindes alla förstulna kyssar i skolans korridorer. Han bjöd mig på en härlig lunch.

Jag njöt av hans komplimanger och beundrande blickar ända tills flickan ringde och grät för att hon inte skulle

hinna till sin skrivning. Bertil är en gentleman, han körde hem mig och flickan till skolan.

Som du förstår passar inte mamma in i mitt nya liv med Bertil. Han har kommit upp sig på karriärstegen och behöver en representativ fru utan en dement mamma i våningen. Därför skulle jag vara glad om du kunde ta hand om din svärmor tills det finns en plats åt henne på ett äldreboende.

Varma hälsningar och med hopp om snabbt och positivt

svar.

Din svägerska Rita.

Catherine Sid

Dikter

Födelsedagens morgon

Gubben har stigt
tidigt upp
han skramlar lätt
med kaffet

Det skall bli frukost
och minstingen lär komma
från huvudstaden
till kalaset

Vänder mig lojt om i sängen
för att ännu njuta en stund
och tänker låtsas sova
som sig bör

Då ser jag det –
något i gråsvart munkkåpa
vid sängkammardörren

medvetandet försvinner
i ett blixtnedslag

av oerhörd
smärta

Den femte dagen

De ligger där
nerbäddade med dropp
på hospitalet

Rummet är ljust o. luftigt
nyligen renoverat
o. rent

De har bägge duschat o. tvättat håret
äntligen idag –
efter flere dagars hårvånda

Dagens läkarrond är förbi
läkarna säger bara hm, mmmmm
o. lämnar dem

Då öppnas dörren o. en äldre gentleman
stiger in
trots att det inte alls är besökstid just nu

Han har välkammat silvergrått hår
rosor på kinderna, skepparkavaj
o. välborstade skor

Han ställer sig
vid Annas fotända
och står där länge, länge
under djup tystnad

Han betraktar henne
med sina kloka, varma ögon
som om han läste in
hela hennes liv

Så lyser han upp
hela rummet skiner
allt omges
av styrka och frid

Han lyfter handen
som till farväl
vinkar till
o. är borta

Det var den femte dagen
o. på den sjunde
får de bägge

lämna hospitalet
Dimma
Kall, grå dimma
rullar, flyter
omsveper öns
konturer

Sommarvärmen –
var är du

frostnupna jordgubbar
seglare i
helställ på landbacken

mössor den femte juli

Kall, grå dimma
rullar, flyter
suddar milt ut
all vår ångest

Sommarvärmen –
var är du

Catherine Sid

Emma och Kalle

Den större mängden barn som föddes efter de svåra krigsåren i Finland har nu fått leva under fredliga förhållanden till pensionsåldern. Många är de mot gångar som de hamnat att kämpa sig igenom under årtiondena, även under fredstid. Av dem som ännu är vid liv från krigsåren blev mången skadad och har vårdats ömt av sina familjeroch sina äkta makar, främst fruar eller döttrar. Av fruarna hade mången redan gjort ett drygt värv vid fronten som Lotta eller som ensam ansvarig på gårdarna. Nu har de, eller deras döttrar fått hugga i som egenvårdare, med en ringa eller helt utan ersättning, utan pension för arbetet och utan andra förmåner.

Under 1960- och 1970-talet blev många unga kvinnor läkemedelsindustrins direkta försökskaniner då p-pillret introducerades. Ingen visste hur hormonerna skulle komma att inverka på fertiliteten, nativiteten eller på cancerbenägenheten. Men firmorna kammade hem miljardvinster. Samma gäller för övrigt männen idag. Man beställer utan eftertanke blåa piller via Internet. Många män har redan i onödan fått sätta livet till.

Det senaste hotet mot vår folkhälsa är att man öppnat upp social- och hälsovården för Vinstbegäret. Med

nuvarande lagstiftning verkar det ännu finnas möjlighet att direkt eller indirekt snurra runt de av kommunerna eller kommuninvånarna surt betalade stora summorna för sjuk- och åldringsvård, helt utan skrupler till skatteparadis. Det man inte heller lagt märke till kan ofta vara det finstilta vid avtalstexter– där riskkapitalet nog har satt in omfattande och för dem fördelaktiga exit-planer och avtalen är redan undertecknade när någon ivrig journalist grävt fram sanningen, medan kommunerna sedan blir utan både pengar, tjänster och vårdenheter.

Vår exempelfamilj har följande medlemmar Kalle, som är krigsveteran med hustru Emma som var Lotta och sjuksyster vid fronten. Emmas föräldrar skötte gården då fadern redan var för gammal till fronten. Emma var av de lyckliga få som fick sin man tillbaka levande och nästan hel från kriget. De fick nio barn, varav tre ännu lever och 6 barnbarn och 18 barnbarnsbarn. Gården sålde de för några år sedan och det är på åkern där som kommunen uppförde det fina ålderdomshemmet år 1998.

Efter en mindre hjärnblödning som sviter av att deras gård såldes, fick Kalle plats på Hemmet, men rummet delar han med en Olof som inte säger så mycket. Kalles kära Emma är på tok för frisk och kry för att passa in i kriterierna, van vid hårt arbete från barnsben som hon är, Emma. Inte hade de heller fått dela rum då det inte finns kriterier för att kunna passa in äkta par där och dessutom är ju Emma svenskspråkig. Skulle man nu måsta anställa

tolk också? Så Emma får snällt bo kvar i sin lilla etta som är anvisad av kommunen och Kalle försöker klara sig med Olof. Barnen brukar skicka julkort till dem bägge, av barnbarnen är det bara lill Kalle som ibland hälsar på hos Emma. Han råkar ju bo så nära, i grannsocknen, och man kan ju aldrig veta hur mycket pengar den rara mormodern egentligen har på banken. Lill Kalle vet ju inte att kommunen egentligen tar allt per månad också av Emmas lilla folkpension. Ändå lyckas hon spara för att ha till pålägg och kaffe för hans skull, om han råkar komma. De andra av familjen har man varken sett eller hört av på länge för de är på världen.

Det har hänt mycket under Emmas och Kalles långa äktenskap – men en värdig ålderdom har de inte rätt till. Det har vårt samhälle inte råd med.

Nu planeras det en ny stor kommunstrukturreform. Det heter att man skall spara och att alla skall betala. Världen håller andan då Grekland är på väg mot en eventuell konkurs, ett utträde ur EU eller något annat hemskt. Oberoende av hur det går blir ju Finland i alla fall nettobetalarare.

Storkapitalet som handhar skötseln av Hemmet där Kalle bor har aviserat om att det kommer att flytta sin verksamhet till Bulgarien. Emma oroar sig för vad det skall bli av Kalle. Kommunkansliet, banken, skolan och bageriet har planer på att flytta till den nyligen tvångsfusionerade storkommunsdelen Pielis, cirka 300 km

norrut. Storkommunsledamöterna har preliminära planer på att köpa upp storbonden Paavos åkermark för att bygga åldringsboende i trevåningshus, i lådmodell, nytt skolcenter för alla storkommunsbarn och ett högt annex för alla bussarna som kommer att behövas för transporterna. Dessutom planerar man ett högt kontrolltorn, Aluevalvontakeskus 3, bredvid Tarjoustalo.

Emma, som har lärt sig att använda den gamla datorn som lillKalle hämtade åt henne när han köpte en ny av Äppelsorten, har beställt en burk piller på nätet. Hennes mobiltelefon piper försynt i hörnet. Det är Itella som meddelar att pillerburken har anlänt från Schweiz. Hon klär på sig ordentligt med extra tjocka sockor i vinterstövlarna och den varmare finjackan. Det nylagda håret blir väl tillrättat under skinnmössan. Vid dörren kastar hon ännu en gång en blick in, allt är väl släckt? och så stiger hon uti den bitande kölden. Hon andas in den iskalla luften. Halsduken blev visst hemma. Vägen ligger skrämmande öde.

Vägen är lång – och mörk på sina ställen då flere husgrupper ännu är utan ström efter den senaste stormen. Emma hinner fram till Itella strax innan de skall stänga. Hon får ut sin pillerburk. Det pirrar till i henne. Hon har sparat i flere månader nu så hon har råd med både pillren och dessutom två små yoghurtburkar från butiken intill. Därefter tar hon sig – nu rätt mödosamt – fram de sista sju kilometrarna till busstationen borta vid den nybyggda

Hamnen.

Äntligen i bussen ut till Hemmet och Kalle, tårarna rinner. Hon är nu både kallsvettig och frusen ända in i märgen – men nu behöver hon inte längre oro sig för det. De har nämligen sin egen exitplan, hon och Kalle.

Men är detta så vi vill ha det i välfärdslandet Finland år 2012? Vi andra kan väl ännu ändra på kursen?

Vi behöver väl inte sitta i timal på Banken för att uträtta ärenden som inte kan skötas via datorn (om man har en sådan – och om man kan använda den)? Vi behöver väl inte bli påtrampade av vinstbegäret? Vi skall väl inte behöva försas in i trånga, dåligt ventilerade hälsostationers väntrum med kalla ljusrör i taket och nummerpip på väggen, som man knappt observerar och se turen gå till någon annan då man inte hinner med – för att ta tio blodprov per vecka och få Marevanrecepti ”förebyggandesyfte” eller bli tvungna att äta kolesterolmediciner för att värdet är lite förhöjt?

Skulle det nu inte redan vara dags att lära ut att människorna är individer? Alla kan väl inte rimligtvis heller rymmas in i en klänning av storlek 38/Medium– hur gärna marknadsföringen av plaggen än så vill. Det blir ju så mycket billigare för dem att sy upp småklänningar. Skulle det inte vara dags att kunna kräva individanpassade idealvärden på både kolesterol, hemoglobin, blodsocker, ålder, storlek och tändernas vithet? Varför verkar det mesta som är standardiserat av systemet vara något som

angår barn/flickor – kvinnor – damer – och äldre? Borde vi inte ha rätt att kräva praktiska, förmånliga, enkla, pålitliga och framförallt icke-blodiga testapparater för att avläsa våra individanpassade värden, vid datorn, hemma? Eller respekt och tacksamhet för alla människor? Tänk vad kommunerna/samhället skulle spara då vi inte skulle belasta systemet med onödiga B-patientkategorins hälsosyster/läkarbesök då det ju redan finns alternativ. Eller?

Ofta ser man att folk kommer till hälsostationerna/banksalarna bara för att prata då de är så ensamma. Var är samlingsrummen i höghus? Var är kaféerna med humana priser? Var är frissorna med specialpris på förmiddagarna? Var är bänkarna för möten mellan människor ute på gatorna, ute på torgen? Varför har det blivit farligt att vidröra en medmänniska? Vi skall väl inte heller tigande behöva acceptera de senaste planerna på att låta bli att ordna med kvalitativ, människovänlig vård på ålderns höst för seniorerna i Finland. Vi behöver inte godkänna att man har planer på att ösa ansvaret istället på generation X och Y som inte upplevt kriget eller de fattighjon som då östes till olika gårdar. Nu vill man istället ackordera ut ett paket om 3–4 äldre till olika familjer runtom i landet, naturligtvis mot en hög ersättning per äldre och mot att var och en sedan utför avtalade sysslor för den snälla familjen. Detta är de senaste planerna. Tänk vad kommunerna skulle spara? En

tvådagars infokurs lär vara allt som behövs för kvalificering som ”paket-äldrevårdare”.

Har vi inte rätt till bättre? Vi borde kunna få vara lyckliga och nöjda, aktiva samhällsaktörer till hög ålder, få bo hemma så länge som möjligt, få njuta av det lilla extra som man kan unna sig från den helt vanliga pensionen, ibland. Tänk att få uppleva respekt, värdesättning av ens kunnande på jobbet – också efter 34 år fyllda? Vilket företag har mera råd att sparka ut folk och göra sig av med all den tysta kunskap som de lite äldre innehar? Det har lagts fram tankar om att man äntligen kunde få studiestöds rätt för personer som fyllt 54 år. Man blir inte dum i huvudet bara för att man blir senior. Man borde kunna få resa unt och träffa sina barn, barnbarn och deras familjer. Man borde kunna få göra en insats, även mot ersättning, utan att skatteprocenten gör det olönsamt. Man borde kunna få välja om man vill ha en högre eller lägre skatteprocent, dvs. om man vill betala hälsovårdsbesöken själv eller ordna det på annat sätt. Man borde kunna ha lika skatteprocent som andra medborgare med samma inkomstnivå, dvs. ingen skatt alls. Skatten på pensionerna skulle ju vara temporär en gång i tiden...

Man borde alltså ha rätt att leva ett människovänligt, människovärdigt liv med rätt att jobba, studera, att påverka, att skriva doktorsavhandling, att förverkliga drömmar, att må bra och leva sitt liv med den man älskar och hur man önskar, tills man dör. Amen.

Adjö Girigheten.

Agneta von Essen

Väcker till eftertanke

Jag brukar sällan höra på Andrum i Radio Vega. Men om radion står på i bakgrunden medan jag skriver kan det någon gång hampa sig så att jag lystrar – ett ord, ett uttryck drar till sig uppmärksamheten. Jag slutar skriva och lyssnar en stund.

Ibland blir det jag hört kvar i medvetandet, alldeles under ytan och så söker jag upp programmet på Arenan för att kolla om det jag minns verkligen sades under den sändning som jag råkade höra.

Jag letar efter programmet med stöd av att jag minns vilken dag det sändes, hittar det och märker att rubriken för betraktelsen var ”Väcker till eftertanke”. Ja, verkligen, det stämmer i mitt fall. Fast kanske inte på det sätt som flickan/kvinnan, hon som gjorde programmet, hade tänkt sig.

Vi har att göra med två fiskar och fem bröd och hur Jesus gör under med dem. Okej, jag känner igen berättelsen och vet att undret infinner sig då den stora skaran av åskådare på stranden ska bli mättade av de två fiskarna och de fem bröden. Det är inte en nyhet för mig – inte något som jag var ovetande om. Men det som jag reagerar på, som väcker mig till eftertanke så som

andaktens rubrik förutsätter, är det olycksaliga ordvalet. Den stackars (hoppeligen) unga person som läser upp sin genomtänkta och på förhand nedskrivna morgonandakt för mig och för hela Svenskfinland, eller den del av Svenskfinland som lyssnar, kör nämligen vilse då hon väljer ord.

Det är tydligen Evangelium enligt Johannes som inspirerat betraktelsen den här morgonen. Den slutsatsen kommer jag till efter en jämförelse mellan evangelisternas beskrivningar av hur Jesus mättar ett stort antal män med fisk och bröd. De vördade författarna är nämligen inte ense om detaljerna i beskrivningen av komponenterna i det under som Jesus sägs ha utfört den gången.

Matteus, Markus, Lukas och Johannes säger alla att det var femtusen män som bespisades. Endast Matteus lägger till förutom kvinnor och barn vilket alltså gör den bespisade skaran väldigt mycket större. De tre andra evangelisterna nämner endast männen.

Johannes är den enda som anger att det är fråga om kornbröd vid bespisningen. Därför vet jag att hon som skrev andakten hade Johannesevangeliet som utgångspunkt för sitt alster.

Jag vill gärna precisera att den bibel jag bläddrar i för att förankra min egen berättelse är utgiven i Stockholm år 1952.

Alla fyra är ense om att det var fem bröd och två fiskar som Jesus välsignade. Därefter räckte bröden och fiskarna

till för att alla de hungriga skulle bli mätta. Alla berättar också att man efter den gigantiska måltiden samlar upp hela tolv korgar fulla med överbliven mat. Markus nämner att det också blivit över av de två fiskarna medan de andra inte anger vad slags rester de tolv korgarna fylls med.

Men hur kunde det gå snett för den andaktshållare som jag råkade lyssna på en majmorgon ute på stugan?

Jo, såhär lyder verserna sju till elvai Johannesevangelium, sjätte kapitlet:

7. *Filippus svarade honom: "Bröd för två hundra silverpenningar vore icke nog för att var och en skulle få ett litet stycke."*

8. *Då sade till honom en annan av hans lärjungar, Andreas, Simon Petrus' broder:*

9. *"Här är en gosse som har fem kornbröd och två fiskar; men vad förslår det för så många?"*

10. *Jesus sade: "Låten folket lägga sig här." Och på det stället var mycket gräs. Då lägrade sig männen där, och deras antal var vidpass fem tusen.*

11. *Därefter tog Jesus bröden och tackade Gud och delade ut åt dem som hade lagt sig ned där, likaledes ock av fiskarna, så mycket de ville hava.*

Nå, undrar du, vad är det här att skriva om? Ett bibelcitat hörde du i radion, än sen?

Det var inte en uppläsning av verserna ur Johannesevangeliet som jag reagerade på. Det var en tolkning av texten som väckte till eftertanke.

Hon som höll andakten nämnde nämligen ett tiotal gånger verbet föreslår, de fem bröden och de två fiskarna föreslog först inte – men efter Jesu ingripande föreslog de plötsligt! Bröden och fiskarna fick mål i mun.

Se där ett under som väckte mig till eftertanke.

Elisabeth Morand

Om sorg och glädje

I en italiensk tidskrift läste jag i översättning följande ord från Midrasjim, de judiska utläggningarna av de kanoniska skrifterna: ”Skaparen har gett Människligheten tio andelar Skönhet, nio av dem har tillfallit Jerusalem; tio andelar Vishet nio av dem Jerusalem till del; tio andelar Smärta, nio av dem till Jerusalem. I Midrasjim (Midrasch) avses stora tragiska händelser. Men också i vårt eget personliga liv kan vi märka att glädje och skönhet ibland är förbundna med sorg, att de synes följas åt.

Det som hände mig i det här avseendet är en lång historia: 1952 skulle min far bege sig till Rom för att delta i Internationella Sportfiskarkonfederationens stiftande möte. För första gången i sitt liv skulle han uppleva Rom med all dess skönhet och prakt. Just före avresan blev han allvarligt sjuk. Vår sedan många år tillbaka anlitade läkare gav honom en stark medicin för det fall att hjärtat under flygresan skulle verka upphöra att slå. Han reste i väg, min syster kom med för att beledsaga honom. Jag fick sedermera höra att han i flygplanet handlöst hade fallit till golvet och att min syster måste hjälpa honom upp. Inga andra intermezzon inträffade.

Just då befann jag mig på en ettårsvistelse i Paris. Jag

var inte varskodd om att min syster skulle komma så att vid Gare des Invalides där jag var och mötte, blev jag helt glad och överraskad över att hon var med.

Det beslöts att vår far, som nu kände sig något bättre, ensam skulle fortsätta färden till Rom och min syster stanna med mig i Paris för att bekanta sig med stadens sevärdheter. Förhållandet mellan oss systrar var till en början inte helt problemfritt. Jag irriterade mig över att hon ville sova länge på morgnarna och på det sättet lät mycket dyrbar tid gå förlorad. Så småningom kom vi bättre överens och hon t.o.m. senare tackade mig för att jag ordnat programmet för henne så bra.

Efter Sportfiskarkonfederationens möte skulle vi alla tre sammanstråla på "Côte d'Azur" närmare bestämt i Cannes. En fransman sade om våra planer: "Ni kommer att få se ett mycket vackert land." Och att han talat sanning kunde vi i sinom tid konstatera.

Vi tog tåget söderut. Genom kupéfönstret kunde vi upptäcka hur vi passerade slott och den vackra Rhônedalen. Ganska sent på kvällen kom vi fram till Cannes. Pappa väntade på oss på stationen tillsammans med pensionatets värdinna. Luften var just så ljum som den alltid är i de länderna fast natten fallit. Damen tog oss med bil till pensionatet. Jag var så nyfiken att jag trots mörkret tittade ut genom bilrutan och försökte skönja de vackra villorna vid vägen omgärdade av stenmurar där vildvinet klängde sig och såg höga palmer i trädgårdarna.

Jag hade aldrig upplevt något liknande förr, allt var nytt för mig. Det bar uppför mot bergen. Jag fick veta att pensionatet hette Villa Albany, men ibland kallades för Engelska Kungliga Prinsens villa. Ordet "kunglig" måste ju sägas ut för att det franska ordet utan det betyder enbart "furste". Vilken engelsk prins som avsågs vet jag inte. Pensionatet var beläget vid Boulevard du Beausoleil, "den vackra solens bulevard". Det lät i sanning bra.

Väl uppe på vårt rum öppnade jag fönsterluckorna. Där långt nere låg Cannes och stora lyxångare, starkt illuminerade låg för ankar på redan. Det är en dröm, tänkte jag. Den kommer inte att vara länge och jag stängde fönsterluckorna. Men följande morgon var allt som dagen innan, bara det att allt nu badade i strålende sol och att man kunde se den myckenhet av mimosa, ett hav av mimosa, som växte på slutningen ner. Och på bordet stod också en vas med mimosa som varje dag byttes ut mot nya fräscha blommor.

Men i rummet invid låg vår far till sängs och var fortfarande mycket svag. Varje gång vi var där inne och besökte honom var det som om strupen sammansnörde sig och vi undrade om han skulle överleva och någonsin kunna återse Finland. Han låg i en säng som var av mycket gammal modell med en stor baldakin. Vi hade aldrig förr sett en sådan. Den gjorde ett egendomligt intryck på oss. Någon gång kunde Pappa gå några steg ute i trädgården. Jag har ett fotografi där han sitter i en trädgårdsstol. Han

sade nu till oss att ta tillvara tiden och utan honom göra utflykter från Cannes.

Vi for först med buss till det närbelägna Valauris, krukmakeribyn där nyligen Hollywood-stjärnan Rita Hayworth hade ingått äktenskap. Valauris var ju känt för att där gavs tillåtelse för frånskilda att gifta om sig. Vi besökte Nizza och försummade inte att promenera på Boulevard des Anglais och se begravningsplatsen med de förunderligt uppåtsträvande gravvårdarna bland vilka befann sig också Garibaldi's grav. Garibaldi som man läst om som skolflicka i en upplaga för barn. Parfymfabrikerna i Grasse kom mig att minnas hur jag deltagit i att skriva affärsbrev på franska till ett företag i Paris som handlade med parfyper. Picasso-museet i Antibes var omfattande. Men aldrig glömmer jag den amerikanska turist som stod och otåligt ringde på ringklockan och antydde att han överenskommit om sammanträffande med konstnären. Han föreföll att vara på en resa runt världen och ha en stor fart på sig. Om han någonsin lyckades få samtala med Picasso undrar jag ännu.

Det var tid att återvända. Vi tog tåget på en järnvägslinje som följde Medelhavskusten. Det körde förunderligt nära marken. På en station stod bl.a. två franska pojkar och tittade in i kupéerna. Den ena varseblev mig och sade: ”Ni mediterar, Mademoiselle?”. Tåget for vidare förbi den andra som tillade när vagnen

passerade honom: "På vad?" Stationen Juan-les-Pins kom en att tänka på att det var här Napoleon landade när han hade lämnat sin exilort Elba och optimistiskt deklarerade: "Mina örnar skall flyga från kyrktorn till kyrktorn ända tills de når Notre Dame." Som man vet räckte hans segertåg endast hundra dagar. På pensionatet gick vi genast ängsliga och oroliga för att ta reda på om Pappa ännu var vid liv och vad som hade hänt honom under vår frånvaro. Trots sitt kritiska hälsotillstånd dog han inte där i Cannes, men måste stanna kvar en tid ännu därnere. Han kunde t.o.m. vara med oss på en utflykt till Isles de Lérins.

I Villa Albany var vi inte helt utan problem. Det hände sig att vår värdinna en gång bad oss att gå och klä om oss till middagen. Vi gick upp vårt rum och såg förtvivalde på varandra: i efterkrigstidens Finland var det svårt att få köpa nya kläder. Vi hade med oss bara en omgång. Vi måste samla mod för att våga gå tillbaka till matsalen. Värdinnan kommenterade inte vidare saken. Hon hade ett typiskt tyskt namn, egendomligt uttalat på franskt sätt. Hon ledde alltid samtalet vid bordet. En gång förklarade hon högt och tydligt: "I vår familj har vi då alltid varit monarkister!" Under kvällens lopp kan jag inte säga att jag var särdeles förtjust i att mer eller mindre vara tvungen att delta i att spela canasta.

På grund av den förlängda vistelsen var det nödvändigt för Pappa att få tillskott av pengar från hemlandet. Vi for till Nizza och jag var med då han gick till en bank. Jag

satte mig en bit ifrån föratt vänta. Han orkade just och just förklara saken, med då han begav sig bort glömde han sin portfölj. Till all lycka märkte jag det genast och rusade efter den.

Pappa förklarade nu att vi måste avresa omedelbart och via Paris och bad mig meddela damerna där, som senast hade ordnat för oss, att också nu sköta vår inkvartering. Det blev en ny upprörande situation för mig. Jag kände ganska väl till psykologin i Paris och att de skulle bli förargade av en så prompt order. Jag fann på en utväg: först skickade jag ett iltelegram och skrev att vi kommer, efter det i lugn och ro ett brev om att det se rut som om vi snart måste avbryta vår resa för att Pappa är så dålig. Finten lyckades. De fick att tro att brevet skrivits först och förlät allt isynnerhet som det tog på dem hårt att Pappa hade varit så svag att han hade lämnat efter sig sin portfölj.

Hemma i Finland blev Pappa långsamt frisk igen. Han kunde börja berätta om sina upplevelser i Rom och om hur deltagarna i mötet hade mottagits på audiens hos Pius XII i Sixtinska Kapellet. Alla bekanta frågade nyfiket: ”Vad tyckte du om Påven?”

Det är inte heller absolut nödvändigt att gå så långt som till det ärevördiga Midrasjim för att inse att sorg och glädje kan stå nära varandra. Vi minns den gamla psalmen: ”Sorgen och glädjen de vandra tillsammans...”

Ingrid Saaristo

Annons

*Ovanligt ovacker
kedjerökare med stabil
urininkontinens, stormande
begärelse till chips
och champagne, dagliga
påminnelser om sms-lån samt
hyrd etta med kök och
små kryp söker sponsor
för publicering
av denna
dikt.*

Martin Westman

Story of my life

*Efteråt ser man det där lilla
som fick dagen att kantra åt fel håll
Som när den unga rödhåriga expediten i tebutiken
efter att trots kompakt kö bakom
i den trånga lokalen ha gett mig all tid
att jämföra oolong-sorter
och oväntat instämt med mitt val:
”jag tycker också den är bäst”
gav mig alternativ till en sitta ner-kopp
och jag valde bekant grön jasmin
liksom skyggande tillbaka från
hennes lite dröjande plan B:
vitt te med rosor.*

*Hursomhelst räckte den lugna
värmens inombords från brygden
på vägen vidare längs Bulevarden
in mot centrum's malström
nästan 20 minuter.*

Gerd-Peter Löcke

Att läsa och skriva digitalt

År 2011 fanns det över 1 300 publikationer som kunde lånas elektroniskt via Helsingfors stadsbiblioteks webbtjänst och över 10 000 digitala böcker lånades på bibliotekets nätsidor. Det goda med e-publikationer är att de kan läsas när som helst och lånas eller laddas ner var som helst. Det enda du behöver är tillgång till internet och en ändamålsenlig utrustning. Nylands litteraturförening liggeri trenden och publiceradesin förstadigitalabok Manus29 i våras.

För att kunna läsa digitala böcker behövs en speciell apparat som dator, läsplatta, iPad eller smarttelefon. Fördelen med ”traditionella” läsplattor är skärmen som använder tekniken e-papper och e-ink (elektroniskt bläck) för att visa text och bilder. Tekniken gör texten lika lättläst och skonsam mot ögonen som vanligt papper och gör läsupplevelsen mer behaglig jämfört med en datorskärm eller en mobilskärm. Traditionella läsplattor väger endast 200–300 gram, visar boken i svart-vitt och är mycket strömsnåla så att du kan läsa din bok i flera veckor utan att behöva ladda upp batteriet. För dig som läser regelbundet och kanske vill ha med dig flera böcker från samma författare eller kring samma tema rekommenderar jag en

traditionell läsplatta, som också kan lånas på biblioteket. Den kommande generationen av läsplattor kommer säkert att ha en ny typ av e-ink, en skärm i färg som är mera flexibel och en mindre yta av läsplattan som inte är skärm. Redan nu finns läsplattor med möjligheten till uppkoppling via WIFI och 3G och skärmar med en tryckkänslig yta som kan känna av beröring på flera olika punkter samtidigt (multitouch).

Hur kommer du igång?

Redan nu finns många olika digitala publikationer alltifrån manualer till magasin och böcker på nätet och många läser sin dagstidning digitalt. Men även om din dator, läsplatta eller smarttelefon är anpassad för att läsa t.ex. dagstidningar så gäller det framför allt läsplattor om du vill läsa böcker.

Att komma igång med dina första digitala bokläsningsupplevelser är synnerligen lätt. Många e-böcker kan laddas ner direkt med hjälp av din webbläsare och sedan visas med speciella och avgiftsfria läsprogram som Adobe Digital Editions. Om du har en läsplatta eller smarttelefon så kan du lätt överföra boken via USB eller Bluetooth på samma sätt som du hanterar olika filer och mappar på din dator.

Som första digitala bok rekommenderar jag föreningens egna publikationer Manus 29 och Manus 30 som är avgiftsfria. Från Projekt Runeberg får du icke

upphovsrättskyddad nordisk litteratur, bland annat Selma Lagerlöf, August Strindberg och Svensk etymologisk ordbok. Också Tysklands motsvarande Project Gutenberg erbjuder bland sina 36 000 avgiftsfria publikationer svenska texter av Elias Lönnrot, Dan Andersson eller Minna Canth.

Via ditt nätbibliotek har du möjlighet att låna e-böcker som går att läsa både på din dator och på din läsplatta. När du har installerat den nödvändiga programvaran på din dator bör också din anslutna läsplatta dyka upp när programmet öppnas. Vissa plattor kräver installation på datorn, andra med Wifi/3G-anslutning kan ladda ner böcker direkt från biblioteket. Installation av mjukvaran/applikationen samt överföring av böcker är i regel lätt. Det enda du behöver är att följa instruktionerna på skärmen. Att köpa en bok via nätet liknar sättet att låna från nätbiblioteket. Vid köpande av e-böcker bör du dock komma ihåg att populära nätbutiker som Amazon eller Apple Store kräver speciella läsplattor eller datorer. Böcker i det allmänna biblioteksformatet EPUB är inte tillgängliga där. Därför rekommenderar jag avgiftsfria publikationer och låneböcker till att börja med eller böcker du kan köpa i bokhandeln som även överför boken direkt till din läsplatta.

PDF eller EPUB?

Alla datorer och de flesta lästplattor och smarttelefoner

kan läsa det globala digitala dokumentformatet PDF som i första hand är avsett för utskrift, men även används för e-böcker. Många digitala böcker, bland annat Magmas rapporter är därför lätt tillgängliga. Nackdelen med PDF är dess statiska format, vilket innebär att sidan ser likadan ut oavsett skärmstorlek. Även om en ny teknik kan göra om traditionella PDF-filer till bläddringsbara digitala publikationer och de flesta plattor och smarttelefoner kan skala skärmbilden så kan de inte ändra på själva textstorleken eller teckensnittet, vilket kan göra texten svårsläst på en mindre skärm.

Däremot är EPUB ett skalfödande format, vilket gör att texten är mycket väl anpassad för att läsas på mobila enheter, t.ex. läsplattor. Texten kan hela tiden anpassa sig till den skärmstorlek, textstorlek och typsnitt du själv använder oavsett om skärmen är i låg- eller vågrätt läge.

Varför publicera digitalt?

Digitala publikationer är ett kostnadseffektivt sätt att producera och distribuera olika publikationer, speciellt om de innehåller illustrationer i färg. Dessutom är det lättare att söka i en digital publikation, vilket ökar användarvänligheten avsevärt. Och beroende av läsplattan eller läsprogrammet är det även lätt att göra anmärkningar utan att "förstöra" själva boken. Inte att glömma att biblioteken gärna tar emot nya publikationer i digitalt format.

Däremot är det svårare att skydda en digital bok från kopiering. Men handen på hjärtat: vem av oss har förtjänat på sina publikationer på allvar? Tillgängligheten på webben eller på nätbiblioteket kan dock snabbt öka din image som författare och sannolikt får du fler tillfällen att möta dina läsare.

Föreningen kommer att öka sin publikationsverksamhet angående digitala böcker. Dessutom håller våra hemsidor dig alert med de nyaste trenderna inom branschen och hjälper dig att hitta det rätta formatet för dina publikationer utan att glömma bort den sköna doften som hålls kvar i våra traditionella bokhyllor.

Skribenten är föreningens webbmaster.

Petra Österman

Att bli äldre

*Det känns konstigt
att hitta sina gamla älskare
på nätet
konstigt
att de är så gamla
men det är trevligt
att de lever
och har hälsan*

*Mitt ben värker
jag längtar mer
efter min döda mormor
än efter mina gamla älskare
nedräkningen har börjat
Houston,
vi har ett problem*

*I väntan på
en osynlig mantel
går jag upp tio kilo
och blir äldre
men ännu hjälper det inte*

*När jag var yngre
önskade jag
att jag hade kunnat klona mej
för att leva flera liv
med alla mina män
– det här var innan
fåret Dolly klonades –
med tiden blev kön kortare
och jag hade behövt en kopia
att hålla mej sällskap*

Petra Österman

Recensioner

Brottyta

Tomas Mikael Bäck: Brottyta. Schildts & Söderströms 2012.

Jag vet inte varifrån jag har fått uppfattningen att Tomas Mikael Bäck skulle vara en svår poet. Han skriver vardags- och naturdikter och kan konsten att fånga mycket på några rader.

*En tummelplats för
jag-vet-inte-vad:
och ansiktet i sol!*

Själv läser jag Brottyta i den grekiska solen med katten Poseidon lekande under balkongen. Jag vänjer mig vid de korta dikterna, ibland bara en rad över den stora, tomma sidan, och när dikterna plötsligt blir långa är jag nästan för lat för att läsa dem. Men det kan inte hjälpas, jag ställer mig frågande till det stora antalet enradningar. Så här slutar diktsamlingen: ”Ingenting-anamma!” Det heter att man med fördel kan slopa den sista meningen i en novell. Kanske gäller det också för diktsamlingar.

Den svenske litteraturkritikern och poeten Erik Bergqvist beskriver Tomas Mikael Bäckes dikter som ”en lyrisk blandform någonstans mellan det poetiska

penseldraget och dagboksnotisen.”

*Ynglingen som rusar tvärs över vägen
vill hinna med i bild tillsammans
med flickvännen, innan kamerans
självutlösare rasslar.*

Fångat: vågglitter.

Otransponerat: havsdoft.

Liksom i sin förra diktsamling Fantasi C-dur skriver Bäck mycket om barndomen och sorgen efter bortgångna kära. Fantasi C-dur och Brottyta påminner mycket om varandra, både till yta och innehåll. Jag läser om dem och tycker mer om dem för varje läsning.

Lampan tänds, släcks.

Kvinnan på andra sidan

har äntligen tillfälle

att stoltsera:

den runda hatten

i klar-orange hon väljer

kan ensam besvärja

dagens regn.

(Petra Österman)

Förvånansvärda noveller

Harakiri Svensson. Atleten/Kastraten. Schildts & Söderströms 2012.

När jag ska läsa dubbelantologin Harakiri Svensson. Atleten/Kastraten med alster från Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-tävlingen 2011 ramlar särtrycket med tredjepristagaren Ida Fellmans novell Mötesprocesser ut ur boken.

Novellen handlar om något så ovanligt som arbetsplatsromanser, ovanligt eftersom författare sällan beskriver arbetsplatser. Jag tänker på arbetsplatsromanser som jag själv har haft och på dem som jag kanske kommer att ha – med nagellack på tårna i färgen coral date är allting möjligt.

Men tillbaka till verkligheten. Novellen verkar tidstypisk i och med att mannen i novellen inte vågar strunta i konsulten för att det kunde ”se illa ut vid samarbetsförhandlingarna”. Fast i dagens läge har det kanske inte längre någon betydelse hur något ser ut. De som är dyrast-läs äldst-får gå.

Annars är det något 70-talistiskt över novellen, en brun, alltför kort klänning, brunkräm på finnarna, ärmlös sommarklänning utan BH, och arbetsplatsromanser.

Slutet överraskar i och med att den ”barnsliga, barnsliga...” primadonnan plötsligt tycks väldigt mogen.

Novellsamlingen innehåller sammanlagt 19 läsvärda noveller. Vinnaren i den yngre serien är **Celia Hillos** otroliga Harakiri Svensson Atleten, som är skriven på ett sprudlande språk, där kliande långkalsonger beskrivs som ett ”gudsförgäta plagg”.

Novellerna handlar om olycklig barndom, präglad av alkoholism och/eller familjevåld – förvånansvärt mycket alkohol – och flera ensamma mammor. Det senare är också förvånansvärt med tanke på hur osynliga de är i samhället i övrigt, till exempel på morsdagar.

Vinnaren i den äldre klassen, Ulf Överfors Kastraten, handlar om en elvaårig pojke som blir kastrerad för att hans lärarinna vill det. Det sägs inte var och när det här utspelar sig, men det låter ju väldigt konstigt.

I andrapristagaren Ann-Helen Bergs novell Där du är någon annanstans finns en bror, som om jag har förstått rätt, är ett fantasifoster eftersom mamman fick missfall eller försökte göra abort själv. Jag tycker inte riktigt att berättelsen fungerar.

Jag tycker mycket om Sonja Ahlfors korta novell Stilla, som fick hedersomnämning.

Hedersomnämning gick också till Maria Ingmans De roliga korten tar slut vid 40, som jag läser med intresse. Rolig idé att ta med ett gratulationskort på 50-årsdagen till jobbet från en påhittad vän, trots att man har osannolika 378 vänner på Facebook. Men sedan kör jag på grund. Prinsessan Diana dör och huvudpersonen Rosa

Fantén minns arbetsdagen med prinsesstårta på Folkpensionsanstaltens kontor i centrum. Men Diana dog på en söndag. Det här visar hur viktigt det är att få verklighetsbaserade uppgifter rätt.

Trots det vinner hon mig över med sin kusliga historia. Jag tror nästan att jag hade gett första pris till Maria Ingman.

(Petra Österman)

På utvägen var jag en annan

**Susanne Ringell: På utvägen var jag en annan.
Söderströms 2012.**

Växtpoesi i högre potens. Underbart ordrik. Här finns ord som gömfröväxter, lummdike, odonblå... oscillerar.

Det är bara två år sedan Susanne Ringells prisbelönta novellsamling Vattnen, men den senaste diktsamlingen är ingen mellanbok. Det är nästan hundra sidor ”(växel) brukspoesi”.

Naturen bor i Ringells dikter.

*I igelkottens dunkelt
gröna trädgårdsmörker råder mildhet.*

*Ställ ut ett fat åt mig
och jag skall med tacksam tunga*

lapa evighet.

...

De som har sommarstuga kan känna igen sig, medan vi andra får njuta av exotiken eller minnas barndomens landställen.

Ibland tränger naturen sig på till och med mitt inne i

stan – här i form av en döende duva – där någon annan städar undan kadavret. På landet är man mera utlämnad åt sig själv och sina närmaste.

På utvägen var jag en annan är också en religiös diktsamling, vilket kan vara lite ansträngande. Jag tycker mer om de mer profana dikterna som kroppsliga ”Hotell Glädjen”, som utspelar sig i Stockholm, vardagliga ”Höghus”, som handlar om tiden efter jul eller nostalgiska ”Köldknäpp, som handlar om barndomen.

Diktsamlingens titel är hämtad ur dikten ”Virgem Dolorosa”. Många av dikterna handlar om den smärtsamma barnlösheten.

De flesta dikter är långa. Jag väljer att citera en kortare dikt om döden:

*När en liten fluga
försöker tänka*

dränks fönstret på glänt

*i surrandets svarta
och ingen utväg synes*

så tycks mig döden glasklar

En elege åt Helena Kajanders omslag, som är vackert som alltid.

(Petra Österman)

Solen dånar på

Bosse Hellsten: Solen dånar på. Bangård 35100 Orivesi st. Schildts 2011.

Bosse Hellsten lär oss att också unga män som inte har fött barn kan pissa ner sig efter några öl – men han gör förstås poesi av det.

Det är charmigt, i all sin enkelhet.

Man hajar till när man på bakfliken läser att författaren bor i Helsingfors. Diktsamlingen Solen dånar på har ju underrubriken Bangård 35100 Orivesi st. Men det är väl bara fråga om en tidsförskjutning. Han har säkert bott där, för om något så känns diktsamlingen autentisk och fri.

*Om man lever avsides
kan man leva
var som helst
tänker jag.*

Osökt tänker man på den amerikanske beatpoeten Charles Bukowski. Dikterna ser ut att vara skrivna av en loser (förlorare), som konsten gör till en vinnare. Liksom i den förra boken Tango för babianer är dikterna skrivna på skrivmaskin, med korrigeringar, xxx. Varför ändra på ett vinnande koncept. Det är ingen brist på självförtroende.

*På trappan
med utsikt
över xx världen*

Men som sagt, såld är man ju.

*Solen kliver
pissgul
mot himlen
omfamnar världen.*

(Petra Österman)

Utanför tiden

Michel Ekman: Utanför tiden. Schildts 2012.

Som alla essäsamlingar är den här full av enkla visheter, som att tiden är en viktig faktor när det gäller konstens plats i ens liv.

”Utmärkande för världslitteraturens stora receptiva hjältar [...] är de oceaner av ostörd tid de fogar över”, skriver Michel Ekman. Samtidigt konstaterar han att det här utvecklar ”en oroande medvetenhet om livets flyktighet”.

Den första essän handlar om Eric Rohmers filmer, som Ekman bekantat sig med i sin källare, där filmarkivet visar gamla filmer.

Centrala teman i filmerna är tillfälligheter och nåd, och kärlek. Kanske man kunde sätta ett likhetstecken mellan kärlek och nåd. För en lekman som jag ter sig nåd som Guds kärlek, vilket passar bra eftersom Rohmer är katolik. Men Ekman påpekar dock att Rohmer inte sammanblandar nåden med Gud, utan låter den bli ett mysterium.

”Ett av Eric Rohmers budskap ligger i hans förtröstan på världen, en förtröstan som han lyckades behålla genom hela sin långa bana som filmskapare”, skriver Ekman.

En av miljöerna i Rohmers filmer är stranden, precis som miljön där jag läser essän. Denna väcker definitivt

lust att gå och se någon av Rohmers filmer i höst, kanske En vintersaga eller Kärlek på eftermiddagen.

Och bara jag kommer hem från Grekland ska jag ta reda på vad en ”sapfisk strof” är för något.

Utanför tiden innehåller också essäer om författarens ungdomstid, om hans yrkesliv som kritiker och böcker som har betytt extra mycket för honom. Man känner sig tacksam för att Michel Ekman delar med sig av sina tankar och erfarenheter.

Som ett kuriosum kan jag nämna att också jag har vuxit upp i Munksnäs med Munksnäs svenska samskola och Munksnäs bokhandel på 1960- och 1970-talet, och i likhet med författaren är ett barn till föräldrar som flyttade till förorten från innerstaden. I motsats till Ekman så tror jag att de kanske gjorde det för att få vara mera anonyma och i fred. På hemgatan inne i stan kände ju grannarna varandra. Den vägande orsaken var dock mycket enkel. Vem skulle

inte byta ut utedass och råttor på Fabriksgatan mot rinnande varmt vatten och vattenklosett i Munksnäs, som mina föräldrar gjorde. Själv flyttade jag från en idyll till en annan, dvs. från Munksnäs till Södra Haga.

(Petra Österman)

Havet – ett collage

Monika Fagerholm, Martin Johnson: Havet. Fyra lyriska essäer. Söderströms 2012.

Man blir lätt sjösjuk när man läser Havet. Fyra lyriska essäer. Man kastas hit och dit på vågorna och vet inte alltid vem som styr båten, Monika Fagerholm, Martin Johnson, eller någon tredje; Inger Alfvén, Göran Sonnevi, Tomas och Monika Tranströmer, Kristian Petri eller ytterligare någon.

”Historia och vetenskap, intervjuer och reportage blandas med eget och djupt personligt”, står det på baksidan. Åtminstone när det gäller det djupt personliga skulle man gärna vilja veta vem berättarrösten är, utan att leka detektiv.

I och försig ärberättelserna intressanta, och de nostalgiska avsnitten fåren att minnas, men råddigt är det.

Författarna tar upp begreppet lyrisk essä först mot slutet av boken och citerar då författaren David Shields: ”Ett format som är mindre poetiskt än det låter, det handlar om att pussla och bygga dramaturgiskt med fragment.”

”När jag var liten hade jag ett kalejdoskop, jag tröttnade aldrig på att titta i det. Skärvor, bitar; oändligt mönster, mosaik”, skriver Monika Fagerholm.

”Bitar, stycken, scraps: visa fram dem, låta dem vara och tala var för sig, i sina sammanhang.

Allt möjligt. Olika saker. Oväntade saker.

Personligt, allmänt, verkligt, virtuellt”, skriver författarna.

Det finlandssvenska ordet råddigt för osökt tankarna till Tove Janssons muminvärld, och i det här fallet till Pappan och havet. Som inte nämns i boken, men jag bidrar med min bit till montaget.

”Och en kväll när solnedgången strömmade in över väggen målade mamman ett hörn av verandan.

Pappan kom in och tittade.

Gör du inga berg, frågade han.

Där finns inga berg, svarade mamman frånvarande. Hon höll på med räcker, det var mycket svårt att få det rakt.

Är det där horisonten, fortsatte pappan.

Mamman tittade upp. Nej, det ska bli den blåa verandan, sa hon. Här finns inget hav alls.

Pappan tittadelänge och sa ingenting. Sen gick han och satte på tevattnet.”

(Petra Österman)

manus

Litterärtidskrift utgiven av Nylands litteratur förening r.f.
med stöd av Svenska Kulturfonden.

Tidskriften utkommer en gång om året.

Ansvarig utgivare: Ursula Vuorenlinna

Teknisk framställning: Johan Ulfvens
Elektronisk publicering: Gerd-Peter Löcke

Teckning: Jannika Nylander

Hemsida: <http://nylitt.webbhuset.fi>

ISSN 1458-9389

Tryckt på miljövänligt papper

Ekenäs Tryckeri Ab
EKENÄS 2012

Mera uppgifter om Nylands litteraturföreningens
verksamhet
och aktuella aktiviteter hittar du på vår hemsida
<http://nylitt.webbhuset.fi>

Anslut dig nu!